EDIȚIA SOCIETĂȚII PSIHOLOGICE DE LA MOSCOVA ASISTENȚA VRI A SOCIETĂȚII FILOZOFICE PETERVGRVD ÎNTREBĂRI DE FILOZOFIE PSIHOLOGII JURNAL, fondat de prof N Ya Grotom și A A Abrikosov- AN XXVI Editat de L Af Lopatină ro Cartea '(IV) ^' SEPTEMBRIE-OCTOMBRIE- ' v~ng ύί ■Mï VïA H ~~ r" P MOSCOVA Tipolitografia Parteneriatului I· N· Kush nerve vj I K · Pimenovskaya-st , suspin com se sprijina pe antinomie, care nu poate fi decat realizata, dar nu devine de inteles pentru gandirea imanenta, continua Ideea de creație dezvăluie natura relației dintre Absolut și relativ, natura relativului în Absolut Doctrina originii lumii ca urmare a emanării Absolutului, monismul religios, sacrifică pluralul sau relativul în favoarea Absolutului, impune sinuciderea relativului, ei εν καί παν Nu permite multiplicitatea reală și relativitatea la fel de reală: pentru παν lui este doar o aparență sau o neînțelegere, în timp ce realitatea aparține imobilului, inertului, universalului Biblioteca "Runivers" DESPRE Tvarnost unitate de îngrășare εν Dar atunci întrebarea semnificației independente a pluralului și a relativului, a originii sale, se ridică cu toată forța: cum apare această spumă, undă și umflătură pe suprafața Absolutului? Să admitem chiar că este suficient ca relativul să se scufunde în adâncurile Absolutului pentru a dispărea în el, dar întrebarea este cum ar putea să apară pe această suprafață, ce semnificație au în sine aceste momente, fulgerări, stropi ? Dacă spunem că acea ființă, adică relativul în toată multiplicitatea sa este totalitatea modurilor Absolutului, adică că Absolutul are relativul în sine, asemenea modurilor (învățătura lui Spinoza), atunci se poate îndoi de claritatea unui astfel de răspuns și se poate vedea în el mai degrabă evaziune Dacă ruda este o iluzie, atunci din nou se pune întrebarea: a cui iluzie? cine viseaza? despre ce? care este natura acestor vise? Este posibil să ne gândim la ele complet în afara și în afară de Absolut? dar atunci Absolutul nu este absolut Sau trebuie să admitem că relativul este permis, postulat de Absolutele înșiși, și atunci ajungem la ideea de creație Lumea este reală în baza sa divină, deoarece ființa ei este a fi în Absolut - în aceasta converg atât ideile creației, cât și ale emanației Dar în creație lumea este poziționată împreună cu aceasta și în afara Absolutului, ca o rudă originară Între Absolut și relativ se află linia în lăsarea creativă și, prin urmare, lumea nu este o ieșire pasivă, o emanație a Absolutului, ca spuma pe o ceașcă care debordează, ci există o emanație creativă, dirijată și implementată inițiativ '), sau relativitatea ca atare Uneori, distincția dintre creație și emanație se încearcă să fie asociată cu opoziția dintre libertate și necesitate în Dumnezeu Libertatea lui Dumnezeu în crearea lumii este apărată în special de Schelling, care vede în această idee o trăsătură necesară a filozofiei teiste: Fil d ofenb II, HI, "Punctul de plecare este libertatea absolută a lui Dumnezeu în univers În puterea Lui era acel principiu al începutului, care era în el ca o simplă posibilitate și, în consecință, fără voia Lui nu există nimic; acel principiu al începutului, pe care în adâncul ființei sale El îl vede ca * Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV Emanarea, energia divină în lume, aparține în ea eternității, iar ceea ce aparține lumii însăși în procesul ei nu există decât în relativ: lumea se odihnește în sânul lui Dumnezeu, ca un copil în pântece Își trăiește propria viață, are propriile sale procese speciale care îi aparțin, și nu mamei, dar, în același timp, există în mamă și numai mamă Conceptul de creație este așadar mai larg decât conceptul de emanație, îl include, astfel încât creația este o emanație plus ceva nou, creat de creator și absolut de prisos, este o sursă inepuizabilă de ființă

abundentă, care este o revărsare a ei bogăție și plinătate, iar acesta este adevărul ideii de emanare, care este în întregime inclusă în ideea de creație, dar aceasta din urmă nu este epuizată de aceasta În învățătura emanației (de exemplu, la Plotin), inexistența care acceptă această emanație, întunericul care înconjoară lumina, rămâne complet pasivă, reflexivă, ca oglindă, mortală, nu constituie decât un anumit minus, este un starea dăunătoare a Absolutului Lumea apare cu necesitate, dar în același timp este accidentală metafizic, pentru că nu are o simplă posibilitate de a păstra ascuns sau de a aduce la realitate Acest Dumnezeu, a cărui libertate conține posibilitatea de a pune ființa ființei Sale în sine ca opus, ca fiind separat de sine și existând în afara lui, acest Dumnezeu este Dumnezeu deplin, Dumnezeu în toată unitate, nu numai în sine, căci acesta nu ar fi gratuit pentru mine Libertatea lui Dumnezeu are o bază doar în indestructibila Sa atot-unitate " Schelling revine la acest gând de mai multe ori în Filosofie, Revelații * Opoziția dintre libertate și necesitate în Dumnezeu păcătuiește adesea cu un antropomorfism evident (sau, care este același lucru) , "psihologism *) și ar trebui să fie în orice caz, este protejat în mod special de acest reproș Într-o anumită măsură, sunt supus construcției prințului E N Trubetskoy (în "Perspectiva lumii lui V S Solovyov"), pentru care opoziţia dintre libertate şi natură în Dumnezeu joacă, de asemenea, un rol esenţial, în legătură cu admiterea unor posibilităţi neîmplinite în libertatea lui Dumnezeu Lipsa unei analize preliminare a acestor definiții de bază oferă întreaga construcție a cărții RO Trubetskoy se caracterizează prin incompletitudine și, în același timp, este mult mai aproape de Schelling (desigur, "Filosofia Revelației") decât crede el însuși Biblioteca "Runivers" DESPRE Tvarnost dat și sens, el este în ființa sa doar o victimă a îngăduirii plinătății, într-o anumită măsură reversul ei Nu stă în afara absolutului, ci este ea însăși, lumea nu își primește originalitatea, nu se instalează în ea, ci rămâne doar o umbră a absolutului În creație, tocmai inexistența, nimic, din care este creată lumea, este aranjată și primește viață Să fie creativitate! face din el nu un succesor accidental sau un întuneric pasiv, ci ceva care formează lumea cu propriul său centru special creat, "devenind absolut*, chipul și asemănarea lui Dumnezeu Prin urmare, atunci când se opun creației și emanației, întrebarea principală și dezacordul nu este despre Dumnezeu, ci despre lume, nu despre temelia divină a lumii, ci despre natura ei creată: este lumea doar o cale de împrăștiere și slăbire pasivă a lumina divină, sau ea adună în felul ei? le reflectă și le slăvește? Există un Focus special al lumii, este lumea posibilă împreună cu Absolutul sau cum și în ce sens este posibilă lumea? ce este lumea și există o lume? Absolutul, fără a-și pierde absolutitatea, pune în sine relativul, ca ființă independentă, ca principiu real, viu Astfel, ea introduce dualitatea în unitatea indistincibilității, în care domnește apoi coincidentia oppositorum: în Absolut, apare distincția dintre Dumnezeu și lume, ea devine relativă la sine ca relativă, căci Dumnezeu este corelativ cu lume, Deus est vox relativa J), iar, creând lumea, Absolutul se pune pe sine ca Dumnezeu Această autodivizare a Absolutului ca absolut relativ formează Grenzbegriff în cel mai adevărat sens, granița antinomiană supremă pentru gândire Aici se cuvine o tăcere plină de respect înaintea neînțelesului, x) Citat la Schelling Darstellung des philosophischen Empirismus, Ausgew Werke, Bd Sh, sl Este interesant faptul că această definiție a lui Newton se găsește aproape textual la Sfântul Grigore Teologul: "numele Θεός este un nume relativ, la fel ca numele Domnului" (Opere ale Sfântului

Grigore Teologul, ed Migne, , ) ) Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV în sânul Absolutului este un mister care are loc, și nu există nimic mai raționalist de insipid decât diverse "deducții" ale creației, pretenții de "gnoză", fie ele metafizice sau mistice*) Dar chiar și fără a pretinde că înțelegem misterul, este posibil, totuși, să afirmăm existența lui: trebuie să fim conduși la aceasta de logica vieții și a gândirii, ca la singura interpretare a ghicitoarei propriei noastre ființe În adâncul spiritului său, omul este conștient de consecințele metafizice ale acestui eveniment (ca să spunem așa) în Absolut sau crearea lumii de către Dumnezeu, ca dualitate a naturii sale, ca absolut - relativitatea sa Căci cum se simte o persoană? ființă relativă, un grăunte de nisip cufundat în imensitatea spațiului și a timpului, iar în această limitare poartă pecetea relativității sale și blestemul nesemnificației sale Dar el găsește în sine o conștiință atât de elastică a absolutității, eternității, divinității sale, un sentiment atât de neîndoielnic al sinelui în Dumnezeu și al lui Dumnezeu în sine, care nu poate fi inundat de oceanul timpului și stins în vârtejele spațiului Omul, ca icoană vie a Divinului, chipul și asemănarea Lui, este această lume-Dumnezeu, absolut relativă, deși doar încă în conștiință, în potențialul ei Absolutul părăsește liniștea netulburată a absolutității sale, poziționând în sine un alt centru, introducând în sine principiul relativității El însuși devine că sa- *) În "deducția" excesivă a creației și, în consecință, în raționalism, Vl, Soloviev este și vinovat, raționând despre aceasta în felul următor: "dacă absolutul ar rămâne numai el însuși, excluzându-l pe celălalt, atunci acesta celălalt ar fi al lui negație și, în consecință, nu ar fi ea însăși absolută" (Organic Principles of Effective Knowledge, lucrări colectate vol I, ed i, p -i) Dar la urma urmei, acest "celălalt" este complet absorbit și exclus de conceptul de atot-unul, de absolut, și nu este nevoie (metafizică) de acest altul, limitându-l într-un fel de neînțeles, de absolut, conform conceptul său, nu există "Altul" nu poate fi creat decât în mod complet natural, și nu prin necesitate metafizică Biblioteca "Runivers" DESPRE Tvarnost prin propria sa potență (sau "meon"), dând în sine și prin ea însăși un loc relativului, dar fără a-și pierde în același timp absolutitatea dincolo de Absolut) și în acest sens liber și fără cauză, inexplicabil rațional Desigur , suprarațiunea aici nu înseamnă nerezonabilitate sau lipsă de sens, așa cum blasfemiază raționaliștii inversi: Schopenhauer, Hartmann și Drews Pentru ei, apariția lumii este o consecință a orbului și un act absurd de voință, greșește absolutul, implicând procesul lumii și cufundarea absolutului însuși în "tragedia zeului suferind", iar toată această poveste se va încheia cu distrugerea completă a universului inutil și o nouă cufundare a absolutului în pacea sa plictisitoare și somnoroasă Crearea lumii de către Dumnezeu, împărțirea de sine a Absolutului, este jertfa Absolutului de dragul rudei, care a devenit "altul" pentru ea (θάτερον), sacrificiul creator al iubirii Divinul " desăvârşirea", proclamată de pe cruce, cuprinde toată fiinţa, se referă la toată creaţia Jertfa gratuită a iubirii de jertfă de sine, Golgota Absolutului, stă la baza creaţiei, căci "Dumnezeu atât de mult a iubit lumea încât a dat-o Fiul Său Unul Născut", L-a trimis El "nu judecați lumea, ci ca lumea să fie mântuită prin El" (In , - ) Lumea a fost creată de cruce, în numele iubirii înălțate Creația este un act nu numai al atotputerniciei și înțelepciunii lui Dumnezeu, ci și al iubirii și bucuriei ei sacrificiale, ea este săvârșită de dragul de a se bucura de viața "celălalt", devenind, în numele creatului "binele și răul", iubire nemărginită pentru creație Căci Dumnezeu este Iubire, iar

viața iubirii și cea mai mare bucurie a ei este un sacrificiu Dragostea are atât sens, cât și scop, iar răsplata doar în sine și, prin urmare, nu știe rațional de ce, nu Biblioteca "Runivers" Grădina Zoologică S BULGAKOV nimic nu este mai sfânt și mai binecuvântat decât iubirea Prin urmare, creația este absolut liberă, având sens și bază doar în sine, o mișcare absolut originală a iubirii divine, iubirea de dragul iubirii, sfânta ei nebunie Dieu est fou de l'homme, Schelling aminteşte de expresia cu îndrăzneală pătrunzătoare a scriitorului francez: cu nebunia dragostei, Dumnezeu vrea un "prieten" (altul), iar acest prieten nu poate fi decât un om Este impie şi absurd să-l faci vorbesc despre o "tragedie în Dumnezeu", logica împlinirii ei, parcă printr-un fel de "fatum divin" cu necesitatea conducerii la procesul mondial Creația este libertatea de orice de ce și cum, acceptată în mod liber de Dumnezeu, bucuria crucii a creației Tragedia este legată de soarta, nelibertatea, necesitatea forțată, chiar dacă este mai înaltă este liber să se introducă în procesul tragic al istoriei lumii, rămânând liber de el în sine și pentru sine, deci, în Absolutul însuși acolo nu este loc pentru tragedie, care își are rădăcinile în confruntarea forțelor fragmentate ale ființei relative Creația este așadar și un act de smerenie incomensurabilă a Absolutului, care este dezbrăcat de actualitatea sa: iubirea-smerenie, această virtute ultimă și universală a creștinismului, este și baza ontologică a creației Lăsând loc în sine lumii cu relativitatea ei, Absolutul în iubirea sa se smerește în fața făpturii - adâncurile iubirii divine-smerenia sunt cu adevărat de nepătruns! Din ce este făcută lumea? care este baza creației? Dumnezeu a creat lumea din Sine, din fiinţa lui, răspunde J Boehme *); Lumea este un modus de substanţă absolută - răspund în feluri diferite, dar în acelaşi sens, J Bruno, Spinoza, panteiştii şi moniştii de diferite nuanţe; "Dumnezeu a făcut toate lucrurile din Nimic și același Nimic este El Însuși, ca desfătarea iubirii care trăiește în sine" (IV, , § ) pofta din bucuria liberă, acea neîntemeiată, ca bine sau esență supremă, ca voință veșnică, contemplă în plăcere (Pofta), ca într-o oglindă * (IV, , § ) Biblioteca "Runivers" DESPRE Tvarnost prin urmare, nu există lume în originalitatea și relativitatea ei, doar Absolutul există Lumea a fost creată din nimic, ne învață revelația creștină: nimic nu se afla între Dumnezeu și creație, între Absolut și relativ Neantul este baza creației, marginea ființei, limita dincolo de care zace neantul surd, fără fund, "întunericul total", străin de toată lumina Este un sentiment de imersiune în neant, conștiința nesemnificației sale ontologice, este terifiantă și chinuitoare - abisul fără fund inspiră groază chiar și în basme (acest motiv se găsește și în basmele populare rusești) Nu se poate salva de această groază a inexistenței decât îndepărtându-se din abisul amețitor și întorcându-și fața către Soare, sursa întregii plinătăți, prin mutarea centrului existențial din sine dincolo de sine, în Dumnezeu Apoi inexistența se estompează în non-existență, dispare ca o umbră, se risipește ca o fantomă; nu mai există inexistență, ci există doar raze ale ființei triumfatoare, pline de grație Dar când lumina soarelui se estompează în suflet, când creatura se retrage din nou în ea însăși și încetează să mai simtă în Dumnezeu, un tremur înfiorător se ridică din nou, nimic nu începe să fie simțit ca o gaură de moarte, căscată sau ca o moarte cu nasul călcat și atunci începe să ni se pară doar o cochilie goală care nu are miez existențial "Îți ascunzi fața, ei sunt tulburați; le iei duhul, mor și se întorc în praful lor; trimite Duhul Tău, ei sunt creați și Tu reînnoiești fața pământului Slava Domnului să fie în veci!" (Ps , - I) Cunoașterea neantului, ca bază a ființei în

sine, este cea mai fină intuiție a creaturii despre propria sa creație Tu ești creat - asta înseamnă: totul ți se dăruiește, chiar și tu însuți, îți aparține, doar acest subteran al inexistenței a venit de la tine, acoperit cu afecțiune și grijă de trandafiri ai ființei Oh, subteranul nu este doar psihologie sau sociologie, este metafizică, și ce metafizică! Undergroundul este noumenul ontologic al sinelui, partea greșită a ființei, o valoare imaginară, primită Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV să aibă o valoare reală Toată creația are un subteran, deși poate să nu fie conștientă de el, să nu coboare în ea, iar această ignoranță este privilegiul copilăriei și dobândirea sfințeniei; coborând în ea, toată lumea experimentează un frig teribil și umezeala mormântului A te dori pe sine în sine, a te afirma în creatură ca absolut, înseamnă a dori subteranul și a te afirma în el Și, prin urmare, adevăratul erou al subteranului este Satana, care s-a iubit pe sine ca pe un zeu, s-a stabilit în sine și a căzut în captivitatea propriei sale subterane În neantul lui, el a vrut să aibă totul divin și trebuie să vadă în subteran nu împărăția lui Hades, locuită de fantome și umbre, ci sălile zeului strălucitor Frumusețea lui Lucifer și a demonului, care i-a înșelat pe Byron și Lermontov, este doar o ipostază, plină de înșelăciune și de prost gust, ca hainele scumpe și luxoase de pe umărul altcuiva, îmbrăcate pe lenjerie murdară, ca o viață luxoasă îndatorată și fără niciun fel speranța de răzbunare, ca o mediocritate de geniu; de aceea demonul feeric se transformă atât de ușor într-un diavol urât și vulgar, cu copita și nasul care curge Totuși, se poate vorbi despre existența inexistenței, despre nimic? ■ La urma urmei, vechiul bătrân Parmenide a spus: Aceasta nu este niciodată și nicăieri, astfel încât să nu existe; Înfrânează-ți gândul de la o astfel de cale de încercări ) Parmenide învață că numai ființa există, neființa nu există deloc; Adevărat, el a vrut să spună prin aceasta Unul său imobil, absolut, substanța lumii, căreia îi aparține numai existența, iar în afara ei nu există nimic Când este aplicată unui astfel de concept al absolutului, ideea de inexistență nu are în mod evident sens Totuși, acest lucru nu este atât de simplu atunci când este aplicat la acțiunea absolutului, la actul creator, prin care ) Acolo unde nu există corp, nu este o Ființă, dar nu are un mod de a avea sens (такъ этотъ текстъ приводетия в Платоновскомъ Софистѣ;, гу], A) ■"Ei spun că vor spune că rămân, pentru că sunt, nu sunt nimic" (V, - ); Biblioteca Runivers О ТВАРНОСТИ оио высоковъ къ стысованию несуществовавшее доселѣ, т -е небытие, творитъ изъ nimic Aici trebuie să ne oprim încă o dată pe analiză, nu în aplicarea creaturii Pot exista două sensuri ale acestui nu, două sensuri ale neantului creat, cărora le corespund două tipuri de negație greacă: o> și μή (á privati- vum nu se aplică deloc în acest caz): primul corespunde negării complete a ființei - nimic, a doua numai după nemanifestarea și nedeterminarea sa - Acest al doilea fel de inexistență, μή ov, de fapt, aparține mai degrabă domeniului ființei Meon, ca posibilitate a posibilităților, este mama universală a ființei, prin patul căreia trece toată ființa (nu degeaba chiar și astfel de campioni ai deducției universale a tuturor ființelor precum Hegel și Cohen cu doctrina sa despre "origine pură* ) recurge la ajutorul lui μή) Prin urmare, Maeon deține toată bogăția și toată plinătatea ființei, deși una potențială, nedezvăluită Așadar, se poate vorbi despre ea, ca despre inexistență, doar în raport cu ființa deja manifestată, dar nicidecum în sensul de vid, de absența ființei Ceva *) În noua filozofie, dezvoltarea dintre μη și oυ este cel mai clar exprimată de Schelling în Darstellung des philosophischen Enipirismus* • {AW P, ): "μή ov este inexistent, ceea

ce este doar o sută inexistent, în raport cu care se respinge numai existența reală, dar nu și posibilitatea existenței, care deci, de vreme ce are ființă înainte ea, ca posibilitate de a exista, deși nu există, dar nu în așa fel încât să nu poată exista Dar despre ei, există ceva complet și în toate sensurile care nu există, sau există ceva în raport cu care nu se neagă doar realitatea ființei, ci și ființa în general și, prin urmare, posibilitatea acesteia În primul sens, prin expresia •μη ov se neagă numai propoziţia, aşezarea efectivă a fiinţei, dar aceea, în raport cu care se face negaţia, trebuie totuşi să existe într-un anumit fel În al doilea sens, prin expresia ουκ su se afirmă și chiar se pune negația ființei* (I, X, ) Schelling explică diferența dintre ουκ ov și μη ov cu cuvintele franceze rien - pur nimic și néant - nimic relativ După gândirea proprie a lui Schelling, apărată în acest tratat, lumea a fost creată de Dumnezeu din nimic în sensul de ουκ ov, dar nu •μη ov Din nefericire, el nu-i rămâne pe deplin fidel în Filosofia Revelației, unde este dezvoltată ideea despre crearea de către Dumnezeu a lumii din sine, deși ja într-o formă ascunsă și complicată (II, III, și urm ) Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV este, meonul există și între nimic și ceva există o prăpastie incomparabil mai mare decât între ceva și asta, așa cum o prăpastie mai mare separă sterilitatea de sarcină decât sarcina de naștere Meon este sarcina, ukon (ούζ ον) este sterilitate Pentru ca ceva să apară din inexistență, ukonul trebuie să devină un meon, să-și depășească golul, să se elibereze de sterilitatea sa Deci, în ce sens este lumea creată din nimic: din ukon sau din meon? Această formulare disecată a întrebării conturează deja două posibilități, corespunzătoare dualității care s-a dezvăluit atunci când se analizează întrebarea sensului creatului Dacă presupunem că lumea a apărut din meonul divin, aceasta ar însemna că nu a fost creată deloc, ci a fost generată sau emanată, în general, cumva realizată în Dumnezeu Granița dintre lume și Dumnezeu este ștearsă, lumea este doar meonul lui Dumnezeu - ajungem la panteism fie acosmism, fie ateismului care decurge din el O altă posibilitate, singura acceptabilă pentru noi, este că lumea a fost creată din nimic în sensul ukonului și, prin urmare, primul, principal și esențial act al creației a fost investirea ei cu un meon, această transformare a ukonului într-un meon este creația materiei comune a creației, această Mare Mamă a oricărei lumi naturale În acest act de bază și ultim al creației, avem de-a face cu o incomprehensibilitate completă, pentru că este imposibil de înțeles cum apare meonul în ukon, aici din nou limita pentru gândire - Creația nu își poate înțelege propria creație, va rămâne întotdeauna o mister pentru ea, miracol, un mister, dar a recunoaște ceea ce s-a întâmplat este destul de accesibil conștiinței umane, iar această analiză a conștiinței de sine a creaturii constituie în mod necesar o sarcină pentru gândire, care trebuie să dezlege cu sârguință acest nod de împletire ontologică, fără a-și rupe fire Aici bătrânul străvechi ridică din nou vocea, mărturisind că numai existentul există, apoi ov (și în Biblioteca "Runivers" DESPRE Tvarnost compoziția, ca stare, și μή ον), care nu există, ούζ ον, nu există Cum, atunci, și în ce sens, inexistentul poate servi drept bază a creației? Da, în Cel Absolut nu există loc pentru inexistență, bătrânul înțelept are dreptate Dar, trebuie să adăugăm nu mai puțin insistent, în Absolut nu există ființă, care este corelativă cu neființa, se conjugă cu aceasta și nu există în afara neființei; acesta din urmă, până la urmă, se bazează doar în ființă, pe fondul ființei, ca fațetă a ei Absolutul este mai înalt decât ființa, așa că Parmenide nu l-a cunoscut, datorită căruia a fost atras în dialectica relativului, adică fiind În creație, Dumnezeu pune

ființa, dar în inexistență, cu alte cuvinte, prin același act prin care El pune ființa, El pune inexistența ca graniță, mediu sau umbră Omnis definitio est negatio, fiecare ființă este formată din da și nu, conform expresiei strălucite a lui J Boehme Prin urmare, deși Parmenide are dreptate că în Absolut, care este mai presus de ființă, nu există nici o neexistență, ci Dumnezeu, asumând relativul, adică ființa, dă indirect ființa și neființa Dumnezeu este vinovat nu numai al ființei, ci și al neființei, această formulă, amețitoare de îndrăzneală și chibzuință, aparține nimeni altul decât misteriosul autor al Areopagitului și comentatorului ei, Sf Maxim Mărturisitorul, stâlpii teologiei ortodoxe, se bazează, desigur, în același timp pe ) În lucrarea "Despre numele divine" a Sf Dionisie Areopagitul spune că, "dacă este îngăduit să spunem, inexistentul însuși tinde spre binele, care este mai înalt decât tot ce există, se încearcă cumva să fie în - în bine* (καί αυτό το μη ϊν έφίεται) ί πως έν τάγαθω καί αυτό είναι) Rozmini şi teoria sa a cunoaşterii Moscova, "Calea * P - ) ) Какъ говоритъ Николай Кузанский: Căci se pare că însăși făptura, care este Dumnezeu, este nimic, ca și cum ar fi după Dumnezeu și înaintea nimicului, în Dumnezeu și nimic, precum spune unul dintre înțelepți: Dumnezeu este opusul nimicului , prin meditație ființă; nici tamer poate fi compus din fiinţă şi nu fiinţă (De docta ignorantia, Lib , cap II, p , cit no novum ital izd Paolo Rotta, Bari, ) Biblioteca "Runiverse" Despre curățenie Totul în lume este divin în baza ei pozitivă, lumea rămâne în Dumnezeu, căci Dumnezeu, ca Absolut, îmbrățișează totul în Sine Și deși este imposibil să tragem concluzia opusă, care se face în panteism sau cosmo-teism, și anume că Dumnezeu este lumea, este corect să afirmăm că lumea este cuprinsă în Dumnezeu și că Dumnezeu acționează în lume, adică în lume ființa este ființă divină, sau, în expresia îndrăzneață a lui Nicolae din Cusa, omnis creatura sit quasi infinitas finita aut Deus creatus r), lumea este "Dumnezeul creat" Lumea este unitatea absolutului și a nimicului, absolutul în relativ sau relativul în absolut; absolutul suspendă, anulează absolutitatea sa actuală, îl face potențial, pentru a da loc relativului, care este prin aceasta atașat de absolut Creând din nimic, Absolutul stabilește, parcă, două centre: eternul și creatul, în adâncurile eternității autosuficiente, apare "devenirea absolută" - al doilea centru Alături de Absolutul supraexistent apare ființa, în care Absolutul se revelează ca Creator, se deschide în el, se realizează în el și în acest sens lumea devine Dumnezeu Prin crearea lumii, Dumnezeu se cufundă astfel în creație, El se face creație Dumnezeu este epuizat în nimic, transformându-l în material pentru propria sa imagine și asemănare El îi oferă libertate deplină de actualizare în creaturi, el însuși devenind potențial Neștiind invidie, El vrea să trăiască în creaturi și să devină în ele El cinstește firea făpturii, care nu este nimic, mai presus de propria sa putere, căci se dorește pe Sine în creație, în ea, în alta, dorind să aibă un prieten independent în raport cu Sine, deși cu totul îndatorat Lui pentru a fi Dumnezeu știe să aștepte, pentru împlinire De docu ignorance, Lib , cap П, стр · Здѣсь же читаемъ: Dacă consideri materia așa cum este în Dumnezeu, atunci există Dumnezeu și unitate, rămâne doar să îngădui că pluralitatea lucrurilor ia naștere din faptul că Dumnezeu este în nimic trudeşte pe Dumnezeu din făptură - şi nimic nu rămâne (ib ) Biblioteca "Runiverse" C BULGAKOV timpul când Fiul va supune totul Tatălui și Dumnezeu va fi "în toate felurile în toți", despărțit de atotputernicul originar, să fie! lung proces istoric, care este darul atotputerniciei lui Dumnezeu pentru libertatea omului Ca sursă primară a ființei,

Dumnezeu este mereu în lume, ținând totul cu mâna Sa dreaptă, dar lumea rămâne în același timp în afara lui Dumnezeu, departe de El, cufundată în existența de sine creată, adică în nimic Rezultă antinomia cosmologică supremă: Dumnezeu, ca Absolut în sine, are plinătatea vieții Sale, la care absolut nimic nu se poate adăuga sau scădea (așa cum infinitul matematic, co, nu poate fi schimbat - mărit sau micșorat - de niciun fel) valoare finită care ea însăși dispare în raport cu infinitul) Dumnezeu este o ființă neschimbătoare, atot mulțumită și atotfericită, iar procesul lumii nu adaugă sau scade nimic la El Dar, în același timp, Dumnezeu este și Creatorul lumii, El trăiește și acționează în lume, căreia, ca creație a lui Dumnezeu, nu aparține ființă modală sau întâmplătoare, ci destul de reală, neluzorie, căci el este real prin realitatea Creatorului său Și, în consecință, Dumnezeu în lume și prin lume însuși devine, suferind un proces, și un astfel de Dumnezeu nu este complet, întrucât lumea nu este desăvârșită și nu este absolută, căci nu există încă "totul în toate* Ea este relativă la creatură, care, în virtutea libertății și a naturii sale, se poate îndepărta de Dumnezeu în neantul ei, se poate închide de El, astfel încât Dumnezeu să rămână doar baza ei vitală, este potențial pentru ea, dar nu actual Procesul cosmic este cosmic sau teogonic, iar cosmosul este theocosmos sau kosmotheos Dar această teogonie cosmică nu exclude, ci în același timp presupune, că lumea, ca revelație a Divinității, este o teofanie Prin urmare, caracterul teofanic și teogonic al procesului mondial nu se exclud reciproc, ci se condiționează unul pe celălalt, mai degrabă Biblioteca "Runivers" DESPRE Tvarnost ' că theojunia este adevărata teofanie, nașterea Eternului Existent Aici ne întâlnim direct într-o antinomie cosmologică, care este, parcă, o cotitură: de la creasta ei sunt pante de ambele părți - până la monismul panteist și până la dualismul maniheist, care acceptă, alături de Dumnezeu, un anti-zeu, un demiurg, un principiu independent și malefic al lumii Ambele direcții sunt generate de dorința de raționalizare a supraraționalului: atât monismul, cât și dualismul sunt în egală măsură urmașii raționalismului (chiar dacă numai mistic), în care Dumnezeu este conceput după schemele și categoriile existenței materiale Prin urmare, aici este permisă numai alternativa fie-sau, unde vocea conștiinței religioase spune cu autoritate: și-și Dumnezeu este atât Absolutul, cât și Creatorul lumii, și Ființa supraexistentă, și Dumnezeu ca bază a oricărei ființe În dogma centrală a creștinismului despre îmbinarea în Hristos doi, divin și solid -om, nedespărțit și nesănătos, acest gând primește cu sinceritate antinomică și în același timp formula de zeiță Domnul este Dumnezeu, a doua persoană a Sfintei Treimi , întreaga plinătate a zeității moare; ca și Dumnezeu, în absolutitatea Sa El este cu totul transcendent lumii, supus, dar, împreună cu asta, este și un Om desăvârșit, deținând toată plinătatea existenței create, lumești, cu adevărat un om-lume, însuși relativ, de altfel , zeitatea și umanitatea, misterioase și pentru minte într-un mod de neînțeles, sunt unite în El inseparabil și nedespărțit *) O încercare de a stăpâni și exprima rațional misterul de neconceput al Divinului, de a-L face de înțeles duce inevitabil la contradicții sau la o clară simplificare și înlăturare a problemei (ca în monism); de aceea consistent *) Acest lucru face de înțeles, în măsura în care se poate vorbi de înțelegere aici, tot monstruosul pentru minte, râzând direct de gândirea rațională, paradoxul imnurilor bisericești: "în mormântul cărnii, în iad cu sufletul, ca Dumnezeu, în rai cu tâlharul și pe tron fiind cu Tatăl și cu Duhul, împlinind tot ceea ce este de nedescris" Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV metafizica

rațională care se ocupă de problemele finale ale existenței lumii nu a fost niciodată și nu va fi niciodată ■Filosofia ar trebui să ia în considerare în mod conștient în construcțiile sale antinomiile originale ale conștiinței de sine religioase - Este Dumnezeu transcendent față de lume? Nu, căci El este în lume, noi trăim prin El, ne mișcăm și suntem; El ne-a dat promisiunea de a fi cu noi mereu, acum și pentru totdeauna, și în vecii vecilor Dar asta înseamnă că Dumnezeu este imanent în lume? Nici nu este, pentru că El trăiește în lumina de neapropiat, între El și creatură se află abisul fără fund al nimicului - Mai mult, Dumnezeu este supus temporalității, există schimbări în El, este ceva adăugat la plinătatea Lui prin crearea lume? Nu, nu se adaugă nimic, căci El este plinătatea și perfecțiunea absolută Dar este plinătatea divină realizată și în această lume, este Dumnezeu implicat în procesul lumii cu realizările, orele și datele sale? Da, pentru că lumea nu este încă desăvârșită și Dumnezeu însuși a ridicat crucea și s-a întrupat de dragul mântuirii lumii prin om - Mai mult, îl limitează lumea pe Dumnezeu, existența în afara Lui și alături de El? Nu, căci Dumnezeu, ca Absolut, nu are nimic în afara lui; da, pentru că Dumnezeu stăpânește lumea, dar nu domnește în El, Împărăția lui Dumnezeu nu a venit încă în putere, lumea își trăiește viața proprie, extra-divine etc , etc Doctrina cosmologică a lui Dumnezeu se dezintegrează în astfel de antinomie, și nimeni nu trebuie să explice acest lucru prin defectul cutare sau cutare construcție și să spere că dificultatea va fi depășită cândva Sarcina gândirii aici este de a expune antinomia, de a intra în impasul ei și de a accepta suprarațiunea ei ca pe o faptă a umilinței rațiunii, iar acesta va fi actul său cel mai înalt aici Nu este greu de văzut că antinomia cosmologică indicată este doar o dezvăluire suplimentară a antinomiei religioase de bază conturate de "teologia negativă" Dumnezeu, așa cum știe "teologia lui negativă", ca Absolut, este complet transcendent pentru lume și pentru fiecare ființă, dar, ca Dumnezeu, El se corelează Biblioteca "Runivers" DESPRE Tvarnost lenea pentru lume, se implică în viață, este Antinomie: Absolutul - Dumnezeu în cosmologie primește expresia: Dumnezeul atotfericit și autosuficient - Creatorul lumii Totuși, "sprețul minții*, care și-a dat seama de dificultatea de netrecut, încearcă să o ocolească, să realizeze metoda deja familiară de a înlocui antinomia cu contradicția dialectică, antitetica cu dialectica În acest caz, acest scop poate fi atins prin interpretarea lui Dumnezeu Creatorul ca o anumită poziție în Absolut, ca un moment în dialectica acestuia din urmă sau ca un mod al unei primei divine Cu toate acestea, acest Focalizare dialectico-mistică, înlăturând antinomia, îi distruge problema, pe care vrea să o rezolve, pentru că pentru monismul dialectic nu există nici Dumnezeu, nici lume, nici Absolutul, nici relativul Acest lucru reiese mai ales clar în învățăturile lui Meister Ekkegart, când el "cere* să străpungă pentru Dumnezeu, "să se elibereze de Dumnezeu*", într-un mod evident opunându-se Absolutului și Creatorului Acesta din urmă este pentru el doar un pas limitat în Absolut și, în esență, nu Dumnezeu, ci un fel de demiurg, postul cosmic al acestui Absolut Această învățătură a lui Eckgart este erezie și minciună Aceeași întrebare despre creație, despre sensul ei teogo-ic și teo-fanic, l-a supus pe Schelling unei cercetări filozofice profunde în cel mai recent sistem al său (în Filosofia mitologiei * și Filosofia Revelației *) Aici Schelling, pe de o parte, insistă cu tărie asupra transcendenței deplină a lui Dumnezeu față de lume și, în acest sens, libertatea Sa deplină în crearea (sau necrearea) lumii Dumnezeu, în a cărui putere este să pui sau să nu pui o ființă extra-divine, Dumnezeu,

în "cuius potesțate omnia sunt (tocmai omnia quae praeter ipsum existere possunt), acest Dumnezeu este Dumnezeul complet (der Ganze), nu numai imaginea (Gestalt) lui Dumnezeu, dar Dumnezeu ca personalitate absolută Dar, pe de altă parte, procesul lumii *) Philos, der Offenb , I, "În puterea lui Dumnezeu se afla această posibilitate de a fi în afara ei însuși, care nu i se arăta decât ca atare (an sich selbst), Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV creaţia este, în ochii lui Schelling, şi obiectiv teogonic (aşa o defineşte el în mod repetat), tocmai în ea primesc fiinţă, "tensionate" (Spannung) "potenţiale" în Dumnezeu, care, în manifestarea lor prin intermediul lume, corespund celor trei posturi ale Sf Trinitate, cu alte cuvinte, în procesul lumii teogonice, Dumnezeu se naște pentru Sine ca un triplu În special, "începutul creației este, împreună cu ea, începutul nașterii Fiului" ( ), (și, în consecință, apariția unui postasis separat al Tatălui) Se poate vorbi de veșnicia Fiul numai în sensul că "El este dinainte cunoscut și iubit de Tatăl dinainte Dar Fiul în acest sens, există doar Fiul care există pentru Tatăl, El nu a ieșit încă din Tatăl, nu este încă postulat în afara Lui ca Fiul -e la începutul creaţiei" ( ) Schelling pledează în mod deliberat împotriva ideii de eternitate a nașterii Fiului, văzând în aceasta un ecou al disputelor cu Arie, care avea în vedere o altă întrebare, și anume despre creatura fiului "Nașterea veșnică", declară Schelling cu încredere în sine raționalistă, este o contradictio in adjecto, pentru că nu există naștere care nu această posibilă alteritate (Andemheit) trebuie reținută constant ca posibilitate, doar ca posibilitate Dar celui în puterea căruia se afla această posibilitate, i-a fost caracteristic acestei posibilități, care este de fapt secretul divinității sale (!!), să se dezvăluie liber, nu atunci, pentru ca în acest fel o ființă extra-divină, negând Dumnezeu ar fi obținut, dar astfel încât, așa cum s-a manifestat cu adevărat, să fie mai clar și mai evident și, prin urmare, să fie în mod constant depășit și transformat în postul de Dumnezeu, conștient de Dumnezeu" (ib , ) în afară de aceasta, o zeitate care nu trebuie să fie pus înaintea sinelui este altceva pentru a-l transforma într-unul conștient de sine Prin urmare, așa cum spune Platon, se cuvine unei zeități care nu cunoaște invidia să nu rămână în asia purissimus , pe care am putea-o numi eternă teogonie și care este absorbantă ( verzehrend ) în raport cu tot ce este în afara lui, dar pentru a face din acest actus purissimus un fapt inteligibil, distins (Vorgang), ale cărui momente ar trebui să fie conectate și armonioase în acesta din urmă , redusă la unitatea conștiinței(r) (ib ) Biblioteca "Runivers" DESPRE Tvarnost ar sugera o relativă non esse* ( ) "A doua imagine (Gestalt) a ființei divine, prin faptul că este separată de această ființă, primește ocazia de a fi o personalitate deosebită în sine * ( ) divinitate numai atunci când prima și a treia potență sunt din nou restaurate în sine, adică unitatea lor este restabilită la sfârșitul creației și, deoarece, prin depășirea ființei opuse, ea devine și Domnul acestei ființe, așa cum a fost inițial numai Tatăl, atunci ea devine și ea o persoană, așa cum Tatăl a fost inițial unul singur persoană, ea este Fiul, care are o stăpânire egală cu Tatăl Dar același lucru este valabil și pentru cea de-a treia potență, care, atunci când prin acțiunea celei de-a doua care există în afara ei, este complet depășită și epuizată, este de asemenea restaurată din nou în ființă * ( - ) J) Aceasta sugerează o concluzie directă că St Trinitatea nu există încă, pentru că este creată sau născută doar în procesul mondial Epoca Sf a Duhului, iar epoca Fiului nu s-a încheiat și, prin urmare, a doua, și odată cu ea prima, poziție nu s-a născut încă pe deplin, iar întreaga Divinitate în

trei etape este im Werden "În timpul procesului, dvs ) "Vă rog", rezumă Schelling, "să luați în considerare următoarele stabilite: i) Ființa a ceea ce N numește Fiul este veșnic în Dumnezeu și absorbită în actus purissimus al vieții divine, ea însăși cu Dumnezeu, θεός, a) Din acel moment (von da) când Tatăl vede în imaginile ființei sale posibilitatea unei alte ființe, sau din momentul în care aceste imagini îi apar ca potențialități, adică de aceea, din eternitate, din acel moment, el fiind Tatăl, a doua potenţialitate îi apare ca viitorul Fiu, de aceea el are deja în ea viitorul Fiu, pe care îl recunoaşte dinainte în ea, în care de fapt îl acceptă planul (Vorsatz) al lumii De aceea spune ap Pavel: în El totul a fost creat (Kfl i, i ) Dar aici Fiul este numai în Tatăl, încă nu a ieşit din Tatăl; dar, în a -a, și în afara (praeter) Tatălui - la început ca o potență - el este poziționat numai cu începutul creației și el este adevăratul Fiu numai după ce s-a realizat depășind contrariile, așadar, la sfârșitul creației; modul în care Fiul este el în exterior (înaintea lumii) este declarat într-un moment chiar mai târziu * (ib ) Biblioteca "Runivers" S BULGAKOV rheniya este o pluralitate, dar numai a potențialităților, nu a personalităților Dumnezeu, ca creator, deși pluralitate, nu este o persoană (Gott ais Schõpter ist zwar Mehrere, aber nicht mehrere Personen) Dimpotrivă, la sfârșitul creației (dar numai la sfârșit), când al doilea iar posturile a treia s-au împlinit depășind ființa opusă, există (da siird) într-adevăr trei persoane, și totuși nu trei Zei" ( ) Ipostazele divine sunt preluate de la Schelling, în propriile sale cuvinte, "die Natur und Funktion kosmi- scher, demiurgischer Krafte" ( ) Lăsând deoparte specificul doctrinei lui Schelling despre trinitatea *), trebuie admis că prin această doctrină el introduce procesul în divinitatea însăși și, prin urmare, intră în contradicție cu propria sa afirmare a transcendenței și, deci, a absolutității lui Dumnezeu Deși Schelling îi atribuie lui Dumnezeu libertate deplină în crearea lumii, se dovedește că, s-a abținut de la aceasta din urmă, Divinitatea însăși rămâne în actus purissimus, aproape de potențial, și nu se naște nu numai pentru lume, ci și pentru ea însăși Aceasta neagă viața intra-trinică, intra-divină în Divin în afara creației O astfel de incompletitudine și defectivitate este atribuită Divinului încât trebuie să fie umplută de creație, care este, împreună cu ea, auto-crearea Divinului Schelling elimină astfel transcendența și absolutitatea Divinității în afara lumii și pornește pe calea monismului respins de el, lumea dinamică a lui Dumnezeu, pentru care lumea este un Dumnezeu care devine sau potențializează (adică se dovedește a fi în afinitate cu cei care sunt cu siguranță ostili creștinismului învățăturile lui Hartmann și Drews) Cu toată chibzuința și priceperea exegetică !) Ed Hartman Sistemul filosofic al lui Schelling Leipzig , p - , subliniază nu fără motiv, de exemplu, că Schelling încă nu reușește să deducă cele trei ipostaze, deoarece cele trei propoziții sau faze din dezvoltarea Dumnezeirii nu sunt ipostaze Caracterul modalistic al doctrinei lui Schelling este remarcat și de Pfleiderer, care remarcă despre doctrina luată în considerare: es ist das jedenfalls eher montanistische oder sabellianische ais kirchiiche Dreienigkeit* ( p ) Biblioteca "Runivers" DESPRE Tvarnost Schelling trebuie să recunoască că introduce opinii despre Divin și Sf care sunt complet inacceptabile pentru creştinism Trinitatea și toată "deducția" lui a Treimii este o încercare tristă de speculație prezumtivă, același "raționalism mistic" perfid pentru care îi reproșează pe bună dreptate lui Boehme Schelling vrea să "explice" și să "deducă" că vocea sentimentului religios și criticii filozofice li se porunc deopotrivă să fie acceptate ca un Fapt al vieții divine,

stabilit în experiența și revelația religioasă Desigur, acest Fapte poate fi interpretat filozofic, dându-i o expresie metafizică, o transcriere logică, dezvăluind profunzimile sale filozofice - aceasta poate și chiar ar trebui făcută de un filozof, dar el nu poate, împreună cu Schelling, care se apropie cu tristețe aici cu rivalul său Hegel, să pretindă instituirea unei "necesități filosofice" ( ), revelarea misterului și genezei vieții trinitare în Divin Acesta este prost-gustul raționalist pe care cineva ar dori cel mai puțin să-l vedem la Schelling și el plătește pentru asta nu numai cu erezie, ci și cu auto-contradicția El afirmă pe bună dreptate că "ideea unei treimi în Dumnezeu nu este, parcă, o dogma separată, o poziție separată în creștinism, ci chiar premisa ei sau ceva, fără de care creștinismul nu ar exista în lume" ( ), dar asta tocmai pentru că acel Dumnezeu este pre-etern Sfânta Treime, în transcendența Sa absolută, iar la această plinătate și absolutitate a vieții intratrinice nu se poate adăuga sau scădea nimic din crearea lumii, profit sau pierdere , o astfel de admitere l-ar aduce imediat pe Dumnezeu la confuzie cu lumea, l- ar duce la zeul-lume sau "monism" Revelația creștină Imaginea Treimii este prezentă Biblioteca "Runivers" : S BULGAKOV ■ în duhul omului (Fericitul Augustin), și cum altfel ar putea promisiunea Mântuitorului că Sf Treimea vine și creează un sălaș în sufletul celui care împlinește poruncile, pecetea Treimii se află și pe toată natura (cum spune despre aceasta J Boehme cu o energie deosebită), pecetea Sf Treimea se află și în istoria lumii, căci postările divine sunt revelate în succesiunea timpurilor, iar acum trăim în epoca Fiului, care L-a revelat lumii pe Tatăl, dar așteptăm cu nerăbdare revelația Sf Spiritul, "al treilea testament" Totuși, tocmai ceea ce poate fi revelat în timp trebuie să existe din veșnicie, iar Schelling, în loc de aceasta, timpul însuși, adică procesul lumii, introduce în măruntaiele Divinului, Îl determină prin ea ■ ne întâlnim față în față la întrebarea principală care se ridică în clarificarea naturii creaturii, și anume despre eternitate și temporalitate / Secretul creaturii se manifestă în conștiința de sine contradictorie a creaturii despre eternitatea și temporalitatea ființei sale Timpul este sinteza reală a ființei și a neființei, ființă, Werden Prezentul, care este mereu absorbit de trecut și se năpustește în viitor, este, parcă, un punct fără măsură, care se mișcă în oceanul ființei meonale, semiființa dintre trecut și viitor, deja-nu- fiinţă şi nefiinţă În intuiția temporalității, se simte antinomia creaturii, principiul divin, cufundat în neant și fertilizându-l de la sine Căci dacă timpul este trecătoarea și nesemnificația a tot ceea ce există și, împreună cu posibilitatea a tot ceea ce se întâmplă, πάντα animalul ființei, atunci însăși conștiința temporalității, cu arderea și acuitatea ei, este generată de sentimentul de supra-temporalitate , non-temporalitatea vieții, se naște numai atunci când privim în timpul eternității Invidiosul Chronos își devorează gelos copiii, mortifică totul, devalorizează, răsturnează; viața este o moarte triumfătoare universală Poeții și înțelepții lumii întregi au inspirat atât de multă nici un alt subiect, cât și strigătele și lamentările temporalității, care Biblioteca "Runivers" DESPRE Tvarnost vrea să simtă acest versuri sumbre cu cea mai mare forță, lasă-l să se familiarizeze cu maiestuosul "rit de înmormântare", inscripționat cu numele inspiratului vorbitor de imnuri Ioan Damaschin , încrezător și neînsuflețit: ești veșnic și născut numai pentru timp , este în tine, și nu tu în timp, îi derulezi și îi răsuciți sulul în memoria spiritului tău, leagă clipele timpului în fluxul său continuu, vezi trecutul și viitorul în fiecare moment al

Timpului prezent și eternitatea sunt corelative: timpul nu s-ar simți în cursul său, nu ar fi rezumat din ) Voi oferi câteva fragmente pentru cititorii care sunt puțin familiarizați cu închinarea ortodoxă auto-exprimat, cap i "Ce dulceață lumească nu este implicată în tristețe? Ce fel de glorie stă pe pământ este imuabilă? Tot baldachinul este cel mai slab, întregul somnoros este cel mai fermecător; într-o singură clipă și toată această moarte acceptă Ch $th Toată agitația omului, bradul nu rămâne după moarte: bogăția nu rămâne, nici gloria nu coboară: pentru moartea care a venit, toate acestea se cer ' ' Ch al -lea Unde este pasiunea lumească? unde sunt visele temporare? unde este aurul si argintul? unde există o mulțime de sclavi și un zvon? tot praful, toată cenușa, tot fânul Ch r-th Lomyavuh al profetului strigă: Eu sunt pământul și cenușa și haitele - • privind în mormânt și văzând că oasele sunt goale, și re: cine este vaporul, sau războinicul, sau bogatul, sau săracul, sau cel drept, sau cel păcătos? Stichera Există Iacov viața noastră? floare și fum și roua dimineții într-adevăr Vino, deci, să vedem limpede pe mormânt: unde este bunătatea trupului? unde este tineretul? unde este esența ochiului și vederea cărnii? Toate s-au ofilit ca iarba, toți au nevoie să - Vino, frate, în mormânt vom vedea cenuşă şi praf, din care suntem creaţi, unde mergem acum? ce naiba? cine este nenorocit sau bogat sau cine este domn? care este libertatea? si nu este totul cenusa? îndoiește-ți bunătatea feței și moartea va ofili toată înflorirea tinereții - Cu adevărat, toată deşertăciunea şi decăderea lumească, vederile şi necinstirea; toți disparem, toți murim: regi și prinți, judecători și violatori, bogați și nenorociți și toată natura umană; acum mai mult, chiar și uneori în viață, sunt aruncați în sicrie - Toate organele corpului sunt acum inactiv, chiar înainte de a fi puțin mișcate de 'byahu, toate sunt invalide, moarte, insensibile: ochii zaidoshului, vița este legată, rupia tace și auzul cu ei, limba tace -v; ■' Biblioteca "Runivers" Lumea ca întreg organic ) CAPITOLUL VII Tărâmul mental-material Legătura dintre procesele mentale și cele materiale Există multe învățături despre relația dintre fenomenele mentale și cele corporale Până de curând, în această multitudine, au fost aduse în prim-plan diverse tipuri de paralelism, respingând interacțiunea dintre viața mentală și cea corporală Nu ne vom ocupa de expunerea și critica acestor învățături Epistemologia intuiționismului, care stă aici la baza metafizicii, conține doctrina conștiinței, care deschide și noi căi de rezolvare a întrebării pe care am pus-o Aplicarea acestei doctrine a conștiinței elimină unele dintre problemele care erau insolubile sub alte teorii epistemologice și, prin urmare, a determinat crearea unor astfel de teorii artificiale precum paralelismul, iar această eliminare a obstacolelor conține deja parțial indicii ale unei posibile critici a doctrinelor pe care le respingem Înainte de a trece la problema conexiunii dintre procesele mentale și materiale, este necesar să ne gândim ce este o legătură cauzală și ce este o cauză în general În scopul logicii și metodologiei științelor, de exemplu, pentru doctrina raționamentului inductiv, este suficient să cunoaștem despre *) Vezi "Încercarea Phil *, nr Biblioteca "Runivers" n Eu despre CKI th rang, că este totalitatea tuturor acelor condiții, în prezența cărora ia naștere în mod necesar un nou eveniment Dar metafizica nu se poate limita la o asemenea cunoaștere a cauzalității În alcătuirea complexă a condiționării cauzale a evenimentelor, diverse legături joacă un rol diferit, care trebuie elucidat de metafizică Apariția unui nou eveniment pe baza celor vechi este o schimbare, o creație parțială, generarea în timp a unei noi părți a lumii Schimbarea nu poate fi adusă numai de evenimentele anterioare care trec prin timp

A avea semnificație pentru viitor și, în general, a compune orice sistem de evenimente, nu se poate datora decât principiului supratemporal, substanțe În sine, un eveniment în timp este sortit să se cufunde în abisul trecutului și să rămână pentru totdeauna neputincios și inutil Numai prin substanță poate deveni părtaș la viața veșnică: de fapt, numai datorită memoriei, această proprietate caracteristică a ființelor supratemporale, un eveniment după apariția lui nu cade instantaneu în abisul trecutului, ci este reținută pentru ceva timp în sfera prezentului; în același mod, numai datorită memoriei substanțelor evenimentului, care a trecut deja în trecut, capătă din când în când semnificație pentru prezent, chiar ca amintiri palide și, în cele din urmă, datorită aceleiași amintiri, evenimentele, în cazul valorii și perfecțiunii lor absolute, sunt demne să păstreze pentru totdeauna prospețimea prezentului th (cum este cazul în Împărăția Spiritului) Deci evenimentele sunt neputincioase în sine; puterea de activitate este posibilă numai acolo unde există substanță, iar evenimentele devin influente doar ca stări sau conținuturi ale conștiinței substanței Nu trebuie, totuși, să credem că în acest caz eficacitatea cade în totalitate în lotul substanței; nu ne putem imagina că evenimentele, ca stări ale unei substanțe, există pasiv, ci că substanța acționează asupra lor și creează un nou Biblioteca "Runivers" LUMEA CA INTEGRU ORGANIC -ființa: în primul rând, aceasta ar însemna că între substanță și evenimente există un decalaj ascuțit, că evenimentele nu sunt descoperirea substanței în sine în timp, nu starea în sine, ci ceva străin acesteia, exterior; în al doilea rând, într-un astfel de caz nicăieri și niciodată nu ar exista o schimbare continuă - chiar și o mișcare rectilinie, creșterea unuia și aceluiași sentiment etc , ar trebui considerate ca un proces discontinuu, constând într-o serie de salturi către state noi În realitate, nu există nicio decalaj între substanța supratemporală și evenimente în timp: procesul temporal este viața substanței în sine, iar activitatea nu aparține substanței în sine, ruptă de viață, ci substanței în așa și cutare o stare vitală, temporară; în consecință, stările unei substanțe nu se schimbă doar prin adăugările aduse acestora de substanță, ele însele participă activ la schimbarea lor, ele avansează într-o oarecare măsură sub formă de autotransformare, cel puțin în acele cazuri în care procesul are caracter de continuitate Deci, cauza, ca bază generativă a oricărui fenomen, are două laturi: un agent supratemporal și starea sa activă temporară Dar acest lucru nu este suficient Compoziția completă a cauzei unui nou eveniment este și mai complexă Activitatea unei substanțe se desfășoară nu sub formă de izolare închisă în sine, ci în legătură cu lumea din afara ei Această legătură a substanței A cu alte substanțe B, C, D etc este posibilă, așa cum este descris mai sus, atunci când se analizează problema interacțiunii, numai datorită conștiinței, adică datorită faptului că stările indivizilor B, C, D etc sunt recunoscute (în original) de individul A (deși nu devin ca urmare a acestei experiențe ei) ') ') Despre diferența dintre experiență și faptul că există doar un obiect - conștiință, observație, vezi articolul meu "Percepția vieții mentale a altcuiva *, ^ Logos", Biblioteca "Runivers" N L O S S K I-lea Starea individului B, conștient de individul A, afectează activitatea lui A, dar în marea majoritate a cazurilor nu în același mod cu stările proprii ale lui A Stările mele participă activ la generarea noii mele experiențe, în timp ce stările unei alte persoane pe care o recunosc nu îmi afectează de obicei viața spirituală, ele însele nu stăpânesc în sufletul meu și numai în măsura în care corespund sau contrazic interesul meu , înclinații, pasiuni,

ele sunt motivul pentru cutare sau cutare descoperire a activității mele Așa că, când aud vocea prietenului meu de pe hol, renunț la treburile mele, [bucură-te de sosirea lui și ies în întâmpinarea lui; in acest proces, prietenul meu si vocea lui nu este o forta care sa genereze o schimbare in comportamentul meu, este doar un prilej pentru o manifestare deosebita a fortei mele, pentru o noua directie a activitatii mele In acelasi fel, pot indeplini cererile, dorintele si chiar ordinele altor persoane, privind declaratiile acestora doar ca motive pentru care se manifesta activitatea mea Cu toate acestea, influența substanțelor unele asupra altora nu este întotdeauna atât de indirectă În unele cazuri, individul B, parcă, invadează viața lui A și devine o non-cauză, ci un făcător care schimbă viața lui A vizual doar o imagine a unui băț) *), apoi o mulțime de muzicieni se contopesc într-un singur organism al orchestrei, iar piesa muzicală este interpretată de ei într-un mod atât de armonios și întreg, de parcă ar fi revărsat dintr-un singur suflet; și de fapt, în asta *) Vezi articolul meu "Percepția vieții spirituale a altcuiva", "Logos*", - Biblioteca "Runivers" LUMEA CA INTEGRU ORGANIC " În unele cazuri, activitatea tuturor membrilor orchestrei participă direct la aceeași cauză - activitatea dirijorului Un alt exemplu de același fel este dat în eseul meu "Învățăturile fundamentale ale psihologiei din punctul de vedere al voluntariatului"*) ființă direct legată de lector, în aceste momente lectorul are un sentiment viu de activitate, dar rezultatele sale nu sunt date în mintea lui, pare să efectueze schimbări în afara mea, adică asupra implementării schimbării în mintea lor Publicul în acest moment este, de asemenea, forțat să cheltuiască energie pentru suprimarea asocierilor laterale de idei și concentrarea atenţie asupra cuvintelor vorbitorului Această atenţie şi înţelegere constituie în mintea fiecărui ascultător rezultatul, aspiraţiile "mei" luptându-se adesea cu alte "aspiraţiile mele* Dar de îndată ce vine momentul unirii lectorului cu publicul, situația se schimbă imediat: ideile vorbitorului încep să se dezvolte în mintea ascultătorilor, parcă fără efort din partea lor; mai mult, se poate întâmpla ca un alt ascultător, dorind să fie distras de ei, să nu poată realiza acest lucru, să asculte, supunând dorinței forțate de a asculta " ) Zona cazurilor luate în considerare include, probabil, tot felul de sugestii, atât în vis hipnotic, cât și în realitate O persoană cu autoritate, capabilă să guverneze, dă adesea ordine pe un asemenea ton încât chiar și persoanele care nu sunt obligate să-i asculte, execută ordine ) Vezi, în general, în această carte (ed a II-a), Ch '-V, , pp - , "Interacţiunea între diferite fenomene, unde sunt date direct o serie de exemple: a efectului cauzal direct al unuia indivizi pe altul Pagina IJO s ' Biblioteca "Runivers" : I L O S S K I y "Sunt atât de instantaneu și fără îndoială, de parcă ar fi devenit mâna sau piciorul celui care a comandat Relațiile dintre indivizi de un ordin diferit, mai jos și mai înalt, de exemplu, între o persoană și stat, mai ales adesea iau forma unei astfel de supunere neîndoielnică, de exemplu, în timpul unui război, când mulți cetățeni își pierd orice interes pentru viața lor personală și sunt conduși de o putere superioară implicată în lupta pentru patrie Mai ales atunci când o persoană se află într-un grup de oameni strâns uniți, bine organizat, pentru o cauză comună, chiar și acțiunile sale nesemnificative se contopesc într-un întreg cu acțiunile altora, pierzându-și caracterul personal independent L Tolstoi, în descrierea sa a regimentului de marș, a descris foarte viu această îmbinare a indivizilor într-un întreg continuu "Nu îl ajunseseră încă din urmă pe Bagration și deja s-a auzit un pas greu,

greu, bătut în picior de toată masa de oameni Din flancul stâng, comandantul companiei s-a apropiat cel mai mult de Bagration, un bărbat cu fața rotundă, impunător, cu o expresie proastă și fericită pe față, același care a fugit din cabină Se pare că nu s-a gândit la nimic în acel moment, cu excepția faptului că va trece pe lângă autorități ca un tip de treabă , cu o varietate de fețe stricte, un zid de figuri de soldați, îngreunat cu ghiozdane și puști, mișcat, ca dacă fiecare dintre aceste sute de soldați spunea mental printr-un pas: "stânga stânga stânga" Maiorul gras, pufnind și despărțindu-și pasul, ocoli tufișul de-a lungul drumului; un soldat întârziat, fără suflare, cu o față înspăimântată pentru defecțiunea lui, se îndrepta spre companie; mingea, apăsând aerul, a zburat peste capul prințului Bagration și al suspirului său, iar în timp: "stânga stânga !" a lovit coloana "În apropiere!" s-a auzit vocea etalată a comandantului companiei Soldaţii au înconjurat ceva în locul unde Biblioteca "Runivers" WORLD AS ORGANIC CT LOE miezul a căzut; bătrânul domn, subofițerul de flanc, rămas în urmă lângă mort, și-a prins linia, a sărit în sus, și-a schimbat piciorul, a prins pasul și a privit furios în jur "Stânga stânga stânga" părea să se audă din spatele tăcerii amenințătoare și sunetul monoton al picioarelor lovind în același timp pământul *!) În cazurile descrise, o substanță nu servește ca cauză, ci ca parte activă a cauzei modificărilor unei alte substanțe; forțele unei substanțe, așa cum ar fi, se contopesc cu forțele alteia, iar prima își continuă activitatea prin a doua Este influența directă a unei ființe asupra alteia; poate fi numit magic Doctrina influenței magice este rezultatul consecvent al fundamentarii metafizicii asupra epistemologiei intuiționismului Influența directă (magia) în zona practică corespunde contemplației directe (intuiția) în zona teoretică Baza posibilității ambelor imediate este unitatea tuturor ființelor lumii, afirmată de o viziune organică asupra lumii și, în același timp, relativa independență a acestora, exprimată în caracterul lor substanțial Atât intuiția, cât și cauzalitatea magică sunt posibile numai atunci când aceste două condiții sunt combinate De fapt, dacă indivizii ar fi izolați unul de celălalt în același mod ca atomii lui Democrit, atunci influența lor unul asupra celuilalt ar fi complet de neînțeles Dimpotrivă, dacă ele erau complet lipsite de un caracter substanțial și aparțineau alcătuirii unei singure lumi în felul în care diferitele stări mentale formează un singur flux al vieții spirituale a unei persoane, atunci imediatitatea legăturii cauzale dintre ele nu ar reprezenta nimic special și nu ar merita numele magic Este de la sine înțeles că doctrina influenței magice a unui individ asupra altuia este în concordanță cu ha substanțială *) "Război și pace" *, vol I , i P, Ch XVIII Biblioteca "Runivers" n l o s s k y ele pot fi considerate ca personaj doar dacă se admite că una dintre condiţiile necesare pentru un efect magic este consimţământul sau convieţuirea individului: baza consimţământului poate fi o comunitate de interese de bază sau ridicată, frică, iubire etc Într-un caz tipic complex de producere a unui eveniment, am găsit următorii Factori în alcătuirea stărilor: cauza în sensul propriu al cuvântului și ocazia; la rândul său, agentul substanțial și starea sa activă sunt incluse în componența cauzei Fiecare dintre aceste aspecte ale relației cauzale are o semnificație proprie pentru structura procesului: fără un agent supratemporal, conexiunea prezentului cu viitorul viitor și, în special, influența trecutului sunt imposibile; prin urmare, ar fi imposibilă să nu fie un singur curent de evenimente; fără un astfel de element precum ocaziile, fiecare curent de evenimente s-ar desfășura cu totul independent,

neavând nicio legătură cu restul lumii; în sfârșit, fără participarea stării active a substanței, nici un singur segment al procesului nu ar avea caracter de continuitate Nu este neobișnuit în literatura filozofică modernă să se afirme că trăsătura esențială a cauzalității este continuitatea schimbării Și de fapt, în fiecare schimbare există continuitate; dar, pe de altă parte, dacă luăm în considerare totalitatea condițiilor, se va dovedi că în fiecare schimbare există și o discontinuitate între condiții și acțiuni Nu există nicio contradicție în această combinație de continuitate și discontinuitate, deoarece acestea sunt inerente schimbării în diferite privințe În structura complexă a schimbării, partea de continuitate trebuie căutată în zona conexiunii dintre starea activă a substanței și acțiunea pe care o produce; dimpotrivă, trecerea de la cauze la schimbare este ceva discontinuu Mai mult, discontinuitatea schimbării poate crește și mai mult în acele cazuri când libertatea unui agent substanțial se regăsește sub forma rupturii acestuia de propriul trecut și intrării pe o nouă cale de activitate; Apoi Biblioteca "Runivers" LUMEA CA INTEGRU ORGANIC în În alcătuirea schimbării (ținând cont de toate condițiile acesteia), se păstrează doar ceva analog continuității și anume identitatea agentului substanțial Doctrina afirmată a cauzalității trebuie acum aplicată la soluționarea problemei conexiunii dintre procesele mentale și cele materiale Să începem cu întrebarea dacă este posibil ca procesele materiale să influențeze viața mentală Procesul material de respingere sau atracție spațială poate exista doar în raport cu un alt proces de repulsie sau atracție, adică în raport cu un alt proces material Având în vedere o asemenea relativitate a proceselor materiale, este clar că ele nu pot fi cauza (partea activă a condițiilor) a proceselor mentale Cu toate acestea, acest lucru nu exclude posibilitatea influenței lor largi asupra vieții mentale ca ocazii Posibilitatea unei astfel de influențe devine clară dacă se pleacă de la doctrina conștiinței dezvoltată de intuiționism Să presupunem că două persoane, A și B, merg nu departe de casă; deodată un nor întunecat de tunete se năpustește, fulgerele încep să scânteie; A simte frica si vrea sa plece acasa; dimpotrivă, B observă cu plăcere tabloul unui fenomen natural maiestuos și vrea să meargă mai departe spre stânca de deasupra râului pentru a se bucura din plin de contemplarea estetică a furtunii În primul rând, cum se realizează percepția unui nor de tunete și a unui fulger? - Vom răspunde la această întrebare în spiritul ipotezei lui Bergson dezvoltată în cartea sa "Materia și memoria" *) În percepția unui obiect transsubiectiv, de exemplu, norii, subiectul care percepe, obiectul perceput și procesele care se desfășoară în mediul dintre obiect și corpul subiectului, precum și în corpul subiectului, joacă un rol rol I) Pentru o expunere populară a acesteia, a se vedea pamfletul meu Bergson's Intuitive Philosophy Biblioteca "Runivers" n Eu despre CKI th ekta Rolul acestor Factori, conform celei mai răspândite teorii din timpul nostru, este următorul: procesele care se răspândesc de la obiect la corpul subiectului (de exemplu, razele de lumină) produc modificări în sistemul nervos al subiectului, care se răspândesc până la centrii nervoşi şi sunt, la rândul lor, cauza apariţiei senzaţiilor, din care se compune imaginea obiectului în mintea subiectului În consecință, ceea ce intră în orizontul conștiinței subiectului, ceea ce el observă cu adevărat, nu mai este obiectul transsubiectiv în sine, ci stările subiective, psihice, ale observatorului evocate în el de obiect Cea mai mare dificultate pentru această teorie constă în modul în care procesele materiale devin cauza fenomenelor psihice E Du Bois-Reymond a

recunoscut această legătură cauzală ca un mister al naturii pentru totdeauna insolubil pentru noi În realitate, având în vedere faptul că procesele de repulsie și atracție sunt posibile numai sub formă de interacțiune între ele, inducerea proceselor mentale de către acestea este complet imposibilă Percepția acestei imposibilități este motivul principal pentru care în a doua jumătate a secolului al XIX-lea mulți oameni de știință au abandonat complet teoria interacțiunii dintre suflet și corp și au început să predice teoria paralelismului Cu toate acestea, artificialitatea acestei doctrine este atât de mare încât este posibil să ne oprim asupra ei doar temporar, căutând salvarea de ideea falsă că procesele materiale pot fi cauza vieții mentale Doctrina conștiinței și cunoașterii, dezvoltată de intuiționism, eliberează atât de ghicitoarea imaginară proclamată de Du-Bois-Reymond, cât și de artificialitatea teoriei paralelismului Potrivit intuiţionismului, obiectul (norul) văzut de observator este un segment al lumii celei mai transsubiective (norul însuşi în original), care a intrat personal în orizontul conştiinţei subiectului; Culoarea norului nu este starea mentală a observatorului, ci calitatea norului în sine, transsubiectivă Biblioteca "Runivers" LUMEA CA INTEGRU ORGANIC Nu există nicio înlocuire a unui obiect material cu imaginea sa mentală în mintea observatorului și, prin urmare, nu există nicio problemă misterioasă a transformării proceselor materiale în procese mentale Este adevărat, pe de altă parte, o altă problemă apare pe scenă: procesul material din sistemul nervos participă totuși la actul de percepție și se pune întrebarea ce rol ar trebui să i se recunoască după ce s-a dovedit că nu are un valoare prioritară, și anume, nu constituie o cauză conținut perceput Nu este greu acum să prevăd cum se rezolvă această întrebare Obiectul lumii exterioare (nor și fulger) în chiar momentul apariției sale există nu numai în sine și pentru sine, ci și pentru conștiința observatorului (după cum am menționat mai sus, această dată teoretică a oricărui obiect conștiinței orice altă ființă este una dintre expresiile acelei unități a lumii, care persistă chiar și în starea de a se îndepărta de împărăția Duhului) Cu toate acestea, a fi conștient nu înseamnă încă a deveni obiect al atenției și a fi distins, adică să fie subiectul cunoștințelor analitice O ființă care s-a îndepărtat de tărâmul Spiritului are puteri limitate, este capabilă să-și concentreze atenția și să desfășoare activitatea de discriminare (comparație) doar în raport cu un număr mic de obiecte conștiente, în concordanță cu nevoile cele mai presante și interesele unui moment dat În această alegere a obiectelor de cunoaștere, corpul, nevoile și proprietățile sale, dezvoltate printr-un lung proces de evoluție, joacă un rol deosebit Nu de puține ori un lucru care în sine ar fi trecut neobservat devine obiectul unei atenții intense pentru că a avut un anumit efect asupra corpului nostru, ca să spunem așa, l-a jignit De exemplu, în cazul de mai sus, razele de lumină respinse de un nor și emise de fulger provoacă procese fiziologice în corpul subiectului, propagându-se până la centrii vizuali, iar aceste modificări Biblioteca "Runivers" n Eu despre CKI th • în centrii nervoşi joacă rolul unui motiv prin care atenţia subiectului şi activitatea de comparaţie este îndreptată spre însuşi obiectul lumii exterioare (spre nor şi fulger) care a afectat corpul Pe lângă aceste motive, trebuie să existe un alt motiv pentru a trezi atenția asupra subiectului; în cazuri precum cel citat, stă în instinctul de autoconservare - Procesul ulterior de manifestări ale fețelor A și B se dezvoltă astfel: imaginea distinctă a unui nor și a fulgerului servește drept motiv pentru care la subiectul A, pe baza instinctului de autoconservare, decizia de a merge acasă se maturizează

, iar în fața B, pe baza aspirațiilor sale estetice, decizia de a merge pe malul râului ki • Doctrina enunţată a influenţei proceselor materiale asupra mentalului este asemănătoare cu ceea ce Busse numea "teoria cauzelor duble" (Doppelursachentheorie), cel puţin în sensul că insistă asupra existenţei a doi factori, nu numai fizici, ci de asemenea, mental Un aspect deosebit de avantajos al acestei învățături este că nu intră în niciun conflict cu legea conservării energiei Norul continuă să se miște ca înainte, indiferent dacă a servit cuiva drept obiect de observație și motiv De frică, chiar și procesul fiziologic provocat în centrii vizuali de razele aruncate de nor se poate dezvolta în continuare în sistemul nervos, indiferent dacă a servit sau nu drept motiv pentru trezirea atenției subiectului (desigur, dacă se dovedește mai târziu că viața mentală influențează fizicul, atunci va fi necesar să admitem că trezirea atenției se poate reflecta în cursul ulterioar al procesului în centrii vizuali, *) Busse "Geist und Kõrper", p Biblioteca "Runivers" LUMEA CA INTEGRU ORGANIC cu toate acestea, aceasta va fi deja o nouă influență asupra procesului fiziologic și nu o schimbare a acestuia, deoarece este cauza procesului mental) Din această parte, doctrina enunțată este similară cu ceea ce Busse numea "teoria efectelor duble"* (Doppeleffecttheorie), cel puțin în sensul că procesul material este capabil să provoace simultan două efecte - material și mental (totuși, cu cu condiția că este cauza de nu servește decât pentru efectul material, iar pentru psihic este doar un pretext) În ansamblu, doctrina prezentată este ceva ca o combinație a "teoria cauzelor duble" cu "teoria efectelor duble" Becher în articolul său "Legea conservării energiei și ipoteza interacțiunii * găsește o încercare de a combina aceste teorii în viziunea lui StumpF * ) Desigur, comparând teoria pe care am schițat-o cu alte învățături, de exemplu, cu teoria Stumps, nu trebuie să pierdem din vedere diferența ei fundamentală, datorită doctrinei intuitive a conștiinței, care, în primul rând, face posibilă luarea în considerare a procesul material ca doar un pretext pentru schimbarea procesului mental și, în al doilea rând, înlătură problema apariției senzațiilor, argumentând că calitățile senzoriale sunt proprietățile transsubiective ale obiectului material însuși Până acum am luat în considerare doar impactul asupra vieții mentale produs de procesele materiale, atât având loc în afara corpului uman (nor, fulger), cât și în interiorul corpului (Proces fiziologic în centrii nervoși) Cu toate acestea, corpul uman nu este doar o colecție de fenomene materiale Fiecare celulă a corpului nostru, deși este subordonată întregului organism, ea însăși constituie un mic organism, în unele privințe, independent, care trăiește pe cont propriu *) Ibid , p ) Articolul lui Becher din colecția New Ideas in Philosophy*, ¡Ns , Soul and Body, p Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" n l o s s k y numai procese materiale, ci și psihice, diferite de stările acelui individ superior pe care fiecare dintre noi le are în vedere atunci când pronunță cuvintele I, spunând, de exemplu, "am hotărât", "vreau", "mă bucur", etc Stările mentale, determinate de activitatea vitală a celulelor corpului, afectează, desigur, activitatea mentală a eului nostru În primul rând, ca și procesele materiale, pot fi cauze în funcție de care comportamentul nostru se schimbă Astfel, de exemplu , sunt cazuri când, la o senzație normală moderată foame, sete etc , se alătură dorința "mea" de a satisface aceste nevoi ale organismului Cu toate acestea, problema nu se limitează la acest tip de influență Viața mentală inferioară, inerentă celulelor corpului nostru, poate uneori să izbucnească puternic în miezul eului nostru și să ne influențeze comportamentul nu

ca un simplu motiv, ci ca o cauză activă, de ex după tipul efectului magic Astfel, de exemplu, sunt unele cazuri de realizare a unor idei obsesive; așa este starea alcoolicului, care este epuizat în lupta cu pasiunea sa și, în cele din urmă, i se supune slab; aceasta este poziția generală a oamenilor care sunt în puterea corpului lor Acum trebuie să trecem la întrebarea mai dificilă a influenței vieții psihice asupra proceselor materiale În corpul uman, procesele materiale sunt condiționate de activitatea celulelor corpului și, în general, a tuturor substanțelor inferioare subordonate acelui individ superior, care este sinele acestei persoane Dar acest lucru nu este suficient, acest eu în sine nu este un agent, desfășurând doar activități mentale interne (non-spațiale) Ca toți membrii regatului sufletesc-material, omul nu trăiește în armonie cu întreaga lume, el este în raport cu opusul opus mulțimii ') Despre acest sens al corpului pentru viața mea, de exemplu, despre aspirațiile și acțiunile forțate, despre "aspirațiile date mie* etc , vezi cartea mea" Învățăturile de bază ale psihologiei din punctul de vedere al voluntariatului "( Ed a II-a ) , în special p io-ib, - , - , p Biblioteca "Runivers" LUMEA CA INTEGRU ORGANIC alți indivizi, iar această relație se găsește inevitabil în cea mai primitivă formă, sub forma unor procese materiale de repulsie, impenetrabilitate, umplere a spațiului și, de asemenea, pe de altă parte, sub forma unor procese de atracție Deci, în corpul uman este necesar să se facă distincția între două părți ale procesului material: una este condiționată direct de activitatea substanței celei mai centrale, iar cealaltă este condiționată de activitatea substanțelor subordonate acesteia Pentru a ne ușura imaginarea unei astfel de structuri a corpului, să ne amintim de învățătura analogă a lui Leibniz În organismul uman, după Leibniz, trebuie să se facă distincția între monada centrală și monadele inferioare Corpul uman este o colecție de monade inferioare Dar acest lucru nu este suficient, monada centrală în sine, chiar luată separat de monadele inferioare, are un corp care nu este atașat de ea din exterior, ci îi este inerent: de fapt, fiecare monada este cu două fețe, și anume ființă activ-pasivă; latura pasivă a monadei este, după Leibniz, corporalitatea inerentă monadei însăși Viața psihică a Eului în cea mai largă măsură influențează cauzal zona corpului său cea mai apropiată de Eul, tocmai asupra acelor procese materiale de repulsie și atracție, care se datorează activității acestui eu însuși; acolo unde există viață psihică, acolo se desfășoară procesele de repulsie și atracție în funcție de înclinații sau dorințe, în general, în concordanță cu cursul vieții psihice, ceea ce induce forțele de repulsie sau de atracție să fie intensificate într-o direcție și slăbite in alte directii O astfel de influență cauzală a vieții mentale asupra proceselor materiale poate fi realizată într-o formă care nu încalcă deloc legea conservării energiei Pentru a face acest lucru, este suficient să admitem că, prin creșterea activității sale materiale într-o direcție, substanța într-o anumită măsură își reduce activitatea într-o altă direcție sau în alte direcții Õ* Biblioteca "Runivers" n l o s s k y A spune că eforturile pot fi cauza schimbărilor în activitatea de repulsie și atracție înseamnă a fi un susținător al hilozoismului, cel puțin când vine vorba de materie animată Cu toate acestea, în forma în care dezvoltăm această doctrină, ea nici măcar nu are legătură cu negarea legii inerției Reamintind cele spuse mai sus despre conștiință și interacțiune, trebuie să ne imaginăm schimbările de odihnă sau de mișcare în cazurile de interferență a vieții mentale în felul următor Să presupunem că în agentul substanțial A efortul de a-l elimina pe agentul substanțial B crește; această stare

a ei intră în conștiința agentului B și este prilejul creșterii în B a dorinței de a-l alunga pe A; prin urmare, există o creștere a repulsiei între A și B și o schimbare a poziției lor unul față de celălalt; schimbarea poziției lui A a apărut cu ajutorul unei forțe externe B pentru el și invers; prin urmare, legea inerției nu este încălcată Viața mentală poate influența procesele materiale într-un alt mod, în afară de cel descris, și anume nu ca o cauză, ci ca un motiv pentru schimbarea procesului material Deci, de exemplu, în corpul uman, starea mentală a sinelui uman, intrând în conștiința indivizilor inferiori care formează corpul, poate servi drept motiv pentru schimbarea activității lor materiale Aparent, așa se desfășoară, de exemplu, acele mișcări pe care James în "Psihologia" sa le înfățișează viu sub denumirea de acte ideo-motorii; în cartea mea "Învățăturile de bază ale psihologiei din punctul de vedere al voluntariatului" ele sunt descrise sub denumirea de acte psihoreflexe Aceasta include toate acele acțiuni, a căror condiție necesară sunt stările mentale "mei", dar la implementarea cărora voința mea nu participă Astfel, "în societate uneori vom spune ceva, apoi decidem că povestea noastră va să fie câteva minute Biblioteca "Runivers" LUMEA CA INTEGRU ORGANIC deodată observăm că limba ne-a trădat și a început să vorbim " ) Astfel de acțiuni sunt efectuate de corpul nostru în mod arbitrar: sinele nostru se dovedește a fi vinovat pentru apariția lor doar indirect, tocmai în sensul că stările noastre mentale au servit drept pretext pentru astfel de acte ale corpului, dar nu au fost în același timp o cauză activă De aceea am numit astfel de acte psiho-reflex În cele din urmă, al treilea mod în care viața mentală influențează procesele corporale este că starea de spirit a eului nostru poate fi cauza unei schimbări în activitatea indivizilor care formează corpul nostru, în funcție de tipul de influență directă pe care l-am numit magic Exemple de acest tip de influență au fost date mai sus din domeniul relației omului cu om, precum și actori supraoameni, de exemplu, societatea, la individ Relația dintre eul uman și indivizii care alcătuiesc corpul uman este ca relația dintre societate și individ Prin urmare, și aici ar trebui să ne așteptăm la o prevalență deosebită a influențelor cauzale directe de sus în jos "Magia cea mai directă", spune Hegel în "Filosofia Spiritului", este aceea pe care spiritul individual o manifestă în raport cu propriul său corp, transformându-l într-un executant subordonat, supus al voinței sale, în fiecare colț al corpului și conferă corpului caracterul unității și întregii perfecte Rezumând rezultatele doctrinei influenței unor ființe asupra altora, putem enunța următoarea propoziție foarte importantă Cifrele care influențează mersul evenimentelor din lume pot fi aranjate pe rând în funcție de gradele demnității lor: Dumnezeu, Duh, suflet, materie În această serie de cauzal ■*) Vezi N Lossky "Învățături de bază ale psihologiei din punctul de vedere al voluntarismului", p J p , etc Hegel "Encyklopädie", III Th , § Biblioteca "Runivers" n l o s s k y influențele pot fi direcționate doar de sus în jos Fiecare agent poate fi cauza schimbării în propria sa sferă de ființă sau în sferele inferioare, dar nu și în cele superioare Tipul inferior de ființă nu poate fi o cauză activă care invadează tărâmul superior, el poate influența doar ființa superioară ca ocazie, nu o cauză Astfel, procesele materiale nu pot fi decât un prilej de schimbări în viața sufletului și a Spiritului; în plus, viața spirituală poate fi un prilej de schimbări în activitățile Duhului etc CAPITOLUL VIII Cauzalitate și oportunitate Baza procesului lumii temporare stă în faptul că ființele create, substanțele, fiind, spre deosebire de

Absolut, limitate, se străduiesc totuși să atingă plinătatea perfectă a vieții prin propria creativitate, prin activitate, a cărei formă este un proces temporar De aici rezultă că fiecare schimbare în lume este făcută de dragul atingerii unui scop În același timp, fiecare schimbare se datorează unei anumite cauze Prin urmare, se pune întrebarea în ce relație sunt cauzalitatea și oportunitatea una față de cealaltă Înainte de a trece la o soluție pozitivă a acestei întrebări, trebuie să luăm în considerare opinia acelor filozofi care neagă posibilitatea unei combinații de cauzalitate și oportunitate, crezând că considerația cauzală și teleologică a aceluiași proces se contrazic reciproc Într-adevăr, există o înțelegere a cauzalității care este incompatibilă cu oportunitatea: acesta este cel mai comun concept de cauzalitate mecanicistă Să o analizăm pentru a o reprezenta cu exactitate ) Cuvântul "mecanic" și nu "mecanic" a fost folosit de noi pentru a sublinia că vorbim despre conceptul de cauzalitate, nu în spirit Biblioteca "Runivers" LUMEA CA INTEGRU ORGANIC pentru a afla ce trăsături contrazice conceptul de legătură teleologică și pentru a afla dacă aceste trăsături nu sunt supuse eliminării, ca rod al unei neînțelegeri În primul rând, prin cauzalitate mecanicistă se înțelege o astfel de conexiune de procese în care condiția unui eveniment emergent se referă la aria stărilor lumii care îl precedă, căzând în abisul trecutului Astfel, de exemplu, este o împingere care scoate un corp dintr-o stare de odihnă În al doilea rând, această cauzalitate este considerată ca o constrângere irezistibilă din afară, produsă de un lucru pe altul Un exemplu din nou este o împingere care scoate corpul dintr-o stare de odihnă În al treilea rând, conceptul de cauzalitate mecanicistă presupune că cauza produce un efect fără cunoaștere și fără niciun plan, astfel încât elementele efectului să nu fie adaptate între ele, nici trecutului, nici viitorului Schimbarea se întâmplă, ca să spunem așa, la întâmplare: "fii ceea ce va fi" Din toate cele de mai sus rezultă, în al patrulea rând, că produsele cauzalității mecaniciste se formează anorganice întregul științific și, în al cincilea rând, că nu sunt supuse nici unei evaluări din punct de vedere al bunătății, perfecțiunii etc ; sunt ceea ce sunt, nu există nicio datorie în componența lor și, prin urmare, aplicarea oricăror aprecieri asupra lor este ceva străin pentru ei, adus din afară, din altă lume Să ne întoarcem acum la conceptul de conexiune teleologică a proceselor și, în plus, la o astfel de modificare a acesteia care este cel mai contrară cauzalității mecaniciste Compoziția sa este următoarea mecanica, ca știință specială (care nu se ocupă de dezvoltarea filosofică a conceptului de cauzalitate), ci în spiritul acelei viziuni filozofice asupra lumii, care se numește mecanicistă, și care poate fi extinsă și asupra fenomenelor mentale, ca, de exemplu, , asociaționismul face în psihologie Biblioteca "Runivers" Și l o s s k y În primul rând, evenimentul emergent nu este condiționat doar de evenimentele anterioare, ci este și co-condiționat de viitor, tocmai scopul pentru care se realizează schimbarea Deci, de exemplu, conform acestei doctrine, structura ochiului este co-condiționată de scopul de a avea un organ de vedere În al doilea rând, schimbările apar într-o manieră planificată, de exemplu reprezintă o unitate de evenimente adaptate între ele în conformitate cu unitatea viitorului pentru care sunt angajate În al treilea rând, acolo unde există un curs teleologic al evenimentelor, nu există o constrângere irezistibilă din exterior De fapt, orice s-ar întâmpla în mediu, o ființă care își stabilește scopuri, realizează acțiuni care tind să realizeze aceste scopuri; în consecință, evenimentele exterioare servesc doar ca ocazii pentru

acțiunile sale sau, dacă devin cauze, nu este fără consimțământul lui Din cele de mai sus, rezultă, în al patrulea rând, că sistemul teleologic al evenimentelor formează un tot organic și, în cele din urmă, în al cincilea rând, pare a fi perfect, cel puțin în raport cu scopurile stabilite în el, - tocmai schimbările din el sunt astfel: care obiectivele stabilite sunt atinse Să revenim acum la conceptul de cauzalitate mecanicistă pentru a elimina elementele false din acesta și să vedem dacă nu se apropie atunci de conceptul de conexiune teleologică În primul rând, o constrângere complet exterioară, care ar fi deci insurmontabilă, este ceva imaginar, care nu se găsește nicăieri în natură Chiar și fenomenele de impact sunt lipsite de acest semn și totuși sunt considerate a fi un model de cauzalitate mecanicistă De fapt, un corp în repaus, sub influența unei împingeri, părăsește starea de repaus și începe să se miște numai în măsura în care împingerea a fost realizată datorită rezistenței corpului care împinge; între timp Biblioteca "Runivers" LUMEA CA OGANIC CFLOE - viteza de mișcare este determinată nu numai de forța de împingere, ci și de masa corpului pusă în mișcare Deci, mișcarea este condiționată nu numai de factorii externi corpului, ci și de condițiile interne inerente corpului însuși care a început să se miște; în consecință, trecerea unui corp dintr-o stare de repaus la mișcare nu este o suferință pasivă a unui șoc, ci reacție activă ca răspuns la starea mediului Dacă schimbarea are caracterul unei reacții, atunci Factorul extern nu poate fi de nedepășit pur și simplu pentru că nu este cauza completă a schimbării Astfel, conform acelei doctrine a procesului material care a fost dezvoltată mai sus, corpul material în repaus A, în direcția spre care se mișcă B, poate evita să fie împins și să fie nevoit să iasă din starea de repaus: de fapt, substanța care stă la baza proceselor materiale ale lui A, poate să nu prezinte o forță de respingere în raport cu B și atunci împingerea nu se va realiza deloc: corpul A va fi permeabil pentru corpul B; putem spune că a devenit nematerial în raport cu corpul material al lui V În ceea ce privește doctrina cauzalității expusă mai sus, relațiile descrise pot fi exprimate astfel: Factorul extern este aici doar cauza, iar cauza activă se află în Factorul intern După ce am găsit baza interioară a schimbării și văzând predominanța acesteia asupra Factorului extern, este firesc să mergem și mai departe și să presupunem că aceasta este condiția datorită căreia schimbarea se conformează esenței individului care reacţionează și se realizează pentru de dragul acestei esențe Însuși conceptul de reacție, ca răspuns la influența mediului, este deja plin de o aromă teleologică Și de fapt, conform învățăturii de mai sus despre procesul material, acesta are întotdeauna caracterul de autoafirmare egoistă, care poate fi considerată ca scop În ceea ce privește procesele vieții mentale, ele încă Biblioteca "Runivers" n I despre s cu KI th mai remarcabil este caracterul lor reactiv, prezența unui Factor intern și orientarea lor către unul sau altul obiectiv specific Din acest punct de vedere, întreaga structură a vieții mentale este descrisă în cartea mea "Învățăturile de bază ale psihologiei din punctul de vedere al voluntariatului"; în această carte se arată că până și procesele memoriei, supuse legii asociere, se desfăşoară teleologic, în conformitate cu aspiraţiile individului ) Cu toate acestea, indiferent de modul în care vom reuni diferite tipuri de cauzalitate și proprietățile conexiunii teleologice, întregul set de trăsături care a fost prezentat mai sus în prezentarea conceptului de oportunitate nu va proveni din aceasta Să ne întoarcem acum la acest concept și să-i revizuim atributele pentru a elimina din el unele

extreme, datorate în majoritatea cazurilor unor puncte de vedere unilaterale asupra lumii Poate că atunci conceptul de teleologie va fi transformat în așa măsură încât, prin dezvoltarea consecventă a învățăturilor de mai sus despre lume, va fi posibil, fără nicio exagerare, să se considere orice eveniment ca element al unei conexiuni teleologice Problema, care constă în faptul că în legătura teleologică viitorul este cauza prezentului, se rezolvă în felul următor Viitorul, ca și trecutul, nu este nici real, nici eficient în sine Numai cu participarea unui subiect supratemporal trecutul poate deveni eficient ca memorie, adică ca subiect de discreție a subiectului, depășirea abisului timpului; având în vedere această particularitate a acestei influențe, ea poate fi numită ideală Influența viitorului are un caracter asemănător: poate fi numită și ideală pentru că se realizează numai cu participarea unui subiect supratemporal, tocmai pentru că viitorul devine subiectul discreției și aspirației sale Diferența profundă este însă că viziunea asupra viitorului, * *) Vezi pp - (ed a II-a) Biblioteca "Runivers" LUMEA CA INTEGRU ORGANIC a acțiunii normalizatoare a subiectului este imaginația, nu amintirea În realizarea acestei activități, subiectul își manifestă originalitatea și puterea creatoare într-o măsură mult mai mare decât în activitatea de memorie De fapt, viitorul nu apartine domeniului realului, ci posibilului, si anume, totalitatii unei nenumarate multitudini de posibilitati, dintre care relativ putine se realizeaza, alese de indivizii care actioneaza Întrucât această totalitate de posibilități îmbrățișează întreaga lume sau, mai degrabă, este chiar ceva mai mult decât lumea realizării, ea poate exista doar în mintea divină Din aceasta rezultă clar cât de mult mai importantă este activitatea imaginației decât activitatea memoriei În actul reamintirii, în fața ochiului minții al subiectului este prezentată, deși infinită, dar totuși o serie fixă de evenimente realizate deja trăite de subiect sau, cel puțin, cunoscute de acesta prin observație; dimpotrivă, imaginația subiectului este prezentată cu o lume de grade superioare de infinit și, în plus, doar în unele dintre trăsăturile sale asemănătoare cu ceea ce este și a fost, și în alte privințe reprezentând ceva cu totul nou, fără precedent Asemănarea cu trecutul facilitează contemplarea viitorului; prin urmare, mințile care nu sunt originale, care au puțină imaginație, trăiesc în conformitate cu dictaturile trecutului și creează doar o astfel de viață nouă, care diferă minim de trecut În cele din urmă, trebuie făcut încă un pas în dezvoltarea conceptului de conectare oportună Acest concept se aplică nu numai unei serii de procese succesive în timp, ci și unei multitudini de lucruri coexistente sau părți ale unui întreg, sau chiar indivizi supratemporale Un exemplu ar fi organismul unui animal sau al unei plante Ce înțelegem în acest caz prin termenul de oportunitate? Pentru un răspuns, ar trebui să apelăm la Kant, căruia meritul dezvoltării celei mai detaliate a Biblioteca "Runivers" n l o s s k y chestiune de interes pentru noi Potrivit lui Kant, oportunitatea unui organism constă în faptul că părțile unui organism există nu numai ca rezultat una a celeilalte, ci și unele pentru altele și, de asemenea, de dragul întregului Este acest concept de oportunitate aplicabil unei serii succesive de procese temporale? Pot legăturile sale să se relaționeze între ele în același mod ca membrii unui organism? - Fără îndoială, acest lucru este posibil și efectiv realizat, cel puțin în unele dintre cele mai perfecte cazuri ale cursului oportun al proceselor Astfel, o operă de artă desăvârșită, de exemplu, o dramă, este un întreg, în care până și părțile succesive există ca urmare una a celeilalte, una de

dragul celeilalte, de dragul întregului; părțile unui astfel de întreg se servesc reciproc nu numai ca mijloc, ci și ca scop Cu toate acestea, în tărâmul suflet-material pe care îl locuim, în marea majoritate a cazurilor, nici procesul aparent teleologic nu are o structură atât de perfectă Când suntem pe cale să facem o călătorie în Anglia, stăm într-o coadă lungă la casa de bilete a căii ferate pentru a primi bilete, scriem o scrisoare către Londra, comandând un bilet dus-întors prin Scoția, scufundăm un pix într-o călimară, etc , comportamentul nostru este o unitate în care toate legăturile servesc întregului, dar foarte multe dintre ele, atât în raport cu întregul, cât și între ele, joacă rolul numai de mijloace, adică lipsite de valoare în sine Prin urmare, privind îndeaproape diferitele tipuri de conexiune teleologică și făcând abstracție de la ele trăsăturile comune tuturor, obținem următorul concept cel mai general de oportunitate: conexiunea teleologică este o unitate, ale cărei părți sunt justificate de întreg și există pentru de dragul întregului De aici rezultă că acolo unde există o legătură teleologică trebuie să existe și o structură orianică și, invers, acolo unde există o structură organică, există o legătură teleologică ■ Toate capitolele anterioare au fost dedicate dezvoltării gândirii Biblioteca "Runivers" LUMEA CA INTEGRU ORGANIC Lumea ca întreg și în toate părțile ei are o structură organică; acum rezultă că fundamentarea acestui gând este, împreună cu ea, fundamentarea doctrinei oportunității lumii Să vedem acum cum se realizează acest oportunitate în diferitele regate ale lumii Sursa primară a oportunității constă în actul creator al lui Dumnezeu, care pune temelia primordială a lumii, și anume, totalitatea indivizilor supratemporale capabili să formeze un întreg complet perfect, întrucât fiecare dintre ei este membru al posibilului Împărăție a lui Dumnezeu , fiecare are un anumit scop unic, a cărui împlinire este realizarea Împărăției lui Dumnezeu unii indivizi nu își împlinesc scopul, se îndepărtează de Împărăția lui Dumnezeu și formează o sferă inferioară, imperfectă a lumii În consecință, în Împărăția lui Dumnezeu există laturi care nu sunt realizate de forțele însăși substanțelor care formează lumea Totuși, nu trebuie să credem că acest lucru are ca rezultat imperfecțiunea, dezordinea sau incompletitudinea vieții acestui regat Viața lui este viață în Dumnezeu și acolo unde există o participare directă la plinătatea creativității divine, nu poate exista nicio deficiență care să nu poată fi umplută de puterea lui Dumnezeu Prin urmare, Împărăția lui Dumnezeu însăși este liberă de orice fel de suferință și nu are nevoie de activitatea membrilor săi căzuți Din aceasta însă nu rezultă că, înecându-se în beatitudinea ei, se retrage cu dispreț din Sfera inferioară a lumii, din împărăția spiritual-materială creată prin activitatea membrilor căzuți și rămâne indiferentă față de suferința ei vezi mai sus , stă în fruntea lumii sufletești-materiale, ajută la asigurarea faptului că aceasta nu se transformă într-un haos fără speranță, ci păstrează caracterul cosmosului și cea mai mare consolare de frumusețe, adevăr și bunătate care este disponibilă noi, ajungeți la partea noastră, mulțumită lui Biblioteca "Runivers" n Sunt despre CKI și participarea la viața noastră spirituală și materială a celui mai înalt principiu, activitatea Duhului, adică Împărăția lui Dumnezeu Participarea la viața noastră nu poate crea dureri pământești și dureri în tărâmul Duhului Poziția membrilor împărăției Duhului este asemănătoare cu cea a unui medic care acordă ajutor activ bolnavilor, care cunoaște puterea științei și artei sale și, în plus, a unui astfel de medic care ar avea o perspectivă miraculoasă asupra căile lui Dumnezeu, dezvăluindu-i

sensul suferinței pământești și certitudinea biruinței finale a binelui În domeniul Duhului, scopurile stabilite de membrii săi sunt în concordanță cu scopurile tuturor celorlalți indivizi și în așa fel încât, ca și restul conținutului Spiritului, fiecare dintre ele este o parte care ascunde întregul; sunt idei destul de specifice, destul de integrale Dimpotrivă, pe tărâmul mental-material, indivizii, aflați într-o stare de decădere și confruntare unii cu alții, își stabilesc scopuri care întotdeauna, dacă nu complet, atunci cel puțin în orice privință, au caracter de exclusivitate egoistă și, prin urmare, nu conțin în sine plinătatea a ceea ce este posibil pentru lumi de conținut, lumile oms sunt rupte într-o anumită privință, sărăcite, abstrase Deja din aceasta, se obțin consecințe triste în viața unui individ, considerate mai sus - nemulțumire față de viața cuiva, anularea activităților anterioare, moarte, timp pozitiv-negativ Dar o imagine și mai tristă este relația dintre astfel de indivizi unii cu alții Scopurile înguste urmărite de fiecare dintre ei fie sunt incompatibile cu scopurile altor indivizi, fie li se opun direct Prin urmare, fiecare individ în fiecare minut se află într-o atmosferă de circumstanțe neașteptate, accidente neprevăzute și este forțat să-și desfășoare viața nu sub forma unei dezvoltări armonioase a unui singur sistem, ci în principal sub forma unor reacții fragmentare ca răspuns la evenimente întâlnite în mediu care nu pot fi neglijate, deoarece fie amenință viața unui individ, fie distrug Biblioteca "Runivers" LUMEA CA INTEGRU ORGANIC rezultatele deja atinse, sau reprezintă un accident favorabil, care trebuie utilizat imediat în anticiparea nevoilor viitoare etc , etc Viața într-o astfel de lume a unui număr nenumărat de ființe neadaptate între ele pare a fi jucăria unei șanse fără sens Trebuie spus despre o astfel de lume că, deși în ea fiecare reacție individuală poate fi oportună, sau cel puțin intenționată, dar corelarea curentelor eterogene de evenimente între ele, dând naștere la reacții, este o chestiune de cauzalitate oarbă O astfel de idee despre lume apare în mod natural dacă o privești din punctul de vedere al unui individ și, mai mult, din punctul de vedere al acelor scopuri false pe care individul și-o întemeiază pentru sine, fiind în stare de cădere de la împărăția Duhului Cu toate acestea, într-o astfel de reprezentare, atenția este imediat atragetă asupra împrejurării că aici cele mai complexe corelații ale părților îndepărtate eterogene ale lumii sunt explicate prin cauzalitate oarbă, în timp ce tocmai corelațiile sunt în mod clar latura spirituală a lumii și, prin urmare, este de necrezut că ele conţin cauzalitate oarbă Perversitatea unei astfel de concepții despre lume constă și în faptul că admite mai mult sau mai puțin oportunitate în segmente nesemnificative separate ale lumii și consideră că marele întreg al lumii este complet inutil Punând problema oportunității relației dintre diferiții indivizi ai regnului mental-material, iar rezolvând-o pozitiv, nu este nevoie să ne întoarcem imediat la Dumnezeu, sursa primară a posibilității oricărei ordini în lume Să reamintim că indivizii regnului mental-material nu rămân într-o stare de izolare completă unii de alții, ci formează, prin subordonare parțială și fuziuni, grupuri care fac parte din grupuri și mai complexe etc Un exemplu de astfel de incluziuni a grupurilor inferioare în cele superioare poate fi legătura individului și stărilor sau, de exemplu, legătura dintre viața omenirii și viața pământului, ca Biblioteca "Runivers" n Eu despre CKI th întreg Am în vedere existența unor astfel de sisteme, se poate înțelege fenomenul despre care vorbește Schopenhauer "ueber die Anscheinende Absichtlichkehkesale des einzelnen" d) Pentru a îngheța că sunt multe evenimente, care, în

momentul în care au fost făcute, păreau accidental și lipsit de sens, s-a dovedit mai târziu a avea un sens profund și țesut în întreaga viață la fel de abil ca episoadele cele mai duhovnicești ale oricărei opere poetice organism social, atunci este posibil să nu fie deloc întâmplător ca asta sau cutare ne ajunge la urechi vorbă pe stradă, că cutare sau cutare întâlnire într-un vagon de cale ferată nu se datorează unei cauzalități oarbe etc La scară mai mare, același fenomen are loc în viața întregii omeniri una și aceeași epocă în diferite țări, apar mari mișcări omogene (de exemplu, nașterea unor noi mari religii), care nu pot fi explicate prin împrumuturi și influențe culturale directe și același motiv, de exemplu, în epoca planetei noastre Totuși, în acest fel apar sisteme, deși vaste, dar totuși doar parțiale ale regatului sufletesc-material, care stabilesc scopuri limitate; astfel de sisteme nu puteau alunga accidentele oarbe din lume; în plus, ei nu puteau, așa cum sa arătat mai sus, să formeze o singură lume Dacă la sfârșitul zilei o singură lume se formează din toate sistemele mintale-materiale particulare, atunci acest lucru se explică prin faptul că Principiul Cel mai Înalt - Spiritul - se află în fruntea lor Dar Duhul poate fi sursa numai a unui astfel de întreg, numai a unui astfel de sistem, din care toate părțile În Schopenhauer "Parerga und Paralipomeni", vol I Biblioteca "Runivers" LUMEA CA INTEGRU ORGANIC conduce la realizarea unui scop care este cu adevărat atotcuprinzător, durabil, irevocabil, absolut Acest scop, așa cum se cuvine Spiritului, nu poate consta decât în faptul că întreaga structură a lumii și fiecare eveniment din ea servesc ca un stimulent pentru dezvoltarea spiritualității la indivizii din regatul suflet-material și, în consecință, i-ar educa pentru reunirea cu Împărăția lui Dumnezeu Deci, includerea fiecărui eveniment într-un cuprinzător legătura cu lumea, care dă cele mai neașteptate și mai capricioase combinații din punctul de vedere al individului, nu numai că nu este o șansă oarbă, ci tocmai ea este plină de sensul cel mai profund, având caracter de necesitate morală Prin urmare, se obține o lume în care fiecare "mare eveniment mondial este adaptat la soarta a multor mii de ființe, pentru fiecare în felul său" și "curentele de viață ale tuturor oamenilor în împletirea lor reciprocă ar trebui să aibă cât mai mult acord și armonie între ele, deoarece compozitorul dă armonie numeroaselor voci ale simfoniei, întrerupându-se aparent între ele a ) Cu toate acestea, Duhul nu intervine cu forța în viața indivizilor din împărăția sufletească-materială pentru a transforma mulțimea lor într-o unitate semnificativă El dă doar existență reală acelei ordini cosmice, a cărei posibilitate este deja inerentă naturii primordiale a substanțelor, deoarece fiecare dintre ele nu este o tabula rasa, ci o ființă complet unică, capabilă să ocupe doar un loc strict definit în Împărăția lui Dumnezeu și, prin urmare, îndepărtându-se de Împărăția lui Dumnezeu, astfel de ființe intră una pe cealaltă într-o relație de interacțiune care, chiar și la cele mai inferioare niveluri de dezvoltare, nu poate fi exact aceeași Dar esența primordială a substanțelor este creația lui Dumnezeu În consecință, sensul moral al ordinii cosmice este în cele din urmă opera Providenței i) Schopenhauer, ibid Întrebări de filosofie, KN T Ș ■ Biblioteca "Runivers" d Hr l o s k i y Doctrina oportunității universale a lumii poate fi o sursă a unei nedumeriri, care ar trebui eliminată imediat Se poate sublinia că știința în cele mai multe cazuri are o atitudine negativă față de luarea în considerare teleologică a fenomenelor și se dezvoltă cu succes, folosind conceptul de legătură cauzală non-zero, între timp aceasta ar părea imposibil dacă lumea în toate regnurile și

procesele ei ar avea o structură teleologică Ca raspuns la trebuie remarcat că știința poate respinge teleologia, nu folosindu-l într-o formă ascunsă și fără a recurge la exagerări, doar într-o zonă a lumii, tocmai atunci când subiectul cercetării îl constituie procesele mecanice care au loc într-un mediu material neorganizat Nu este greu de înțeles cum este posibil acest lucru Materia anorganică este produsul celei mai profunde dezintegrare a sistemului mondial; indivizii care creează acest proces material se află în stadiile extreme de separare între ele, datorită cărora activitatea lor este extrem de simplificată și monotonă, deși poate fi foarte intens: constă numai în activitate în exterior, iar procesul mecanic se reduce doar la respingeri și atracții Latura interioară, care determină scopul procesului, este și aici, dar se reduce doar la o autoafirmare excepțională Având în vedere asemănarea acestuia, este posibil, la studierea unui proces mecanic, să se abstragă de la acesta și, concentrând atenția asupra cauzelor externe (șoc, presiune etc ) care determină o depistare uniformă a acestei activități, să se stabilească legile acestuia Astfel, conceptul de cauzalitate mecanică este rezultatul abstracției, în care este conceput doar un anumit aspect al unui proces complex, care în general este teleologic caracter Cu cât această abstracție performează mai precis, cu atât mai mult furnizorul este scutit de la luarea în considerare a sto- coroana procesului și învață să te gândești doar la două evenimente externe, dintre care unul servește drept cauză externă Pentru Biblioteca "Runivers" LUMEA CA INTEGRU ORGANIC apariția celuilalt, sau care, în Forma de interacțiune^ servesc drept pretext pentru apariția unul altuia; mintea omului de știință începe astfel să piardă însăși ideea de activitate, forță, generație și, în consecință, însăși ideea de cauzalitate, și consideră sarcina cercetării sale doar de a stabili formule ale unei secvențe uniforme sau coexistență a fenomenelor la timp Desigur, o astfel de abstractizare este oportună numai acolo unde natura reactivă a procesului este slab exprimată, adică, acolo, unde latura interioară este sărăcită și adusă la cea mai mare monotonie Când studiem viața mentală a unei persoane, de exemplu, acest lucru este complet imposibil, deoarece aceleași cauze externe, de exemplu aceleași evenimente exterioare evocă reacții complet diferite la diferiți oameni și chiar și aceeași persoană în momente diferite, în special în diferite stadii ale dezvoltării sale, își schimbă în mod semnificativ natura reacțiilor Mai mult, în viața materiei neorganizate, oricât de săracă ar fi latura ei interioară, din moment ce are un scop, evoluția trebuie să aibă loc Oricât de lentă ar fi această evoluție, oricât de simplificată ar fi conținutul ei, așa cum îl descoperă Fizica și Chimia, ei vor trebui să mărească numărul de rezerve pe care le introduc în formularea legilor așa-zisei materie anorganică O altă neînțelegere importantă care trebuie lămurită este aceasta La prima vedere, se pare că, vorbind despre oportunitatea proceselor materiale, este necesar să le luăm în considerare de fapt fenomene psihice; între timp, acest lucru nu este deloc necesar: este suficient să permiteți elemente psihoide în compoziția lor, despre care s-a discutat mai sus ^ Desigur, în același timp este necesar să recunoaștem că procesele mentale și materiale, dacă sunt luate în întregime împreună , cu Vezi cap VII, p p ("Întrebarea Fil ", ky ) *' Biblioteca "Runivers" n Sunt despre CKI și bază fundamentală, nu sunt separate unul de celălalt printr-un abis de netrecut și, în unele privințe, sunt similare între ele Ambele se bazează pe aceleași substanțe care au căzut departe de tărâmul Spiritului și sunt capabile să se întoarcă la el Chiar și în apostazia lor, ei păstrează în

activitatea lor amprenta spiritualității în Forma Logosului Abstract și aparțin alcătuirii unei singure lumi datorită subordonării parțiale Logosului Concret Prin urmare, atât procesele mentale, cât și cele materiale sunt pătrunse în toate direcțiile de Formele Spiritului și multe dintre ele, de exemplu, ideile matematice de mărime, număr etc , relația de timp, interacțiune etc , sunt acelaşi lucru atât pentru materie, cât şi pentru viaţa spirituală Trebuie doar să realizăm clar că, de exemplu, fundamentele matematice ale naturii materiale sunt un produs al activității Spiritului, esențial diferit de orice experiență mentală și nu ni se va părea paradoxal că materia poate exista fără suflet, dar fără spirit este imposibil De asemenea, procesul mental este imposibil fără participarea spiritului și, datorită acestei baze comune, există o asemănare între cele materiale și fenomene psihice În plus, asemănarea dintre procesele materiale și cele mentale se datorează faptului că sunt manifestări ale activității substanțelor Acolo unde există activitate a substanțelor, există efort și, în plus, cu caracter de asemenea certitudine, în virtutea căreia se poate spune că efortul este realizarea străduinței către un anumit scop Produsele activității materiale și psihice sunt foarte diferite, dar natura efortului și efortului este la fel de inerentă ambelor Dacă orice activitate care are caracterul împlinirii aspirațiilor (chiar neidentificate *) poate fi numită testament, atunci trebuie recunoscut că termenii vor și J) A se vedea despre eforturile neidentificate cartea mea "Învățăturile fundamentale ale psihologiei din punctul de vedere al voluntariatului", cap I Biblioteca "Runivers" LUMEA CA INTEGRU ORGANIC efortul are mai mult decât o semnificație psihologică; doar într-una dintre modificările lor aparţin domeniului psihologiei De fapt, contemplarea directă a compoziției unor astfel de procese mecanice precum gravitația, presiunea, împingerea etc , dezvăluie în mod clar în ele acele laturi care sunt desemnate prin cuvintele efort și efort și, dacă nu suntem în puterea teoriilor preconcepute , folosim în descrierea fenomenelor materiale din aceste cuvinte, fără a le da deloc doar un sens metaforic Dar, desigur, prezența eforturilor și aspirațiilor în procesele materiale nu le apropie deloc atât de aproape de cele mentale încât să ne facă să renunțăm la distincția dintre aceste două sfere de fenomene și să luăm partea panpsihistului, care consideră toate procesele a fi mental, sau a simpatiza cu kantianismul ortodox, care afirmă că fenomenele materiale sunt procesele mentale ale sentimentului extern Având în vedere activitatea oricărei materie și natura sa intenționată, care determină posibilitatea evoluției care să conducă la cele mai înalte niveluri ale ființei, trebuie recunoscut că nu există materie neînsuflețită, deși există materie neînsuflețită Vitalitatea este inerentă materiei datorită spiritului subiacent CAPITOLUL IX Principii logice, metafizice și practice Principiile logice sunt principiile structurii părții obiective a judecății și inferenței Ele servesc ca o condiție pentru posibilitatea nu numai a adevărurilor individuale, ci și a unui sistem de adevăruri care formează știința Printre astfel de principii se numără legea rațiunii suficiente, conform căreia fiecare inferență, și chiar fiecare judecată separată, constă dintr-o rațiune și o consecință care decurge din aceasta Numărul principiilor logice include și legea identității, legea contradicției Biblioteca "Runivers" n l o s s to ï i iar legea mijlocului exclus, în virtutea căreia întreaga judecată şi fiecare element al acesteia are caracter de strictă certitudine ) · Cum se raportează principiile logice la principiile ontologice și metafizice în general? - Potrivit intuiționismului, latura obiectivă a unei

judecăți nu este altceva decât obiectul însuși (adică, un segment cognoscibil al lumii) în original, contemplat în analiza, mulțumiri la activitatea de distincție, de vedere De aici rezultă că structura laturii obiective a judecății nu este altceva decât structura ființei cognoscibile însăși: fiecare segment al lumii are caracterul de unitate sistematică, datorită Formelor sale inerente de a fi, și dacă devine subiectul cunoștințelor analitice, adică în mintea unui subiect de raționament despre el devine latura obiectivă a unei judecăți sau a unei concluzii, atunci aceleași forme vor da judecății caracterul unei unități sistematice Deci, în lume, toate aspectele ei sunt supuse legii dependenței funcționale, care constă în faptul că dacă există un a, atunci trebuie să existe și un b] tocmai din cauza acestei structuri a ființei, atunci când devine un obiect de cunoaștere în mintea cuiva, formează o judecată, formată din doi membri ai Dependenței funcționale - de subiectul judecății și predicatul judecății care decurge din acesta; aceeași formă de conexiune determină atât faptul că lumea este supusă legii dependenței funcționale, cât și că judecățile despre lume sunt supuse legii rațiunii suficiente Astfel, principiile logice și metafizice coincid în temeiul lor: sunt expresia aceleiași structuri, considerate doar în privințe diferite (în sensul ei pentru ființă și în sensul ei pentru cunoaștere) Doctrina declarată despre coincidența formelor logice și metafizice nu este un panlogism De fapt, logi- Care este această certitudine, vezi cap ÌV \ "Quest fil ", carte; Biblioteca "Runivers" LUMEA CA INTEGRU ORGANIC unele Forme, e adevărat, toate au și un sens metafizic, dar situația inversă nu are loc: foarte multe Forme ale ființei sunt lipsite de sens logic, precum, de exemplu, relațiile spațiale, relațiile temporale etc , este necesar să ne amintim că Forma unui lucru are semnificație logică nu în sine, ci numai în măsura în care lucrul intră în alcătuirea conștiinței cunoscătoare analitic, adică formează latura obiectivă a judecății Prin urmare, limbajul lui Hegel, care spune că "un organism este o concluzie" etc , este inacceptabil pentru noi, deși Hegel are dreptate când spune că Forma unui organism etc a obiectelor coincide într-un fel cu Forma unei concluzii: adăugați o altă condiție conform căreia Forma unui organism ascunde în sine în diferite privințe atât Forma de judecată, cât și Forma de inferență, și Forma unui întreg sistem de cunoaștere, adică știința, la fel ca unul și aceeași cantitate, de exemplu, cea menționată mai sus de înălțimea Finsteraarhorn, se exprimă cu aceeași obiectivitate și numărul , iar numărul / și numărul p VI, , p ") Ibid IV, I, IP V, I, P, p - Biblioteca "Runivers" ÎNVĂŢĂTURA Fericitului Augustin DESPRE CUNOAŞTERE punct de la acesta, primul cerc este radiat mai întâi, adică al doilea principiu al ființei sau Minții, o totalitate vie, întrepătrunsă și organizată de minți separate, apoi, prin mijlocul primului, ia naștere un al doilea cerc dublu, imaginea Sufletului Lumii, care conține în sine toate sufletele individuale Acea parte a acestui cerc dublu, care este adiacentă primului cerc interior, denotă partea superioară a Sufletului Lumii, neimplicată în materie, mereu îndreptată spre contemplarea Minții și luminată de aceasta în această contemplare Plotin o numește Afrodita cerească Partea exterioară a cercului dublu servește ca simbol al părții inferioare a Sufletului Lumii, conectată cu materia și acționând în corpuri cu inconștiența instinctului animal, principiul vegetal și forțele mecanice ale naturii ) Aceasta este Afrodita pământească Astfel, cercurile concentrice reprezintă cele trei sfere ale ființei care decurg din Unul - intelectual, psihic și animat-material Razele corespund unor lucruri separate și indivizi care fac parte din întreaga

lume Pentru a ajunge la cercul extrem, raza trebuie să treacă prin toate cele trei cercuri; pentru a atinge al doilea cerc, trebuie să traverseze două cercuri; pentru a se opri la cercul interior, nu trebuie să treacă dincolo de primul cerc Astfel, fiecare rază, pe lungimea ei, este compusă dintr-un punct central și tot atâtea elemente de ființă câte străbate cercuri În mod similar, orice lucru care a apărut din Unul se poate opri la distanța sa de El la nivelul unei minți separate, dar poate merge mai departe și poate deveni un suflet separat, încă neîntrupat; în cele din urmă, se poate retrage și mai mult, se poate cufunda mai mult sau mai puțin adânc în materie și devine un corp animat s) Dar fiecare lucru poate reveni în ordine inversă la ) Ibid IV, , R ) Ibid V, I, II R - V, , I P Biblioteca "Runivers" Și preoti Unu Pentru a face acest lucru, trebuie mai întâi să înceteze să mai existe ca corp animat și să treacă la nivelul unui suflet separat, neconectat cu trupul, apoi să devină minte și, în cele din urmă, să se cufunde în indiferența Unului) Astfel, o minte separată, fiind legată de Unul, nu conține încă un suflet și un corp, ci un corp animat este într-adevăr legat de sufletul său și de mintea sa și de Unul, ca raza cea mai lungă, începând de la punct comun al centrului, traversează toate cercurile Un obiect anorganic, o plantă și un animal nu pot fi conștienți de prezența în sine a tuturor acestor principii și numai o persoană cu conștiința sa de sine le poate distinge în sine * ) Deci, totul în lume iese dintr-un punct al Unului, totul este în legătură directă cu el, totul atârnă de el Doctrina lui Plotin despre simțurile exterioare ) în multe puncte are în vedere psihologia lui Aristotel, parțial abordând-o, parțial îndreptată împotriva ei Diferența dintre teoria una și cealaltă începe cu Fiziologia simțurilor Susceptibilitatea specifică a simțurilor, după Plotin, depinde de structura fizică a organelor, deoarece sufletul, animiind întregul corp, acționează în fiecare parte a acestuia în conformitate cu nevoile sale Instrumentele vederii sunt ochii, auzul urechile, gustul limbii, mirosul nărilor, atingerea întregii suprafețe a corpului Aristotel crede că organul central al percepțiilor senzoriale *) Ibid V, , R ) Ibid III, , Proem p ^Literatura: I Simon Histoire de Pecole d'Alexandrie Paris P- - £ Vacherai Histoire critique de Pecole d'Alexandrie T I Paris, P - CHKtrchmr Die Philosophie des Plotin Halle, , S - Ed Zepier Die Philosophie der Griechen in ihrer geschichtlichen Entwicklung th IP, Abth , Halite Vierte Auflage Leipzig, , p - L Drews Plotin und der Untergang der Antiken Weltanschauung Jena, S - Note și comentarii valoroase în M N Bouillet, Les Enneades de Plotin traduit pour la première fois en trançais T -III , , Biblioteca "Runivers" CĂRUTUL FERICITULUI AUGUSTIN PE POGNANIA acceptarea este în inimă, Plotin, urmându-l pe Galen, o transferă în creier Nervii conectează creierul cu organele de simț externe ) Cu o ocazie întâmplătoare, pentru a da o analogie clară a unității și indivizibilității Sufletului Lumii, Plotin vorbește despre obiectivitatea celor mai înalte două simțuri - văzul și auzul, care constă în faptul că obiectele senzațiilor vizuale și auditive , rămânând indivizibile și neintratând în posesia exclusivă a nimănui , sunt percepute în comun de sentimentul tuturor spectatorilor și ascultătorilor Dar nu găsim la el nici un tratat detaliat despre aceasta, nici o comparaţie a sentimentelor superioare cu cele inferioare din acest punct de vedere ) O senzație poate apărea în suflet numai cu condiția asimilării sale la obiectul percepției Dar, în esența sa, sufletul este complet opus unui lucru material, de aceea nu poate fi asemănat cu el în aceeași măsură în care un punct matematic nu

poate fi asemănat cu o linie, iar o linie inteligibilă - percepută prin simțuri Prin urmare, senzația ar fi imposibilă dacă între suflet și obiectele materiale nu ar exista un principiu mediator sub forma unui organ animat al percepțiilor senzoriale Un organ animat, în sine care nu este identic nici cu obiectul percepției, nici cu sufletul, este capabil să devină ca ambele Fiind corporal, el poate fi afectat de lucruri materiale și poate suferi anumite schimbări fizice din aceasta Pe de altă parte, el este impregnat de un principiu psihic, de care suferința lui nu se ascunde Astfel, percepând ceva dintr-un lucru și propovăduind sufletului, el devine ca unul și altul, devenind, parcă, un intermediar între ei Deci, rigla este ceva între idee ) Ibid IV, J, P i;- Bouillet op cit T II, p , nu ") Ibid VI, , P - PI, , P ") Ibid I, p, P ; IV, , P Biblioteca "Runivers" Și preoti dreptatea care este în mintea artistului și dreptatea lemnului pe care îl alege pentru opera sa *) Senzația se datorează în primul rând asimilării unui organ animat corpului pe care îl percepe Ochiul nu ar vedea niciodată soarele dacă nu ar deveni asemănător soarelui * ), nu ar admira niciodată lumina dacă nu ar putea deveni asemănător luminii * *) Sub influența obiectului percepției, organul de simț suferă o schimbare fizică și suferință, a cărei esență este că în el apare Forma acestui obiect *) "Sentimentul este percepția unei Forme sau a unui corp lipsit de pasiune"') În organe apar, parcă, amprente ale corpurilor percepute, dar amprente ale uneia dintre Formele lor fără materie și, prin urmare, reprezentând deja ceva inteligibil Prin urmare, puterea simțitoare a sufletului nu se ocupă de obiectele exterioare, precum organele simțurilor exterioare, ci de Formele lor necorporale, care se reflectă în organele percepției ) Astfel, sentimentul în sine este ca materia Înainte de percepție, viziunea este una, dar în actul senzației devine duală, deoarece în starea sa actuală este compusă din materie și Formă Primind Forma corpului perceput, viziunea își atinge plenitudinea și perfecțiunea în aceasta ) Întreaga serie de gânduri efectuate reproduce destul de exact învățătura lui Aristotel despre senzație, dar în viitor începe o divergență între cei doi gânditori Plotin se pronunță decisiv împotriva lui Aristotel cu privire la problema metodei de acțiune a unui obiect extern asupra organului de simț și respinge categoric teoria sa *) Ibid IV, , R - mier IV, J, b R ) Ibid-I, , P ) Ibid Π, , · P· · Cf IV, > P ν> θ, ιί ₽ ^ *) Ibid IV, , P ") Ibid I, i, P ) Ibid I, p, P ) Ibid Sh, , P ( - ) Biblioteca "Runivers" CĂRUTUL FERICITULUI AUGUSTIN PE POGNANIA mediu inconjurator În general, nu a permis acțiunea în lumea cauzalității mecanice, care a servit ca punct de plecare pentru Aristotel în doctrina sa despre mediu Pentru Plotin, lumea este o ființă vie în care totul este legat, în care fiecare parte le influențează pe toate celelalte, dar nu printr-o serie de șocuri externe, ci într-un mod intern, prin centrul vital al întregului sistem Conform schemei pe care am trasat-o, în sistemul lui Plotin, razele cercului, denotă lucruri separate, se pot influența reciproc nu de-a lungul liniei cercului, ci prin centrul în care converg toate În lume ca întreg, un obiect acționează asupra altuia prin Sufletul Lumii Mișcarea se răspândește din corpul unui obiect la sufletul său individual, din acesta se transmite Sufletului Lumii și prin acesta din urmă ajunge la sufletul individual al altui obiect, care în cel mai apropiat mod produce modificările corespunzătoare în starea sa Fizică Forța care leagă în interior toate părțile lumii este simpatia Tot ce este asemănător și legat unul de celălalt sună la unison ') Un exemplu de modificări corespunzătoare datorate simpatiei sunt retragerea reflexă a mâinii atunci când este arsă, contagiozitatea căscatului,

răspândirea durerii de dinți la dinții sănătoși, inflamația simpatică a ochilor, în care boala unui ochi se transmite la alta prin nervii oculari care le unesc Cu o asemenea viziune asupra esenței legăturii cauzal-fenomenelor, teoria mediului, care transmite mișcarea de la obiect la organul de percepție, nu era doar inutilă pentru Plotin, dar și inacceptabilă Prin urmare, el o înlătură prin remarci critice, care nu au nicio importanță pentru scopurile noastre și, prin urmare, sunt omise de noi (r)) În schimb, el pune conceptul de simpatie la baza doctrinei asimilării unui organ la un obiect perceput Dacă apare Forma unui obiect vizibil i) Ibid IV, , - RR - *) Ibid IV, , R - IV, , R - Biblioteca "Runivers" Și preoti în ochiul fixat pe el, nu pentru că i se transmite mecanic printr-un mediu transparent, ci pentru că organul se modifică simpatic din interior în conformitate cu Forma unui obiect înrudit cu acesta *) Acțiunea acestuia din urmă se extinde la organ prin Sufletul Lumii De aici rezultă că, dacă două astfel de animale însuflețite precum lumea noastră, dar fiecare mișcată de propriul suflet, se aflau la cea mai apropiată distanță una de cealaltă, atunci ființele vii care trăiesc la periferia uneia dintre aceste lumi nu ar putea nici să vadă, nici să audă din ea ce se întâmplă în celălalt *) Sub influența interacțiunii dintre un organ și un obiect, legate între ele prin puterea simpatiei, primul devine asemenea celui de-al doilea, devenind purtătorul Formei sale necorporale Dar suferința organului exprimată în aceasta nu se transmite sufletului Corpul este legat de suflet așa cum este un instrument cu un artist și, prin urmare, nu poate avea niciun efect asupra acestuia Nu se poate crede că sufletul, sub influența schimbărilor din corp, experimentează ceva asemănător cu încălzirea sau răcirea Imaginile obiectelor exterioare, reflectate în organe, nu sunt imprimate în el în același mod în care relieful unui sigiliu este imprimat în ceară Plotin respinge hotărât doctrina cunoaşterii lumii exterioare prin intermediul imaginilor mentale care rămân în suflet ca urmare a senzaţiilor Dacă puterea de simțire a sufletului ar fi legată de imaginea care înlocuiește obiectul din el, atunci l-ar vedea pe acesta din urmă în sine, și nu în afara lui și nu acolo unde se află cu adevărat Mai mult, ea nu ar putea percepe distanța care o separă de obiectul percepției, dacă ar cunoaște doar Forma acestuia, care este în ea însăși Asa de, ■ ) Ibid IV, , i R zbo- ") Ibid IV, , R ) Ibid I i, R d *) Ibid III, , i P IJI-IJ Biblioteca Runiverse ÎNVĂŢĂTURA FERICITULUI AUGUSTIN DESPRE CUNOAŞTERE Deoarece Forma oricărui corp mare percepută de suflet nu poate, din cauza dimensiunii nesemnificative a organelor de simț, să fie egală spațial cu aceasta, sufletul nu ar putea judeca dimensiunile reale ale obiectelor și spațiilor atât de vaste precum cerul, dacă s-ar ocupa numai cu imaginile lor mentale · Dar cel mai important motiv care respinge această teorie este că nu le-am vedea obiecte, ci doar umbrele lor, dacă senzația vederii s-ar datora amprentelor lor în suflet ) În același mod, sufletul simte sunetele nu pentru că se reflectă în sine Ea le aude în afara ei, citind, parcă, cuvinte înscrise în aer * ) În percepțiile senzoriale, sufletul se manifestă nu ca o capacitate pasivă, de percepție, ci ca un principiu activ, care își desfășoară activitatea caracteristică ) Din această cauză, sufletul cunoaște lucrurile fără a primi nimic din lumea exterioară Natura sufletului este logosul tuturor lucrurilor, ultimul dintre inteligibil și primul dintre sensibil Conține fundamentele raționale ale a tot ceea ce este corporal și necorporal Când se gândește la inteligibil, nu percepe nimic în mod egal, ci își concentrează atenția asupra a ceea ce este deja în potențialul ei Datorită acesteia, conceptele latente se trezesc

în ea, iar din cele vagi devin clare Cogniția simțului se desfășoară într-un mod similar Logoiurile tuturor corpurilor se află în suflet într-o stare potențială Atingându-le, sufletul le face să pară să strălucească și să se ridice în fața privirii sale interioare Astfel, imaginea mentală a unui lucru este potențial întotdeauna inerentă sufletului, dar în momentul percepției senzoriale devine din potențialitate energia sufletului *) Comentând , ) Ibid IV, , i R ) Ibid IV, , R ) Ibid IV, , R *) Ibid IV, , R - , Întrebare filosofică, volum: Biblioteca Runiverse i pop-up cuvintele lui Plotin, pe care ne bazăm în cazul de față, Poroiriy le introduce o explicație "Sufletul, spune el, conține în sine logoi-urile tuturor, dar acționează în conformitate cu acestea, fie fiind excitat de acțiune de către alții, fie întorcându-se în interior către ei Emoționată de ceilalți, ea pare să-și extindă sentimentele spre exterior, iar când se întoarce spre mintea ei, se complace în reflecție "*) din ochi, nici într-o imagine, nici în altceva, ci se explică prin faptul că sufletul, adus în relație cu obiectele vizibile, recunoaște că el sunt aceste obiecte, pentru că el conține totul în sine și totul este Nimic mai mult decât sufletul care conține toate lucrurile I) Porfirie se adaugă că fundamentul rezonabil al senzoriale lucrurile, potențial în suflet, trec în consistentul actual, atunci când sufletul este mai probabil să se întoarcă către ele conștientizarea este suferința corpului, exprimată în asimilarea organului la obiectul perceput și însăși energia corpului sufletul cauzat de aceasta, în esența sa este un act de judecată a suferinței corpului, imaginea cea mai apropiată a acestui organ de simț exterior s) Fiecare organ este capabil să experimenteze doar influențe strict definite din exterior Ochiul vede lumina, urechile aud sunetul, dar sufletul este ca un judecător care evaluează atât cuvintele, cât și faptele *) Dar nu orice suferință a unui organ excită sufletul la activitate spontană, ci doar ceea ce îl întoarce asupra lui însuși !) Porfir, Propoziții care duc la inteligibile, XVII P XXXIII Cap Bouillet op oraș T I, · ) Nemesis De natura omului VП Tată minunat Gr XL Coi Rus p Владимирскаго, Pochaev, , p Cp Bouillit, op oraș Vol , p â) Plotin Enneadă P , , P IV, , P V, , P - VI, , P - ) Ibid IV, , P IV, , P VL , Biblioteca "Runiverse" PROFESORUL FERICITULUI AUGUSTINE DIN POZNANII Atenţie Astfel, absorbiți de contemplarea inteligibilului, de foarte multe ori nu observăm ce ne transmit senzațiile văzului și ale altor simțuri Doctrina lui Plotin despre simțul interior este prezentată foarte pe scurt și vag Aristotel a distins simțul interior de cele cinci simțuri externe I-a atribuit o dublă funcţie În primul rând, prin ea, o persoană simte activitatea simțurilor externe: nu numai că vede, dar simte și ceea ce vede În al doilea rând? combină impresiile primite de la același obiect prin diverse simțuri într-o singură imagine integrală Și acest lucru indică faptul că poate compara senzațiile diferitelor sentimente între ele Viziunea surprinde diferența doar între culori, distingând albul de negru Gustul recunoaște dulce și amar Sentimentul general poate compara și distinge între alb și dulce, negru și amar* ) Plotin vorbește în expresii apropiate lui Aristotel doar despre necesitatea recunoașterii existenței unui singur principiu de sentiment, unind datele diferitelor sentimente Este începuturile ca centrul, iar senzațiile simțurilor externe sunt razele? convergând într-un punct inseparabil ' ) Memoria ocupă o poziție de mijloc între intelect și sentiment Deci cum stochează și reproduce stările în care se afla sufletul înainte? atunci trebuie neapărat recunoscut ca o facultate a unei ființe care se schimbă și trăiește în timp Ceea ce stă deasupra schimbării și timpului nu poate avea memorie Prin urmare,

mintea, total absorbită în contemplarea eternului, nu are nevoie de ea *) Pe de altă parte, memoria nu este legată de organul corporal ca sentiment, deoarece există o memorie abstractă ) Ibid IV, , P IV, , P IV, P ) Chaignet, op cit p - Brentano, Op cit - ) Plotin, Enead IV, , P ) Ibid XI, Întrebări de filosofie, carte la Biblioteca "Runivers" și preoti insistând în același timp că sentimentul aparține împreună trupului și sufletului Astfel, obiectul informează nu numai organul corporal, ci și puterea simțitoare a sufletului și este cauza imaginii sale psihofizice în organul animat Dacă în alte lucrări Augustin neagă posibilitatea influenței corpului asupra spiritului pe motiv că principiul spiritual, fiind mai înalt în natură, nu poate servi ca material pentru trup, atunci aici afirmă exact contrariul Întrucât obiectul informează sensul, acesta din urmă se află în aceeași relație cu el ca materia pe care o are cu Forma Această recunoaștere a activității corpului, care decurge din Formula însăși, care determină esența senzației, este confirmată și de expresiile directe ale lui Bl Augustin "Din un obiect vizibil, spune el, se naște o senzație vizuală (visio), dar nu numai din el, ci în prezența văzului Prin urmare, din vizibil și văzător, vederea se naște, desigur, în așa fel încât văzătorul să dețină simțul văzului și atenția celui care vede și privirea, iar informația simțului, care se numește: senzație vizuală, este produsă de un singur corp, supus percepției vizuale, adică vreun lucru vizibil, după îndepărtarea căruia simţul nu reţine deloc Forma care era în el în timp ce obiectul vizibil era prezent " ) în spirit" ) Ajungem la aceeași concluzie, recunoscând reflectarea unui lucru într-un organ nu ca un psiho-fizic, ci doar ca imaginea sa fizică Recunoașterea ca cauză a acestei imagini a Formei unui obiect vizibil nu ar contrazice negarea posibilității acțiunii corpului asupra spiritului Dar bl Augustin spune foarte clar că imaginea unui lucru într-un organ este cauza lui pur psi ) Ibid XI, - Ibid xi, Ő Ibid , XI, Biblioteca "Runivers" ÎNVĂŢĂTURA Fericitului Augustin DESPRE CUNOAŞTERE o imagine chimică care rămâne după finalizarea actului de senzație în memorie și este reprodusă în memorie "În acea separare, spune el, pe care o începem cu Forma (specia) corpului și terminăm cu Forma care ia naștere în contemplarea imaginarului, se dezvăluie patru Forme, parcă s-ar fi născut treptat una din alta: a doua din primul, al treilea din al doilea, al patrulea din al treilea, deci că din Forma corpului pe care o vedem se naște Forma care se naște în simțurile văzului și din această Forma care se naște în memorie iar din ea ceea ce se obţine în mintea imaginatorului Drept urmare, voința leagă, parcă, de trei ori părintele cu generația: în primul rând, Forma corpului cu Forma pe care o generează în sens corporal, în al doilea rând, aceasta cu cea care ia naștere din ea în memorie, iar aceasta din urmă, în al treilea rând, cu cea care se naște din ea în privirea închipuirii "*) Dacă a doua imagine nu este un fenomen psihofizic, ci doar unul Fizic, atunci, desigur, posibilitatea influenței corpului extern asupra sufletului dispare, dar, întrucât a treia imagine provine din a doua imagine, deja, Fără îndoială, psihică, atunci trebuie să admitem posibilitatea influenței asupra sufletului unei ființe vii prin schimbări în propriul său corp Principiul neoplatonic suferă în egală măsură de pe urma recunoașterii ambelor În lucrarea De Trinitate, Sfântul Augustin îl părăsește în mod explicit, deoarece, conform sarcinilor acestei lucrări, trebuia să găsească în actele de cunoaștere senzorială analogii ale inseparabilului nașterea unei imagini dintr-un prototip, pentru a explica prin intermediul lor cum se naște Fiul lui Dumnezeu din Tatăl O astfel de abatere de la principiul cândva recunoscut cu

privire la problema originii imaginilor reprezentând lucruri din suflet a fost posibilă pentru Bl Augustin pentru că nu a atins certitudinea completă aici, nu și-a creat convingeri de nezdruncinat, a văzut întotdeauna în psi *) De Trinix XI, ιό * Biblioteca "Runivers" Și preoti teoriile psihologice nu sunt altceva decât presupuneri și nu m-am gândit niciodată să le dau drept adevăruri de nezdruncinat În tratatul De Trinitate, Bl Augustin a fost primul dintre psihologi care a atins sensul voinței în senzații Rolul ei este acela de a stabili o legătură între obiectul percepției și sentimentul Pentru a examina acest sau acel obiect, este necesar să deschideți ochii și să vă concentrați asupra lui Pentru ca senzația să continue, este necesar să păstrezi privirea asupra obiectului examinat Ambele sunt opera unui act pur psihic al voinței Ea îndreaptă organul de percepție către obiectul exterior, astfel încât să poată reflecta în sine Forma acestuia din urmă și menține organul într-o poziție necesară pentru a păstra în el reflectarea obiectului percepției * ) Dar legătura stabilită de voință între sentiment și lucrul de perceput nu se limitează la acest act pur exterior, ci se extinde mult mai departe Voința obiectivează senzația, contopind într-un întreg inseparabil Forma inerentă obiectului percepției, cu reflectarea ei în sentimentele și sufletul subiectului perceptor Deși sufletul se ocupă direct doar de Forma obiectului, care este în sine și în organul său simțitor, ni se pare că vedem lucrul în sine așa cum există în afara noastră Atâta timp cât ochiul este fixat pe flacăra unei lumânări sau pe legarea unui toc de fereastră, nu există nicio modalitate de a distinge cele trei Forme unite în acest act, și numai atunci când, după impulsul voinței, închidem ochii noștri și dizolvă legătura organului cu lucrul, putem observa la început rapid resturile estompate ale imaginii flăcării și cadrul din ochi, iar apoi imaginea lor mentală rămânând în suflet Astfel voinţa uneşte cele trei Forme date în senzaţie atât de strâns încât Epist CLXII, Cf De Genes, ad litru XII, Rus n VIII, Mărturisiţi X, Rus π I De Trinit Sh, ) De Trinit XI, Cf Biblioteca "Runivers" ÎNVĂŢĂTURA Fericitului Augustin DESPRE CUNOAŞTERE în orice caz, nu sentimentul le poate deosebi, ci mintea prin intermediul celei mai subtile analize psihologice Importanta acestei fuziuni a Formelor in materia cunoasterii este evidenta: doar ea transforma starea subiectiva a simtirii in perceptia realitatii obiective, doar ca obiectiveaza senzatia În cele din urmă, semnificația voinței în senzație este că oferă o anumită asistență în asimilarea unui organ cu un obiect vizibil sau cu informația sa Această idee se găsește doar într-un singur loc în scrierile lui Bl Augustin și, în plus, este exprimat în ea atât de vag încât doar contextul convinge de prezența lui Iată cuvintele pe care le avem în vedere: "Voința are o asemenea putere de a uni aceste două (Forme) încât să întoarcă simțul către lucrul în cauză, astfel încât să-și primească Forma și să o rețină asupra ei după ce a reflectat acest lucru Formă Și dacă voința este atât de fierbinte încât poate fi numită dragoste, pasiune sau poftă, atunci ea afectează puternic chiar și întregul corp al animalului; iar în acele cazuri când materia prea inertă și tare nu îi rezistă, o transformă într-un aspect și culoare similare Vezi cu ce ușurință extraordinară se schimbă corpul unui cameleon, luând culorile pe care le vede Și din moment ce corpurile aspre ale altor animale nu se schimbă ușor, în cea mai mare parte doar fetușii expun dorințele pasionale ale mamelor și arată ceea ce priveau cu mare plăcere Cu cât mai moale și, ca să spunem așa, mai receptivă la Formă, structura inițială a semințelor, cu atât mai reușite și mai eficiente cedează impulsului sufletului mamei și imaginii trupului care a apărut în ea,

pe care ea a privit-o cu nerăbdare la " ) În ultima propoziție a lui Augustin înțelege faptele, pe care le-a subliniat Hipocrat Deci, o femeie a fost acuzată de ) Ibid XI, , ) Ibid XI, Biblioteca "Runivers" Și preoti un jurământ pe motiv că a născut un copil care nu semăna nici cu tatăl său, nici cu mama lui, nici cu vreuna dintre rudele lui Doctorul a eliberat-o de judecată și pedeapsă, subliniind asemănarea copilului cu imaginea unui băiat frumos care atârna în dormitorul soților Chiar mai convingător Bl Augustin ia în considerare exemplul lui Iacov, care a pus crenguțe colorate la adăpătare pentru ca oile și caprele să le vadă în momentul conceperii și prin aceasta a reușit să aducă un urmaș colorat * ) Deci sufletul poate comunica corpului său Forma unui obiect care trezește în el o dorință pasională, dacă trupul se remarcă prin suficientă flexibilitate și flexibilitate Doar corpul cameleonului este înzestrat cu astfel de proprietăți La alte animale, doar embrionii cedează în întregime voinței voinței lor Dar dacă, în condiții excepționale, sub influența unei tensiuni pasionale a voinței, întregul corp animal poate lua Forma unui obiect exterior, atunci în condiții obișnuite, voinței îi corespunde obiectului percepției doar un organ senzorial, care , datorită particularităților structurii sale, nu este capabil să îi ofere rezistență Deci, pe baza contextului, se impune, în opinia noastră, să interpretăm și să finalizăm gândul Bl Augustin Dar dacă sufletul însuși Formează un organ în conformitate cu un obiect exterior, atunci trebuie să cunoască ultima rană prin care apare senzația Astfel, la Augustin, se obține un cerc: voința asemănă cu organul unui lucru, deși, pentru a cunoaște Forma acestui lucru, sentimentul trebuie să devină și mai devreme asemănător lui Posibilitatea asemănării unui organ din interior nu i-a putut fi sugerată decât de învățătura lui Plotin despre schimbarea simpatică a organelor, datorită acțiunii unui obiect asupra simțirii prin Sufletul Lumii Dar ca bl Augustin nu a împrumutat de la neoplatonist doctrina simbolismului *) Căutare Pe Heptat eu, ) Ibid cp De Trinit XI, W, De Civ Dei XII, , Rus punctul IV, , Biblioteca "Runivers" ÎNVĂŢĂTURA Fericitului Augustin DESPRE CUNOAŞTERE bati, apoi în învățătura sa despre influența voinței asupra asimilării organelor de simț, s-a dovedit o contradicție și o ambiguitate Memorie Natura memoriei este cel mai bine definită de acele expresii figurative pe care Bl Augustin pentru caracterizarea ei Aceasta este facultatea perceptivă prin excelență Servește ca un fel de cămară a spiritului, în spațiile vaste ale cărora este depozitat tot conținutul său Este, parcă, stomacul sufletului, iar tristețile și bucuriile sunt ca mâncărurile amare și dulci care intră în el Trecând în zona memoriei, aceste sentimente sunt stocate acolo, dar nu mai dau dulceață sau amărăciune * ) Însuși volumul acestui concept din scrierile lui Augustin atrage atenția asupra lui Prin memorie, el se referă tot conținutul potențial al spiritului, atât perceput odată, cât și întotdeauna inerent acestuia, pe lângă orice percepție În doctrina naturii memoriei, Bl Augustin îl urmează pe Plotin în general și se deosebește de el doar prin elaborarea mai detaliată a tezelor sale, prin marea abundență de observații psihologice vii și prin unele schimbări esențiale în particular La fel ca Plotin, el plasează memoria printre forțele care aparțin doar sufletului și nu sunt legate de trup Deși memoria, care conține imaginile lucrurilor materiale, stă cel mai aproape de corp, totuși faptul că păstrează și formează din nou un număr nenumărat din aceste imagini convinge de nematerialitatea sa ) Mai departe, împreună cu Plotin, el distinge între două tipuri de memorie: memoria senzorială și cea intelectuală Dar el distinge unul de celălalt mult mai clar

Prima este amintirea celui care trece, legată de imagini, a doua este amintirea celui care rămâne, nu are nevoie de imagini Diferența dintre aceste două tipuri de memorie a fost clarificată de el într-o scrisoare către Nebridius *) În Join Evang Tract XXII, și mărturiseşte X, Rus π I, ) Confes X i Rus π , s) De Genes, ad litt VII Rus itemul VSh, - Biblioteca "Runivers" Și preoti Nebridius i-a scris lui Augustin că, în opinia sa, memoria are întotdeauna nevoie de imagini Există imagini care nu sunt ținute de memorie, dar nu poate exista memorie fără imagini Chiar și amintindu-ne de gândurile noastre anterioare, reproducem fie cuvintele în care s-au îmbrăcat gândurile noastre, fie ceva ce a fost experimentat de intelect care poate fi reflectat în imaginație) Bl Augustin răspunde la aceasta că există o amintire nu numai a celor trecătoare, ci și a celor care rămân Primul fel de amintire păstrează ceea ce fie ne-a părăsit, fie a fost abandonat de noi "Când", spune el, "îmi amintesc de tatăl meu, îmi amintesc ce m-a lăsat și ce nu mai există, iar când îmi amintesc de Cartagina, îmi amintesc ce există, dar ce am lăsat eu însumi, totuși, în ambele cazuri amintirea ține trecutul, pentru că îmi amintesc acea persoană și acest oraș pe baza a ceea ce am văzut, și nu pe baza a ceea ce văd " "Ceea ce ne-a părăsit sau ne-a părăsit nu este prezent, real prin însăși substanța sa în spiritul nostru , și deci nu ar putea deveni obiect de reamintire dacă ceva nu ar fi înlocuit în noi Imaginile reprezintă în memorie ceea ce nu mai există Dimpotrivă, conceptul, de exemplu, de eternitate ajunge mereu în mintea noastră și nu are nevoie de o înlocuirea acesteia imaginea să devină obiect de rememorare * ) Conținutul primului tip de memorie este, în primul rând, ceea ce percepem din lumea exterioară cu ajutorul celor cinci simțuri binecunoscute Sentimentele ne oferă multe imagini, care, deși pătrund în suflet în moduri diferite, se păstrează în memorie fără a se contopi unele cu altele Nu numai că ideile de flori nu se amestecă cu imaginile sunetelor, dar distingem și mirosul unui crin de parfumul violetelor, deși în prezent nu ) Epist VI, I ) Epist VII, - mier De Triait XIV, Biblioteca "Runivers" ÎNVĂŢĂTURA Fericitului Augustin DESPRE CUNOAŞTERE > nu mirosim nici una, nici alta *) Aceste imagini cu lucruri cu adevărat existente li se alătură imagini fantastice create de propria noastră imaginație, pentru care nu există prototipuri în realitatea externă * ) Bl Augustin Dacă memoria nu ar reține idei despre plăcerile trăite cândva, frică, durere, tristețe, poftă, atunci ar fi imposibil să vorbim despre ele Și totuși, ele nu sunt păstrate în suflet în forma în care au fost experimentate Tine minte- narațiunilor despre emoții și pasiuni le lipsește tensiunea, sentimentul care le-a însoțit cândva Bucuriile anterioare sunt adesea amintite fără bucurie și necazuri, fără a experimenta acest sentiment Se poate reaminti fără pasiune mișcările pasionale anterioare Există chiar și cazuri când starea de spirit este opusă amintirilor Uneori, plini de bucurie, ne amintim de durerile noastre, iar când suntem biruiți de întristare, ne amintim de bucuriile noastre Dacă tulburările experimentate nu mai există, atunci este clar că nu ele înșiși sunt stocate în memorie, ci doar imaginile lor ) Același lucru trebuie spus și despre uitare Când auzim acest cuvânt, înțelegem bine despre ce este vorba, prin urmare fie uitarea în sine, fie imaginea ei este cuprinsă în memorie Când ni se vorbește despre memorie și înțelegem asta, atunci memoria însăși ne apare în fața noastră fără nicio imagine Dar nu același lucru se poate spune despre uitare Nu poate fi în memorie, pentru că o exclude Dacă am fi în uitare reală, nu ne-am putea aminti de el și, în consecință, să înțelegem ce ni se spune despre el Prin urmare, dacă există ceva în

memorie care îl exclude, atunci s-ar putea să nu fie prezent în ea; reale, dar numai sub forma unei imagini*) ') Mărturisește X, Rus π I - Ibid X, Rus π I ) Ibid X - Rus l I, - Ibid X, - Rus π I, - Biblioteca "Runivers" Și preoti Conținutul celui de-al doilea tip de memorie este, în primul rând, propoziții teoretice și adevăruri abstracte dobândite prin studiu Ei înșiși sunt complet străini de imagine, sunt stocați în memorie ca ceva ce rămâne până când îi uităm *) Mai departe aici trebuie să includem principiile de bază ale activității intelectuale și morale, după care, fără să ne dăm seama, ne ghidăm mereu, dar pe care de obicei nu le observăm până când cineva ni le indică Acestea sunt legile corelației numerelor, conceptelor geometrice și în general a tot ceea ce nu ne este dat prin simțuri și care este cunoscut din interior discreție Prin urmare, imediat ce ne este atrasă atenția asupra lor, le recunoaștem imediat și suntem convinși că cel care le-a punctat are dreptate Ele sunt întotdeauna inerente activității noastre mentale, dar mint prea adânc și acționează prea secret pentru a fi observate și evidențiate fără o analiză amănunțită a gândirii * ) Printre astfel de principii directoare evidente de la sine se numără și idealurile morale Acesta este conceptul unei vieți binecuvântate Este întotdeauna inerentă memoriei unei persoane, deoarece toată lumea nu numai că înțelege ce este o viață binecuvântată, ci și neapărat o dorește și se străduiește pentru aceasta Este în memorie nu ca o imagine a Cartaginei, pe care am perceput-o prin simțire, dar pentru care nu ne putem strădui, nu ca un număr care este dat în memorie, deși fără imagine, dar nu constituie un obiect al dorinței, nu ca elocvență, care poate fi atrăgătoare, dar a cărei dulceață este cunoscută prin simțire, nu ca o bucurie trecută, care poate fi amintită chiar și în zilele grele de tristețe, ci tocmai ca o străduință nemuritoare Acel bl Augustin numește memoria conținutului prezent al spiritului, coincide aproape complet cu conceptul Ibid X, Rus π I, o- ) Ibid X, Cf Rus n I, - Biblioteca "Runivers" ÎNVĂŢĂTURA Fericitului Augustin DESPRE CUNOAŞTERE constiinta În multe cazuri, unde spune: Îmi amintesc, am spune: Sunt conștient, deși în acest caz, limbajul bl Augustin are o anumită asemănare cu vorbirea populară Deci, dovedind că există o amintire a prezentului, se referă la Viryagilius, care a spus despre Ulise că nu s-a uitat de sine, adică îşi aminti de sine -Astfel, însuși sinele nostru cu toate abilitățile și forțele sale este inclus în conținutul memoriei *) "Îmi amintesc", spune Bl Augustin, că am o memorie, o minte și o voință Ceea ce nu-mi amintesc din ceea ce este conținut în memoria mea, nu este în memoria mea Dar nimic nu este atât de inerent memoriei ca memoria însăși Prin urmare, îmi amintesc totul La fel, orice am înțeles, știu că înțeleg și orice vreau, știu ce vreau Dar ceea ce știu este ceea ce îmi amintesc Astfel, îmi amintesc toată mintea și toată voința mea" * ) Mai mult, tot ceea ce se află în suflet într-o stare potențială aparține memoriei Deci, deși pasiunile și eforturile senzuale nu se declară în nimic, dacă întregul gând al unei persoane s-a dat cu totul contemplării lui Dumnezeu, totuși, din moment ce încă nu s-au stins complet, ci pot renaște cu forțe noi, sunt în memorie * ) Primul fel de amintire Bl Augustin numește memoria senzorială, a doua - intelectuală *) Amintirea asociată imaginilor care rămân în suflet după senzații nu este lipsită de animale Rândunelele se întorc la cuiburi, vitele își găsesc grajdurile, fiarele bârlogurile Câinele l-a recunoscut pe Ulise care se întorcea, nerecunoscut de oameni ) Mulți oameni cred că animalele inferioare, precum peștii, sunt lipsite de memorie, dar acest lucru este infirmat de scrierile oamenilor care au avut ocazia să observe pești ") De Triait XIV, ) Ibid

X, De liber, arb II, ) Muzica I, Contr epist fond DeGenes, ad litt VII, Rus sh VI, - *) Dediv quest ad Simplic L Il, Qu II, ) De muzică VI, Biblioteca "Runivers" și preoti în acvarii Câinii mârâie și latră în somn, prin urmare, somnul lor nu se desfășoară fără vise, ceea ce ar fi imposibil dacă sufletul animalelor nu ar păstra imaginile a ceea ce au făcut cunoștință prin simțuri *) Dar asta epuizează memoria ființelor nerezonabile Deoarece ideile superioare le sunt inaccesibile, ei nu pot avea memorie intelectuală, nu pot avea amintirea memoriei și a sentimentelor lor, deoarece sunt lipsiți de capacitatea de a se gândi la mișcările lor spirituale și de a le distinge a) Cu toate acestea, memoria animalelor nu poate fi comparată cu memoria senzorială a omului Animalele nu pot desemna cu semne imaginile stocate în memorie, nu își pot îmbogăți în mod arbitrar memoria și împrospătează în ea ceea ce este amenințat de uitare, nu pot schimba și combina imaginile lucrurilor reale după bunul plac, nu pot distinge între imaginile adevărate de cele asemănătoare adevărul ') Funcțiile memoriei sunt: memorarea, rechemarea și imaginația Primul umple memoria cu conținut, al doilea reproduce cu acuratețe imaginea sau adevărul abstract stocat în memorie, al treilea schimbă în mod arbitrar imaginile lucrurilor reale În scrierile lui Bl Augustin are destul de multe date pentru a-și clarifica viziunea asupra mecanismului mental care guvernează funcțiile memoriei Dacă în doctrina esenței și naturii memoriei este foarte apropiat de Plotin, atunci în descrierea funcțiilor memoriei este mult mai original Cercetând această întrebare într-un tratat despre Treime, el folosește și aici schema materiei și formei și propune sensul voinței, adică: aplică aceleași principii care dau o culoare deosebită învățăturii sale despre senzație, așa cum este expusă în De Trinitate *) Contr epist fundam /XVII a) De lib arb P, ) De Triait, HP, Biblioteca "Runivers" ÎNVĂŢĂTURA Fericitului Augustin DESPRE CUNOAŞTERE I Nu tot ce este cuprins în memorie intră în ea prin memorare Dacă spiritul însuși se află în memorie, cu mintea sa, voința și chiar memoria însăși, atunci, desigur, este imposibil să indicați momentul în care toate acestea au fost percepute de el În acest caz există conviețuire Doar amintirea trecătorului este legată de amintire Actul amintirii, în virtutea căruia imaginea unui lucru dat în senzație, sau o idee abstractă nou dobândită, devine proprietatea memoriei, se datorează prezenței materiei, Formei și voinței, care leagă pe amândouă Memoria este mama În sine, este la fel de nedefinit și lipsit de conținut ca și simțul văzului, deoarece este considerat independent de obiectul reflectat în el Forma este imaginea psihofizică a lucrului, dată în senzație (a doua Formă, după terminologia Sfântului Augustin) *) Așa cum sentimentul, determinat de Forma unui obiect exterior, devine senzație, tot așa memoria, determinată de imaginea psihofizică a senzației, devine memorie Uneori bl Augustin vă reprezintă memoria ca o parte a substanței sufletului, în care lucrurile sunt afișate, ca în materie * ) Uneori spune că sufletul absoarbe în sine din simțirea imaginii unui lucru pentru a-l plasa în memorie ) Astfel de expresii trebuie recunoscute doar ca comparații nu tocmai exacte Semnificația voinței în asimilarea impresiilor exterioare de către memorie este clarificată de Bl Augustine în trăsături care sunt o paralelă completă cu activitatea ei în senzații Voința condiționează senzația prin stabilirea unei legături între simțurile și obiectele percepției și prin contopirea imaginii unui lucru, care se află în simțuri, cu Forma inerentă în sine Apoi, prin atracția ei pasională față de obiect, ea contribuie la asimilarea organului cu acesta În amintirea, voința unește și materia cu principiul formativ *■) De Tiinit XI, v ) De

Trinit X, ' ) Ibid XI, Biblioteca "Runivers" e i preoti amintire, amintire - cu imaginea unui obiect exterior cuprinsă în sentiment Rezultatul este informația memoriei și apariția în ea a unei imagini pe termen lung a unui lucru Voința transformă memoria în senzație, ca ochiul unui lucru examinat Confirmarea empirică a acestui lucru este faptele vieții de zi cu zi, care dovedesc că o senzație poate să nu-și lase urme în memorie Acestea sunt cazuri de distragere a atenției, pe care Bl Augustin supus unei analize psihologice subtile Când atenția sufletului este ocupată cu un fel de reflecție, voința nu își transformă memoria în senzații Drept urmare, nu auzim cuvintele care ni se adresează, citim pagini întregi și nu suportăm nimic din ele, trecem pe lângă dacha spre care ne îndreptam, într-o plimbare mergem inconștient în locuri necunoscute nouă În toate aceste cazuri senzațiile au fost prezente, dar nu au lăsat imagini corespunzătoare în memorie Dacă nu am putea vedea nimic, argumentează Augustin, atunci nu am putea citi cuvânt cu cuvânt, nu am putea merge cu îndrăzneală și încredere pe un drum necunoscut Prin urmare, mai corect ar fi să spunem că într-o stare de distragere vedem și auzim, dar nu ne amintim, deoarece voința nu leagă memoria cu imaginile lucrurilor reflectate în simțuri') Dimpotrivă, atunci când voința îmbină memoria cu imaginea psiho-fizică a senzației, apoi aceasta din urmă este imediat imprimată în memorie, iar cele două imagini - producătoare și produsă - se contopesc în așa măsură încât aceasta din urmă este recunoscută numai după încetarea activității simțirii *) Dar în plus, voința, în virtutea unui obicei pasionat, întărit, de atracție față de corpurile care se află în afară, contribuie la apariția în memoria imaginii lucrului care a captivat-o Ea nu și-ar dori să se despartă niciodată de obiectul iubirii tale și ia-l cu tine în regiune De Triait XI, ; De muzică VI, De Genes, ad litter VII, Pyc A Vili, - ) De Genes, ad litru XII, Pyc n Vili, Biblioteca "Runivers" ÎNVĂŢĂTURA Fericitului Augustin DESPRE CUNOAŞTERE spiritul însuși, dar întrucât acest lucru este imposibil, își creează din propria substanță cel puțin imaginea pentru a-l plasa pentru totdeauna în lumea sa interioară și a avea ocazia să-l admire oricând *) Amintirea reproduce imaginea unui lucru stocat în memorie, dacă nu a fost încă șters din el, și o reînvie, dacă a devenit deja prada uitării Uitarea înțelege conținutul memoriei nu imediat, ci treptat Chiar a doua zi după percepție, imaginea lucrului, imperceptibil pentru noi, devine palidă și, încetul cu încetul, pe alocuri, începe să se șteargă * ) Procesul amintirii este elucidat și prin analogie cu senzația vizuală și cu ajutorul aceleiași scheme de materie, Formă și voință, conectându-le pe amândouă Starea în care se află mintea noastră când se complace în amintiri sau vise, bl Augustin numește viziune spirituală, deoarece obiectul contemplării aici nu sunt corpuri, ci asemănările corporale ale trupurilor ) Forma unui lucru material, reflectată în organul vizual, în memorie corespunde imaginii sale nemateriale, păstrată de memorie Această imagine poate să nu fie un obiect de reamintire, la fel cum un lucru poate să nu fie perceput prin vedere, dacă ambele sunt îndreptate într-o direcție diferită Materialul corespunzător simțului văzului este facultatea de reamintire Dus de analogia lui, Bl Augustin încearcă pe cât posibil să apropie aceste două abilități După cum s-a aflat, contactul sufletului cu un obiect vizibil se reduce la atingere prin intermediul razelor de lumină, fire subțiri și ascuțite care ies din ochi prin pupile Cu aceste raze, ca un baston, sufletul caută și simte obiectul pe care vrea să-l examineze ) De Trinit X, ) Muzica VI, ) De Genes, ad liti XII, - Pyc n Vili, - Biblioteca "Runivers" Și preoti Bl Augustin le

numește uneori acies luminiș *) El își imaginează și facultatea de reamintire ca pe o rază ascuțită și de aceea o numește fie pur și simplu acies, fie acies animi, fie acies cogitantis vel recordantis animi * ) Această rază imaterială a sufletului care își amintește este în sine lipsită de determinare, dar primește Forma atunci când cade pe imaginea unui lucru în memorie și o reține până când atinge o altă imagine și o reflectă la rândul ei Voința, ca și în senzația vizuală, îndreaptă această rază în depozitul întunecat al memoriei, bâjbâie conținutul ei, așa cum un marinar caută o navă care se apropie în întuneric cu un fascicul de reflector, găsește imaginea dorită și îi oferă ocazia pentru a fi afișat în această rază însăși Drept urmare, imaginea ascunsă în adâncul memoriei se contopește atât de mult cu noua imagine care a apărut sub influența ei în raza memoriei, încât doar mintea poate stabili prezența a două imagini în acest act Și într-adevăr, aceste două imagini nu trebuie confundate De fapt, imaginea la care se referă amintirea a existat înainte în memorie, deși nu a fost recunoscută, pentru că altfel nu putea exista amintire Imaginea care a luat naștere în raza memoriei servește ca formă a ei doar atâta timp cât durează memoria însăși Când acesta din urmă trece la alt obiect, această Formă dispare, dar imaginea lucrului din memorie, sub influența căreia a luat naștere Forma memoriei, rămâne în ea pentru viitor ) Amintirea este un act arbitrar De foarte multe ori voința caută în mod conștient ceea ce este uitat pentru a-l aduce în contact cu privirea sufletului care își amintește Prin urmare, amintirea seamănă foarte mult cu căutarea unui lucru pierdut Am pierdut o drahmă despre care vorbește Evan ') Enar în Psal XVI, De Genes, ad litt IV, Rus n VU, ) De Trinit XI, ) De Trinit XI, , x În împrumut Evang urmă XXIII, Biblioteca "Runivers" ÎNVĂŢĂTURA Fericitului Augustin DESPRE CUNOAŞTERE, o pildă de gel și am căutat-o cu o lampă Dacă nu și-ar fi amintit ce s-a pierdut, nu ar putea să-l caute, iar dacă l-ar găsi întâmplător, nu l-ar recunoaște Dar nu toată drahma s-a pierdut: imaginea ei a rămas în suflet În căutarea unei monede, femeia a comparat fiecare obiect pe care l-a întâlnit cu această imagine și s-a convins că nu este o drahmă Ceva similar se întâmplă atunci când încercăm să ne amintim ceva În memorie căutăm ceea ce avem nevoie, prin urmare, ne amintim exact ceea ce am uitat Și ca urmare a acestui fapt, dacă ne vine în minte altceva decât ceea ce căutăm, atunci îl respingem, dar când găsim ceea ce căutăm, îl recunoaștem De aici reiese că în uitare, care lasă posibilitatea rememorării, nu se uită totul, ci doar o parte din întregul care ne este familiar Această parte uitată este pe care o căutăm cu ajutorul a ceea ce încă nu a fost șters din memorie Deci, atunci când întâlnim un prieten și încercăm să ne amintim numele lui, sortăm o mulțime de nume și le respingem dacă este neobișnuit să ne gândim la ele în legătură cu această persoană, dar când numele adevărat apare în mintea noastră, observăm imediat legătura familiară și ne liniștim *) În același mod, persoana pe care am uitat-o ne amintește unde, când și în ce împrejurări ne-a întâlnit * ) Dimpotrivă, dacă uitarea a înghițit un grup de imagini complet și fără urmă, atunci nu poate apărea nici măcar dorința de a reaminti cei uitați Pe baza acestor observații, Bl Augustin, probabil singur, din moment ce nu era familiarizat cu psihologia lui Aristotel, a ajuns la descoperirea legii asocierii reprezentărilor prin contiguitate și asemănare și rolul acesteia în amintiri În viziunea senzorială, voința aseamănă ochiul cu un lucru vizibil; în memorare, contribuie la apariția acestuia *) Contes X, - Rus π I, - ' ) De Trinit XIV, De music VI, ' ) De Trinit XI, Întrebări de filozofie, carte Il Biblioteca "Runivers" și p o p o v

imaginea mentală, în reamintire, în anumite condiţii, conferă imaginilor reproduse plasticitatea şi masivitatea percepţiilor actuale Este ceea ce se întâmplă într-un vis, când afluxul de impresii exterioare se oprește și, în loc de asta, ne tratăm visele ca pe realitate și abia la trezire suntem convinși de irealitatea acestor viziuni Acelaşi fenomen caracterizează delirul bolnavilor şi starea extatică de conştiinţă Cauza comună a tangibilității imaginilor interioare este atitudinea pasională a sufletului față de acestea și concentrarea totală a voinței asupra lor Când organele simțurilor exterioare sunt în stare activă, atenția sufletului, necesară atât pentru senzații, cât și pentru amintiri, este împărțită între aceste două acte și, prin urmare, voința nu este în măsură să comunice într-un mod intern modul în care luminozitatea prin care percepțiile reale diferă Dar dacă energia sufletului nu este cheltuită în mișcările organelor de simț, dacă sufletul renunță la sentimente, atunci el acționează cu o intensitate deosebită în domeniul imaginilor pur psihice și le conferă o vitalitate extraordinară *) Sufletul renunță la sentimente și se concentrează în sine sub influența cauzelor fie psihice, fie fizice* ) · Sub influența cauzelor psihice, ea poate să nu-și observe mișcările în simțuri și să-și concentreze toată atenția asupra imaginilor interne Acest lucru se întâmplă în acele cazuri când imaginile interne trezesc în ea pasiune sau frică Astfel, oamenii, seduși sau îngroziți de imaginile propriei imaginații, scot strigăte, de parcă ar trăi cu adevărat acele plăceri sau sunt expuși acelor pericole la care se gândesc ') Dar motivul renunțării sufletului de sentimentele exterioare și concentrarea întregii voințe asupra imaginilor interne poate fi !) De Trinit xi, ) Ibid * ") De Trinit XI, Enar în Psal LXVII, CXV, b Biblioteca "Runivers" ÎNVĂŢĂTURA Fericitului Augustin DESPRE CUNOAŞTERE poate sta nu numai în sine, ci și în starea fizică a organelor înseși, în virtutea căreia sufletul pierde ocazia de a acționa în ele cu atenție, adică observă mișcările ei în ele, așa cum nu își poate simți activitatea în unghii, oase și păr Astfel de modificări ale organelor apar fie ca urmare a adormirii corpului, fie sub influența unei tulburări morbide a organelor centrale, ca la Frenetic, bolnav mintal, care suferă de febră ') Cu toate acestea, nu orice tulburare a organelor de simț implică o astfel de masivitate a imaginilor, în care acestea nu se disting cu greu de corpuri Deci, deși la orbi și surzi organele simțurilor externe sunt afectate și, ca urmare, senzațiile reale sunt imposibile, totuși, ei sunt conștienți de ideile corpurilor și sunetelor ca parte a stărilor lor interne Acest lucru se datorează faptului că ochiul și urechea sunt doar o parte a organelor corespunzătoare, extremitatea lor Organul vederii în ansamblu este format din ochi, nervul optic și centrul vizual din creier Dacă doar intrarea în sine sau ușa prin care intră senzațiile vizuale este deteriorată, atunci se pierde numai posibilitatea acesteia din urmă, dar atenția sufletului se poate răspândi de la creier în întregul organ vizual până la extremitatea acestuia, iar acest lucru împiedică ea de la concentrarea întregii energii a voinței sale și, toată atenția asupra mișcării imaginilor interne Dacă, totuși, organul de simț este dezordonat ca întreg, atunci sufletul își pierde instrumentele, atenția și nu poate dedica o parte din el mișcărilor sale în centrul corespunzător al creierului și al nervilor Dar din această cauză, ea nu-și pierde străduința pentru cunoașterea senzorială a lucrurilor și toată această străduință și toată atenția ei este acordată muncii interioare, formării unor corpuri asemănătoare Drept urmare, imaginile create de ea primesc o asemenea luminozitate și plasticitate ) ) De

Genes, ad litter XII, - Rus p VIII, - - ) Ibid XΠ, - · Rus π VIII, - · * Biblioteca Runiverse i pop-up Imaginația diferă de amintire prin aceea că nu numai că reproduce imaginile obiectelor cu adevărat existente, ci le schimbă și cantitativ și calitativ *) Activitatea Fantasiei se caracterizează prin libertate și arbitrar extraordinar Pentru a fi convins de acest lucru, este suficient să ne oprim asupra imaginilor bizare ale animalelor fictive create de poeți și creatori de tot felul de mituri Examinându-le, suntem convinși că nimic nu le corespunde cu adevărat Totuși, nu trebuie să ne gândim că Fantasy funcționează doar în momentele de inspirație creativă Când citim descrieri ale unor țări și orașe nevăzute, când auzim povești istorice despre evenimente la care noi personal nu am luat parte, imaginația noastră creează imediat imaginile potrivite Am văzut, explică Bl gândul Augustin, Cartagina și asemănarea lui exactă îmi rămân în memorie Dar când aud o poveste despre Alexandria, unde n-am fost niciodată, eu însumi îmi creez în imaginația mea o imagine a unui oraș mare, iar dacă naratorul ar putea privi în sufletul meu, atunci, după toate probabilitățile, ar descoperi că imaginea Am creat nu are nimic în comun cu realitatea În același mod, când citim Scriptura, spiritul nostru creează imagini ale Sf Pavel, Fecioara Maria, Hristos Însuși, Lazăr, Betania, mormântul în care zăcea bătrânul de patru zile, piatra pe care Domnul a poruncit să se rostogolească de pe mormânt ), iar la citirea clasicilor, chipul a lui Enea, Medeea, Flegeton în tartru ) etc În fine, pentru a explica propoziţii pur abstracte, recurgem la comparaţii, scheme şi Figuri, care au valoare condiţională *) Sau o datorăm la fel de mult puterii creatoare a imaginației Cu toate acestea, libertatea de activitate a Fantasia nu este nelimitată: nu este dată ) De Trinit XII, ) De Trinit VIII, - ) Epist VP, *) Ibid Biblioteca "Runivers" ÎNVĂŢĂTURA Fericitului Augustin DESPRE CUNOAŞTERE face din nimic Indiferent cât de departe de viața reală a creațiilor ei, elementele percepțiilor reale pot fi întotdeauna descoperite în ele Și invers, în absența acestuia din urmă, niciun efort al voinței nu poate chema în suflet imaginea corespunzătoare Cei care și-au pierdut vederea în copilărie nu au nicio concepție despre lumină și culori "Născut și crescut pe continentul de lângă Marea Mediterană", îi scrie Augustin prietenei și semenului său, Nebridia, "tu și cu mine încă ne puteam imagina marea în copilărie, deși am văzut apă doar într-o ceașcă mică și gustul de căpșuni iar câinele nu ne-a venit în minte până nu am gustat aceste fructe de pădure în Italia "*) Ca urmare, imaginația nu poate urma gândirea abstractă Nu putem realiza în ea Figura unei mingi care atinge avionul la un singur punct și un cerc cu un număr infinit de raze Mintea poate continua să împartă cea mai mică parte a corpului la infinit, dar imaginația îl părăsește de îndată ce rafinamentul depășește gradul accesibil vederii *) memoria Dar în același timp , le poate schimba cantitativ si calitativ destul de liber Fara nicio dificultate, imaginatia le imparte, inmulteste, mareste sau scade, aranjeaza in ordine sau in dezordine, ia o parte dintr-o imagine si o combina cu alta Fiecare dintre noi a văzut pe cer un singur soare rotund, strălucitor, gălbui, dar fiecare poate să-și imagineze doi sau mai mulți sori după bunul plac, să-i facă să meargă în orice ordine și direcție, să le dea o formă patruunghiulară, să-i picteze în verde sau altă culoare și etc ) Epicur ) Epist VII, ) Soliloqu II, Rus π II, - De Trinit XI, De Trinit XI, Biblioteca "Runivers" Și preoti Cunoșteam o singură lume, dar am multiplicat-o în fantezia mea, am ajuns la ideea existenței simultane a mai multor lumi * *) Aceasta este originea doctrinei maniheiste despre Dumnezeu Ei iau lumina obișnuită și o

extind mental la infinit ) Imaginația alterează calitativ ceea ce este dat efectiv, reunind elementele mai multor imagini Oricine își poate imagina cu ușurință o lebădă neagră, deși nimeni nu a văzut-o În acest caz, Fantasy adaugă imaginii unei lebede albe cu adevărat existente culoarea neagră care este inerentă altor obiecte Este la fel de ușor să-ți imaginezi o pasăre cu patru picioare, adăugând la imaginea unei păsări obișnuite încă două picioare, separate de orice altă imagine Deci, activitatea creativă a Fantasy constă fie în creșterea și scăderea a ceea ce există cu adevărat, fie în combinarea și separarea imaginilor individuale și a elementelor acestora Activitatea Fanteziei este guvernată de voință Ca și în reamintire, ea caută imaginile dorite în adâncul memoriei cu o rază de amintire, le leagă sau separă, face din ele ceva întreg și le permite să se reflecte în această rază însăși, ca în materia (r)) Drept urmare, dorințele, pasiunile și caracterul moral al autorului lor se reflectă de obicei în creațiile imaginației Astfel, cei flămânzi și însetați visează cu încăpățânare la mâncare și băutură * *) Solomon chiar și într-un vis a preferat înțelepciunea în locul tuturor și a cerut-o lui Dumnezeu ( Regi III, g-Yu) б) *) Contr Epist voi arunca Contr Faust XX, ) A Treimii , *) Acea vointa, care este o reluare conjunctiva si separatoare de acest fel, pe care deja am avut grija sa o demonstrez pe cat am putut, duce la formarea liniei ganditorului prin abs-conservarea memoriei ia și împinge; care, reunindu-se într-o singură viziune, fac ceva despre care, prin urmare, se spune că este fals, pentru că fie nu este în afara naturii lucrurilor corporale, fie nu pare a fi exprimat din memorie Ibid , *) Pe Gene, la literă XII, Pyc n Vili, ) Ibid , Nu Vili, - Biblioteca "Runiverse" PROFESORUL FERICITULUI AUGUSTINE DIN POZNANII Memoria senzorială conține imagini dintr-o dublă categorie: cele care au apărut sub influența activității simțurilor și reflectă corect realitatea, pe de o parte, și create printr-un joc arbitrar al imaginației, pe de altă parte Ne amintim nu numai lucrurile care există de fapt, ci și visele în care ne complacăm Imaginile primului bl Augustin numește Fantezii, iar pe acestea din urmă Fantasme, negăsind cuvinte în limba latină cu care ar fi convenabil să înlocuim acești termeni greci *) Trebuie remarcat, totuși, că terminologia indicată nu este întotdeauna respectată cu strictețe de către el: uneori, cuvântul phantasia este folosit indiferent pentru a desemna imagini mentale în general * ) Extragându-și conținutul din senzații, amorțeala senzuală, la rândul ei, le condiționează Bl Augustin atrăsese deja atenția asupra acestui fenomen psihic pe care Jodl îl numește memorie primară Un obiect mic din spațiu poate fi prins din față cu o singură privire Dar pentru a obține o imagine completă dintr-un corp rotund sau cubic, este necesar să o examinați în părți, sau să o ocoliți sau să o rotiți în fața dvs Drept urmare, senzaţia vizuală se împarte în mai multe momente succesive, din care se compune o singură imagine a unui lucru numai datorită memoriei care păstrează toate aceste momente ) Și mai importantă este memoria în percepția auzului Dacă nu ar fi rămas urme ale celui precedent în memorie, nici un cuvânt nu ar putea fi înțeles Acesta din urmă poate fi un semn al unui concept doar în întregime Dar fiecare cuvânt se împarte în silabe, iar silabele în sunete separate Nici măcar un cuvânt cu două silabe nu poate fi auzit simultan în întregime, deoarece a doua silabă începe să sune numai când tace - *) De muzică VI, De Trinit HPI, ) De Trinit XII, s) De muzică VI,, Serra SHVP, $· Biblioteca "Runivers" Și preoti este primul, iar ceea ce nu poate fi sunat în același timp nu poate fi perceput de ureche în același timp Dar nu numai cuvântul, ci și fiecare din silabele sale, în

virtutea divizibilității infinite a timpului, umple o parte din el în care începutul nu coincide cu sfârșitul Prin urmare, ar fi imposibil să auzim o singură silabă dacă, în momentul în care sună finalul ei, nu ar exista urme ale începutului, care se mutase deja în trecut ) ■ Activitatea imaginației joacă și ea un rol important în cunoaștere Dacă o persoană ar fi lipsită de capacitatea de a crea din elementele percepțiilor reale imagini ale lucrurilor pe care nu le-a văzut niciodată, atunci nu ar putea înțelege nimic în poveștile despre orașe și țări în care nu a fost, și în narațiunile istorice despre evenimente în care nu a luat parte personală Când oamenii îmi vorbesc despre Cartagina, pe care am văzut-o, spune Augustin, cuvintele rostite de interlocutorul meu trezesc în mine amintiri despre impresiile trăite și îmi reînvie în minte imaginile clădirilor, străzilor care există cu adevărat în acest oraș, piețelor, dar când aud de Alexandria, în care n-am fost niciodată, imaginația mea urmărește necontenit povestea și cu o viteză uluitoare creează o imagine a orașului mare în întregime și în părți, care corespunde doar aproximativ cu realitatea * * ) La fel de importantă este importanța imaginației și a activității Capacitatea de a crea liber imagini determină toate acțiunile și mișcările conștiente, deoarece tot ceea ce se face prin corp este precedat de o reprezentare vizuală a ceea ce este de făcut') (Urmeaza finalul) ■ I Popov *) De muzică VI, De Genes, ad liti XII, Rus π VIII, ) De Trinit VIII, - ) De Genes, ad liti XII, Rus articol VIP, Biblioteca "Runivers" Filosofia lui Gioberti Gioberti ca filozof Numele Gioberti este închis într-un inel magic de cele mai mari repulsii și mare entuziasm În jurul lui a fost și este o luptă În timpul vieții, a avut fie admiratori și prieteni, fie dușmani înverșunați După moartea sa, acest important gânditor al Italiei din secolul al XIX-lea (și poate nu numai al secolului al XIX-lea), care a jucat un rol uriaș în unificarea patriei sale, nu a așteptat o evaluare obiectivă pe parcursul a mai mult de jumătate un secol Abia în zilele noastre se remarcă unele încercări de a aborda persoana și întreaga operă a lui Gioberti cu imparțialitate istorică și cu cercetări aprofundate *) Spaventa vorbește despre "uimirea și aproape stupefacția - stupore e maraviglia - care au fost provocate de apariția lui Gioberti în lumea gândirii italiene" * * * *) Peste douăzeci de ani, Fiorentino își amintește de primele impresii despre predica filozofică a lui Gioberti: "Paginile feerice din Primatul italienilor a lui Gioberti au fost romanul tinereții noastre și până astăzi nu putem uita sentimentele dulci trezite de ele" ) *) Mă refer la publicaţiile lui Solmi: G Gioberti Meditazioni filosofiche inedite, publicate dagli Autografi della Biblioteca civica di Torino, Firenze, și V Gioberti La teorica della mente umană Rosmini e Rosminiani Libertà cattolica, Milano, ; de asemenea, a selectat pasaje din toate lucrările realizate de Gentile sub titlul Protologia în Biblioteca classica italiana Senatorul Faldella pregătește un amplu eseu despre filosofia religioasă a lui Gioberti Palorie a anunțat viitoarea monografie despre Gioberti O serie de studii private despre Gioberti sunt date de Zanichelli: Appunti Giobertiani in Studi Senesi Siena, , precum și Solini Mazzini Gioberti ) La filosofia italiana nelle sue relazioni con la filosofia europea Bari, , p ) Scritti varii, Napoli, , p Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" V E R n "Sweet Feelings" l-a introdus doar temporar și superficial pe Fiorentino în cercul ideilor giobertane Din acesta din urmă, a trecut rapid la istoricismul său hegelianizant și a căzut în rândurile adversarilor lui Gioberti, care au alunecat doar la suprafața primelor sale afirmații filozofice și nu au pătruns deloc în profunzimea

centrală a gândirii sale, care și-a găsit cea mai puternică expresie în scrierile publicate postum din ultimii ani Spaventa, în schimb, s-a transformat rapid din "uimire" în critică furioasă - în critică zgomotoasă, care a avut succes Nu a lăsat o piatră neîntoarsă în filosofia lui Gioberti și i-a fost cu atât mai ușor să facă că Gioberti era deja mort, nu avea adepți talentați ai filozofiei sale, iar scrierile sale zăceau într-un morman fără răspuns și nedescifrat În ciuda darului său critic ascuțit, Spaventa, în criticile sale, l-a reformulat pe Gioberti în felul său, și-a reinterpretat cu mare ușurință gândurile principale, iar asta, "de partea lui? a contribuit semnificativ la falsul "dox" al filosofiei lui Gioberti, care încă domnește Soarta filozofiei lui Gioberti este neobișnuită sau, mai degrabă, filosofia neobișnuită a lui Gioberti a avut o soartă obișnuită Ea a fost interpretată de toată lumea la întâmplare și i-au fost atribuite proprietăți diametral opuse "Filozofii", spune Edmondo Solmi, "l-au găsit pe Gioberti prea mult teolog, teologii prea mult filozof și l-au bănuit de raționalism; rosminienii l-au declarat panteist, în timp ce panteiştii îl priveau ca pe un apărător al creştinismului; politicienii erau uimiți de teoriile sale înalte și originale și îl considerau incapabil de activitate practică; metafizicienii îl considerau mai mult un scriitor politic și un om de stat elocvent decât un adevărat filozof Unii îl considerau un obscurantist, un retrograd, un stareț Gioberti, în timp ce alții vedeau în el un filozof fără nicio religie, și poate chiar un ateu ) Prefazione kъ Teorica della mente umana, p VI mier B Spaventa Cit sochin R Este curios că aceiași oameni s-au răzgândit brusc împotriva lui Gioberti într-un spațiu foarte mic de timp Cardinalul Cadolini, într-un discurs ținut în , l-a numit pe Gioberti "o minte profundă"*, "un observator subtil* și" frumos, clar, celebru și Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA JOBERTI Gioberti însuși era bine conștient de situația dificilă a poziției sale și, în timp ce cărțile sale erau citite ca niște prăjituri calde, a scris cu ironie bună despre cum cititorii ar trebui să fie perplexi cu privire la scrierile sale "Teologizezi, intenționezi să scrii despre filozofie și vorbești nepotrivit despre religie Nu știi, draga mea, că epoca noastră nici măcar nu vrea să audă de o știință care miroase a viață de seminar și biserică Filosofați, vă rog, dar numai cu ajutorul rațiunii și despărțiți-vă odată pentru totdeauna de muzele nefericite și învechite ale teologiei Lasă în pace cântecele vechi despre revelație, despre sacramente, despre minuni și vorbește-ne despre lucruri noi care pot fi înțelese și simțite cu mâinile tale Altfel, vă vom arunca cărțile în foc și, dacă vrem filozofie, o vom comanda la nevoie din Franța sau Germania, sau, în cel mai rău caz, ne vom descurca cu posibilul existent "*) Și mai departe: "Tu teologizi, și vorbești despre politică, și cazi în păcatul tău obișnuit Acest lucru este de înțeles: o vulpe își poate schimba pielea, dar nu-i place Te-am avertizat deja cu atenție! - dar tu, încăpățânat, în loc să te corectezi, mergi pe aceeași cale și îți agravezi și mai mult vinovăția La urma urmei, Doamne un scriitor cel mai învăţat* şi nu se socotea "nevrednic să calce pe urmele lui Gioberti Vezi Discorso letto dal cardinale arcivescovo di Ferrara al suo venerabile clero nelle prime due adunanze del Doi ani mai târziu, același Cadolini îl numește pe Gioberti "un sofist nefericit, un om fatal, în care umanismul timpului nostru, amenințându-l pe Gioberti catolic pentru el devine "o hidră a unei noi erezii, care conține toate ereziile anterioare și, prin urmare, mult mai dezastruoasă pentru Italia decât doctrinele Diamennei pentru Fracție" Vezi Lettera degli eminentissimi cardinali arcivescovo di

Ravenna, arcivescovo di Ferrara Și această părere este încă răspândită în rândul clericilor italieni L-am auzit adesea pe Gioberti numit apostat, apostat Elevul lui Fiorentino Zasha din vremea noastră susține că Gioberti trebuie recunoscut drept "unul dintre cei mai puternici stimulatori ai spiritului tradiției în catolicism" La origini del neotomismo, Bari, , p filozofia și eroarea lui Rosemini l-au făcut să devină un Gioberti , și că aceste scrieri au fost folosite de iezuiți pentru a preda metafizica în Sicilia, vezi La causa die gezuili în Sicilia, Palermo, Cp i) Del primato civile e morale degli italiani t I , p VII, Bruxelles, * Biblioteca "Runivers" Va E P și b a vorbi în filozofie nu este bine Dar este și mai rău să teologizezi în chestiuni de cultură Dumnezeul meu! Vrei să scrii despre Italia și prezentându-ne filozofii plictisitoare despre Papă, despre preoți și călugări Sau crezi, nenorocite, că trăiești în Evul Mediu? Vorbește-ne despre rațiune pură, despre progres, despre filozofie eclectică, despre republică, scrie despre organizarea muncii, despre emanciparea femeilor, despre frăția popoarelor, despre epoca umanității și despre alte lucruri plăcute și magnifice - si te vom asculta de bunavoie, ca o persoana alergand la culoarea pleoapei Certându-te în felul tău, comiți anarhism rău intenționat și te arăți ca o persoană cu capul slab, incapabil să iasă din punctele sale de vedere profesionale Gioberti, cu curaj de spărgător, s-a îndreptat spre toate neînțelegerile posibile, necedând "vârstei", în nimic, deloc adaptându-se la ea, ascultând doar vocii conștiinței sale filozofice și cerințelor interioare ale fundamentalului său, gând mereu limpede Și este remarcabil că aceste neînțelegeri i-au înconjurat numele nu cu un singur inel - așa cum se întâmplă adesea cu oamenii de seamă -, ci cu un dublu inel, Gioberti a rămas de două ori neînțeles - și chiar și atunci, când numele lui era pe buzele tuturor și gloria lui a strălucit orbitor în toate statele împrăștiate ale Italiei și când numele și opera sa filosofică au fost învăluite într-un întuneric de nepătruns și s-au cufundat într-o uitare complet nemeritată Gioberti poate fi numit o victimă a propriei sale faime Chiar la începutul activității sale, a făcut o schiță superficială a unui sistem filozofic original și profund Ca o continuare a acestui sistem, a dezvoltat un program coerent de acțiune națională, iar în cele mai nefavorabile condiții de viață, cu atâta inspirație și cu atâta elocvență de foc, și-a putut expune părerile asupra căilor și direcției interiorului viața patriei sale, care era în ferment și avea nevoie de noi forme statale, că toată țara îi asculta cu entuziasm glasul El l-a eclipsat cu influență pe cel mai popular lider al tinerei Italie - ŋibid pp vu-vɯ Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA JOBERTI Mazzini *) Cu Gioberti, politica a fost lipită în interior de filozofie În esență, toată activitatea sa politică a fost predicare filozofică Însă compatrioții săi au luat din toate scrierile sale din această perioadă doar ceea ce aveau nevoie Ei au aplaudat curgerea strălucitoare a discursurilor lui și și-au înecat sensul interior profund cu aplauze În mijlocul entuziasmului și recunoașterii generale, Gioberti a rămas singur și neînțeles Gândirea sa organizatoare, conform recunoașterii generale a istoricilor Risorgimento, a jucat un rol uriaș ) Ca să spun pragmatic, ea "a lucrat" fructuos pentru unificarea Italiei, iar în măsura în care "a lucrat" pentru a satisface nevoile momentului, a fost recunoscută drept adevăr și primită cu toată ardoarea temperamentului italian Nu s-a putut pătrunde adânc în vânători Nici cei care erau interesați de filosofia lui Gioberti nu au depășit asimilarea superficială a periferiei schematice exterioare a gândurilor sale, fără să încerce

măcar să privească în profunzimile dialectice ascunse în spatele lor Critica principiului de bază al noii filosofii i-a fost "iertată" cu condescendență, considerând că era permis ca o persoană atât de înflăcărată ca Gioberti să spună paradoxuri *) Remarcabila dispută despre psihologism, începută de el cu Roz-mini, a provocat doar nedumerire, parțial batjocură și neînțelegere generală ) Rosemini, prea preocupat de propriul său sistem, a trecut cu desăvârșire cu vederea semnificația talentului filozofic al lui Gioberti și l-a tratat cu o neatenție inescuzabilă Toate scrierile lui Gioberti din această perioadă "glorioasă" au divergit în multe ediții Unele guverne ) Este curios că acest lucru este recunoscut chiar și de către cei care evaluează negativ însuși faptul influenței lui Gioberti "Burghezii din Milano, și cu atât mai mult din alte orașe, nici nu voiau să audă de republică și de tribunul ei Mazzini și, dimpotrivă, ascultau cu nerăbdare propovăduirea lui Gioberti Vloss, R Marx etc Mișcările populare din în Europa Petrograd, , p ) miercuri Soletti V Gioberti nell'opera preparatoria del Risorgimento italiano Bologna, ) miercuri articolul meu "Critica noii filosofii de Gioberti" "Vopr f ", si ps " cartea *) Mier capitol: Disputa despre psihologism în cartea mea "Rosmini și teoria lui a cunoașterii", M Și de asemenea: "Disputa dintre Rosemini și Gioberti" Izvestiya Tifl V Zh K I carte Biblioteca "Runivers" V E R n Statele italiene le-au interzis și, ca un fruct interzis, au devenit de două ori mai atractive Ele nu au fost doar citite, ci distribuite, iar marele entuziasm al lui Gioberti l-a făcut pe el și scrierile sale să devină unul dintre cele mai proeminente steaguri ale mișcării naționale care a măturat peninsula Din păcate, doar acest banner a fost scris deloc ceea ce a gândit tineretul italian care l-a ridicat cu entuziasm Între timp, interesul real al lui Gioberti nu este în momentele sale populare, nu în ceea ce este perceput de la el de timp și ceea ce este folosit "pragmatic" de "răutatea" deja învechită din zilele trecute, ci în gândul său ascuns și singuratic, care formează un subsol de neînţeles şi neacceptat "Filozofia întâi" a lui, care a tunat în toată Italia, iar apoi îşi găseşte o expresie bogată în lucrările din ultimii ani, nepublicate de el însuşi, care nu au fost încă dezvoltate corespunzător Gioberti era în interior în continuă mișcare Darul judecăților sintetice generale, cu care îi uimește chiar și pe cei mai severi critici ai săi, s-a unit în el cu flacăra neobosit arzătoare a încercării interioare a întregii experiențe de viață, iar sub acțiunea acestui foc formele întărite ale primei afirmațiile filozofice au fost ele însele topite în judecăți noi, mai perfecte Eu, cu sinceritate și impetuozitate, un căutător extrem de altruist și neînfricat al adevărului pur În timp ce lozincile sale elocvente, refractate și distorsionate de atmosfera zgomotoasă a entuziasmului politic, au devenit proprietatea maselor, grăunta centrală a gândirii sale filozofice, în creștere organică, l-a condus deja către noi perspective, iar el, copleșit de Eros, s-a părăsit pe sine , din luxul și țărmurile glorioase ale primei sale viziuni patetice asupra lumii, sacrificând exteriorul pentru interior și renunțând fără nicio ezitare la tot "al lui" în a-și exprima primele înțelegeri în numele obiectivului lor și într-o formă nouă conținutul dezvăluit în fața lui El a înlocuit fără teamă abundența primelor sale intuiții sintetice cu Penia unei încercări interioare, de îndată ce ai subliniat experiența serioasă și dureroasă a vieții din el a trecut în prim-plan acest al doilea moment de filozofie Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA JOBERTI Eros Și dacă în prima perioadă a vieții sale Gioberti a reușit, de-a lungul multor ani, să-și hrănească ideile înainte de a

le împărtăși publicului cititor, atunci în a doua perioadă se manifestă în el curajul căutării filosofice cu și mai mare strălucire În anii gălăgioși ai gloriei sale, precum și în scurta perioadă strălucitoare a activității sale politice, el a păstrat în sine o liniște uimitoare a spiritului și o "conversie" atât de profundă cu gândul său interior, care ar fi făcut cinste cei mai izolaţi filozofi-pustnici Creșterea gândirii interioare l-a îndepărtat nu numai de sine, adică din primele afirmații care "au fost culese de mulțime, dar și din faimă și influență În urma dezvoltării gândirii sale, Gioberti a intrat în deplină singurătate, într-un deșert perfect, unde nimeni nu-l putea urma, parțial pentru că era în nu se grăbește să-și publice noile lucrări acumulate, și cu atât mai mult pentru că, chiar dacă le-ar publica, acestea ar rămâne neînțelese și neasimilate: ideile lui erau prea noi și s-a îndepărtat prea mult de tendințele predominante ale "secolului" presupunerea este pe deplin justificată de faptul că publicarea ultimelor sale lucrări, întreprinsă de Massari la scurt timp după moartea sa și, din păcate, încă neterminată, a trecut neobservată și nu a afectat câtuși de puțin dezvoltarea ulterioară a filozofiei italiene Soarta lui Gioberti, parțial, seamănă cu soarta lui Schelling La urma urmei, Schelling a fost celebru abia în prima perioadă a vieții sale, când tendințele vremii au fost exprimate violent în filosofia sa; când și-a aprofundat și perfecționat gândirea de bază și a adus-o la o expresie completă în "Filosofia Revelației", și-a pierdut contactul viu cu epoca și nu a găsit nici adepți, nici succesori Și chiar mai mult decât la Schelling, la Gioberti, cu diferența dintre expresiile anterioare și cele ulterioare, se remarcă unitatea înțelegerii filosofice principale, care de-a lungul întregii sale vieți crește, se dezvoltă, se rafinează dialectic și se adâncește psihologic Cei care stabilesc un abis între prima și a doua filozofie a lui Gioberti nu reușesc să vadă pădurea printre copaci Fără îndoială, cu multe dintre primele lui spuse Gioberti a rupt decisiv și în mine Biblioteca "Runivers" V ern și-a schimbat părerile timpurii Dar, la fel de fără îndoială, faptul că toate laudele, care le-au fost introduse în primul sistem de vederi și toată creativitatea aprofundării și complicatei sale, l-au depășit nu prin aceeași motivație, filozofia introductivă, ci din creșterea interioară a nucleului central al acestei filozofii mai mult, creșterea internă a nucleului nu a fost doar condiționată de experiența bogată a vieții, ci și l-a condiționat și modelat Prin urmare, adevărata filozofie a lui Gioberti nu poate fi identificată cu niciunul dintre primele sale sisteme, așa cum au fost înclinați contemporanii săi o fac, nu cu niciunul dintre sistemele sale, așa cum tinde să gândească cel mai nou editor al unor manuscrise ale lui Gioberti, Solmi Autentic Gioberti în ansamblul operei sale filozofice, care trebuie cercetată în întregime, acordând o atenție egală atât celor timpurii și spusele sale de mai târziu, și fără a pierde din vedere diferențele în identitatea de bază a gândirii sale Numai în acest fel poate fi studiată filozofia chibzuită a lui Gioberti cu imparțialitatea cuvenită și completitatea dezirabilă II Soarta filozofiei lui Gioberti este bine descrisă în literatura dedicată acestuia Gioberti a fost mult contestat și prea puțin studiat Aproape toată literatura despre el este, ca să spunem așa, "brută", preliminară Poziția filozofică a lui Gioberti a provocat o respingere furioasă din toate părțile Într-o critică ascuțită a filozofiei lui Gioberti, astfel de opuși au convergit precum cel mai ortodox Zarelli și liber-cugetul Rosemini Dacă adăugăm la aceste două puncte un al treilea, la fel de îndepărtat de primele două, Spaventul Hegelian, atunci obținem o

imagine vie a modului în care o ostilitate comună față de punctele de vedere noi, dificile și originale stabilește o unitate emoționantă între cei care ei înșiși, în relație unul cu celălalt, trebuie ar fi fi într-o stare de ostilitate constantă Cele trei nume tocmai menționate împart literatura polemică a lui Gioberti în trei tipuri principale: cea ortodoxă *) Prefație p XXI Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA JOBERTI emanat din cercurile catolice ortodoxe *), la Roz-Minian, emanat dintre discipolii si adeptii lui Rozmini * ), si la Hegelian, continuand traditia reinterpretărilor polemice a Spaventei ) Pe lângă literatura polemică de aceste trei tipuri, literatura existentă despre Gioberti se împarte în principal în literatură biografică*, în care sunt date materiale foarte valoroase, luminând atât viața interioară, cât și cea exterioară a lui Gioberti și care, din păcate, încă nu are niciun o biografie atentă şi pe deplin scrisă a lui Gioberti ), şi asupra literaturii jubiliare apărute cu ocazia celor întâmplate în centenarul nașterii lui Gioberti, în ciuda bogăției aparente de puțină valoare δ) Ce rămâne, după deducerea acestor trei tipuri, în literatura despre Gioberti și ceea ce este consacrat unui studiu mai mult sau mai puțin profund, dacă nu a întregii sale opere în ansamblu și nu a întregii sale filozofii, ci numai a studiului anumite aspecte ale activității sale multiple și anumite probleme ale filozofiei sale, se rezumă la foarte puține nume b) in prezent !) Acestea includ: Zarelli Sistemul filosofic di Vincenzo Gioberti Parigi, A sa: Il sistema teologico di Vincenzo Gioberti Parigi, Sordi: Primele elemente ale sistemului lui D Vincenzo Gioberti, dialogate între el și un cititor al operei sale Napoli, G Kleutgen Ontologismul și cele șapte teze cenzurate de Sfânta Inchiziție Roma, Статьи въ Civilizația catolică: · Vincenzo Gioberti Seria I, tu A ontologismului lui Giobert S II, v ^ Din lucrările inedite ale lui V Gioberti S III v Principiul fundamental al reformei catolice de V Gioberti S ITI, v Centenarul stareţului V Gioberti S XVIII, v ) Сюда относятся: fâsmini V Gioberti și panteismul Lugano, Tom- maseo V Gioberti въ Studii critice Veneția, , и многочисленные полемическіе выпады въ обширной розминіанской литература Ср Розмини и сиг теоріл знанія ) Acestea includ: V Spaventa La filosofia di Gioberti Napoli, De ea La filosofia italiana nelle sue relazioni con la filosofia europea (ed a II-a) Bari, (Cp Luciani Del libro di B Spaventa su V Gioberti Napoli, ) Fiorentino La filosofia contemporanea in Italia Napoli, Gentile Rosmini, e Gioberti Pisa, și în prefața la Protologia ) Să fie enumerate separat în eseul biografic ) Vezi Rozmini și teoria sa a cunoașterii Disputa despre psihologie ) L Ferri Essai sur l'histoire de la philosophie en Italie au dix-neuvième sièclee v eu, v II, Paris, , K Werner Die italienische Philosophie des neon-zehnten lahrhunderts, Wien - I, III Biblioteca "Runivers" - V E R n În același timp, studiul lui Gioberti se află aproximativ în aceeași stare ca și studiul lui Schelling înainte de monografia lui Kuno Fischer Nu există o singură operă care să îmbrățișeze gândirea lui Gioberti în ansamblu, nu există nicio operă care să pătrundă în miezul filosofiei sale Când entuziasmul provocat de apariția lui Gioberti în domeniul filozofic s-a domolit, Gioberti a căzut într-o perioadă de uitare extraordinară, care încă nu s-a risipit Italia modernă păstrează sub secret una dintre cele mai bune și mai pure glorii ale sale și, desigur, este greu de restabilit imaginea holistică a lui Gioberti doar cu discursuri jubiliare Dacă Gioberti ar fi lăsat în urma lui un cerc strâns de adepți, așa cum i s-a întâmplat lui Rosemini, uitarea "operei sale filozofice" nu s-ar fi putut întâmpla atât de curând și la o scară atât de mare Dar discipolii devotați lui, pe de o parte, nu erau organizați,

pe de altă parte, se distingeau prin mici daruri filozofice Giuseppe Massari a făcut tot posibilul pentru a păstra vie amintirea lui Gioberti după moartea sa Fără lucrările postume ale lui Gioberti publicate de el, nu am fi știut nimic despre a doua perioadă a filozofiei lui Gioberti Fără materialul biografic pe care l-a adunat, cunoștințele noastre despre viața lui Gioberti ar fi destul de slabe Și totuși, nu mai puțin decât publicațiile și colecțiile de materiale, a fost imposibil să lupți victorios împotriva acelei inundații a filozofiei italiene de influențe străine, care a fost începută de activitățile Spaventei și din care gândirea italiană nu a fost eliminată aceasta zi Așa-zișii Jober-Tians nu au putut să se opună vreunei respingeri egale atacului furtunos al Spaventei D'Aquisto, Romano, Garzilli, Di Giovanni și alții au mestecat momentele populare ale primei filozofii a lui Gioberti și nu au reușit nu numai să dezvolte și să avanseze cuceririle speculative ale lui Gioberti, ci chiar să le pătrundă prin scrierile fragmentare din ultimii ani publicate de Massari, iar după manuscrisele rămase după Gioberti Cu toate acestea, uitarea în care s-a scufundat afacerea Gioberti are cauze mult mai profunde Gioberti era foarte nevoie atunci când era încătușat de amorțeală și dezbinat Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA JOBERTI Părți din Italia trebuiau încălzite cu gânduri inspirate și însuflețite cu entuziasm Când părțile au început să se unească, iar amorțeala a fost înlocuită mai întâi de acțiune eroică, apoi de activitate agitată, marea umbră a organizatorului și educatorului conștiinței naționale a dispărut memoria generațiilor următoare, și în cercurile filosofice ale unei Italiei unite, în care au început să domine doctrine străine aduse din spatele Alpilor și anume: hegelianismul, kantianismul, pozitivismul și, în ultima vreme, neokantianismul, nu existau oameni care ar fi capabili să aprecieze adevărata moștenire filosofică a lui Gioberti și să înțeleagă că în persoana sa Italia a avut unul dintre cei mai mari reprezentanți ai gândirii cu adevărat italiene și, în orice caz, cel mai mare gânditor al ei din întregul secol al XIX-lea Aproape aceeași poveste s-a întâmplat cu un secol mai devreme cu Vico Sistemul său inițial a fost înțeles greșit, nu a fost acceptat și a trecut fără urmă în istoria gândirii italiene Pare cu adevărat inexplicabilă dominația filozofiei profund nesemnificative, imitative a lui Gioia și Romagnosi, într-o țară în care tocmai a răsărit geniul lui Vico Dar nu mai puțin misterioasă este dominația doctrinelor puțin originale ale hegelianismului, criticii și pozitivismului italian imediat după moartea lui Gioberti, în ale cărui scrieri Italia ajunge aproape la vârful creativității sale speculative Faptul că Gioberti nu a lăsat în urmă o școală nu a fost cauza fundamentală a uitării, ci doar o consecință a acelei întorsături profunde în adâncul spiritului italian, care a avut loc cu ocazia împlinirii a zece ani de la unificarea statului a Italiei În perioada construcției practice a vieții, care trecea sub semnul remodelării vechii Italiei decrepite din punct de vedere politic, sub clasamentul general de nivelare a culturii europene medii în numele îmbunătățirii ei de stat, doctrine care au fost în întregime îndreptate către latura reală a realităţii şi construită pe motivele acesteia părea mult mai potrivită şi mai apropiată justificarea manent a proceselor vital necesare Speculaţiile platonice ale lui Gioberti într-o asemenea epocă trebuie să fi părut cu adevărat "platonice" Dominația Existentului în toate domeniile gândirii și vieții, cerută de ^ Gioberti și care necesită o mare creativitate spirituală și Biblioteca "Runivers" S V E R n activitate internă

intensificată, nu se putea abține să nu pară ceva extrem de dur și "muntos" în comparație cu sloganurile plăcute și "coborâtoare" ale predicii deznaționalizante și nivelatoare a Spaventei Abia acum, când luna de miere a activității practice în Italia trece și devastările spirituale produse de trecerea rapidă și excepțională către subiectul zilei încep să fie expuse, vine timpul pentru o adevărată evaluare și recunoaștere reală a filosofiei opera lui Gioberti și, odată cu aceasta, munca fructuoasă a influenței ideilor sale profunde asupra gândirii moderne italiene și poate chiar europene Solmi, care nu a reușit niciodată să finalizeze publicarea manuscriselor inedite ale lui Gioberti, precum și lucrarea promisă despre filozofia sa, care se promitea a fi foarte interesantă, afirmă aparent destul de corect refacerea iminentă a memoriei lui Gioberti și nevoia de a reveni la el studiu "Cărțile lui Gioberti", spune el, "uimitoare prin înălțimea lor speculativă și sensul practic, ar trebui să-și ia locul cuvenit Uitate pe nedrept, ar trebui reluate cu evlavie în mâini, recitite și regândite cu perseverență, pentru că filozoful podalpin, deși, aparent, era ocupat cu întrebările teoretice și practice ale vremii sale, cum au făcut toți marii geniile reușesc să depășească granițele erei lor istorice și să arunce lumină asupra unora dintre acele adevăruri eterne care stau la baza ființei noastre și a ființei universalului Memoria lui Gioberti trebuie restabilită din uitarea care a înconjurat-o, ideile lui trebuie studiate, examinate și reevaluate; și aceasta se aplică atât oamenilor laici, cât și reprezentanților bisericii, atât credincioșilor, cât și necredincioșilor, căci ambii vor face acest lucru cu mare profit pentru ei înșiși; Cel mai mult va câștiga însă Italia, care, în toate problemele cele mai dificile care o ocupă în prezent, ar putea găsi adesea un sprijin ferm pentru conștiința sa civică în scrierile marelui gânditor Sunt convins că când se va sfârşi perioada declinului, când Italia devine din nou vrednică de numele său şi de tradiţiile sale, Gioberti îşi va lua locul cuvenit, iar o ţară recunoscătoare va vedea în el pe unul dintre acei oameni mari care sunt înalţi Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA JOBERTI gradul și gândirea și acțiunea au servit gloriei poporului nostru Din păcate, această conștiință crescândă a vinovăției naționale în fața memoriei lui Gioberti nu a dus încă la niciun rezultat tangibil Lucrarea unui studiu aprofundat și cuprinzător al lui Gioberti tocmai a început Și de aceea studiul filosofiei neexaminate a lui Gioberti, care ocupă un loc central și decisiv în activitatea sa și care, dintre toate aspectele activității sale, a fost mai puțin asimilată, prezintă oportunități bogate pentru cercetător În lucrarea următoare, mi-am propus să ofer o schiță a primei filosofii a lui Gioberti și, având în vedere absența oricărei literaturi despre Gioberti în limba rusă, va trebui să dedic un spațiu informațiilor elementare de fapt și în expunerea opiniilor lui Gioberti ca cât mai aproape de a adera la expresiile exacte Formula perfecta eu Gioberti își numește filosofia ontologism Baza ontologismului este primul principiu ontologic al cunoașterii, care este numit de Gioberti "formula ideală" Formula ideală este așadar sufletul și centrul viu al filosofiei lui Gioberti, cel puțin în prima perioadă a operei sale filozofice ( - ) * ) Critica noii filosofii și critica filozofiei lui Roseminig sunt, parcă, ample propilee la construcția mică, dar armonioasă clasică, a "formulei ideale" O nouă clasificare a științelor și o filozofie aparte a soartei omului ) Pref rr Ili-IV ) Идеальной формулѣ и связаннымъ съ нею вопросамъ посвящены слѣдующія работующія работующія работующія работыщія работующія работы поработы: Garruli cea mai importantă formulă a idealului Gioberti

Palermo, Morbos Explicaţia analitică a formulei ideale a lui V Gioberti Torino, 3 ; ontologismul Prisco Giobertie Napoli, ; Fontana si Mamiani Creatia dupa Gioberti Filos, d senoleit , II Intuiția lui Nardi Giobert a examinat și disenssol Forlì, Geneza, expunerea și diverse averi ale formulei supreme iobertiene "Ente creează existentul" Forli, Biblioteca "Runivers" В э г н ъ a cunoștințelor vedice, care crește pe baza unei formule ideale deja bătute, ei încearcă să dovedească viabilitatea și rodnicia filozofică a principiului găsit și oferă o ilustrare istorică a creșterii și strălucirii sale treptate Critica noii filozofii este importantă pentru Gioberti, la fel ca și elucidarea bolii, a cărei depășire o consideră principala sarcină În noua filozofie, în opinia sa, domnește principiul fals și pernicios al psihologismului Descartes este fondatorul filozofiei psihologice, Kant este finalistul acesteia Pentru a depăși psihologismul, trebuie să găsim un prim principiu care să fie liber de convențiile atât ale punctului de plecare cartezian, cât și ale fundamentelor filozofiei kantiene Căutarea acestui principiu este mult sprijinită de o examinare critică a filozofiei lui Rosemini La urma urmei, Rosemini, conform lui Gioberti, este un adevărat succesor al lui Kant Rosemini, pe de o parte, deține întreaga "substanță" a filosofiei lui Kant, pe de altă parte, îi conferă o formă mai perfectă din punct de vedere psihologic prin reducerea multitudinii de categorii și forme ale lui Kant la un singur principiu de "existență posibilă" Prima latură a filozofiei lui Rosemini îl obligă pe Gioberti să depună toate eforturile pentru a expune psihologismul ascuns al sistemului său ideologic și îl inspiră la cele mai pasionate discursuri polemice Cea de-a doua oferă o asistență pozitivă în găsirea unui adevărat remediu pentru boala întregii noi filozofii și îl ajută pe însuși Gioberti să formuleze mai riguros și armonios fundamentul ontologic al propriei sale filozofii Acesta este impactul pozitiv al ideologiei razminiene asupra Gândirea lui Gioberti nu este supusă niciunei îndoieli, în ciuda faptului că liniile generale ale viziunii sale asupra lumii au fost conturate cu deplină certitudine cu câțiva ani înainte de publicarea New Experience ( ), și în ciuda faptului că în focul controverselor a refuzat orice afinitatea formulei sale ideale cu posibilul Rosemini existent Impactul pozitiv al ideologiei roseminiene asupra gândirii lui Gioberti îl vedem nu în faptul că Gioberti a împrumutat direct ceva din filosofia lui Rosemini, ci doar în faptul că filosofia lui Rosemini a adâncit-o dialectic pe cea principală Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA JOBERTI * reticența noii filozofii și, prin urmare, a agravat considerabil întrebarea la care, în felul său foarte ciudat, Gioberti a încercat să răspundă Într-adevăr, oricare ar fi defectele filozofiei lui Rosemini, există un merit extraordinar în ea Este construit pe o bază istorică largă Întreaga istorie a filosofiei este considerată în mod justificat în ea ca maturizarea unei aporii, iar capacitatea lui Rosemini în cele mai diverse sisteme de a vedea doar diferitele laturi ale unei singure întrebări este surprinsă de un mare talent filozofic Și Gioberti însuși nu neagă acest lucru El laudă, în termeni tari, "reducerea psihologică" realizată de Rosemini și o consideră "cea mai semnificativă realizare în filosofie din ultimii ani" Dacă "reducerea psihologică" este recunoscută de Gioberti ca o adevărată cucerire în filosofie, atunci, desigur, această cucerire a fost realizată și pentru Gioberti însuși și simplifică și scurtează oarecum *) Permiteți-mi să amintesc pe scurt esența "reducerii" lui Roseminy Rosemini, examinând critic istoria filosofiei, stabilește două propoziții generale: i) cunoașterea este complet inexplicabilă fără recunoașterea formelor ideale de gândire; )

pe de altă parte, multiplicitatea formelor ideale, asupra căreia s-a oprit filosofia lui Kant, în numele exigențelor superioare și insistente ale rațiunii trebuie redusă la unitate Această reducere la unitate devine sarcina principală a filosofiei lui Rosemini El își realizează "reducerea" în următorul mod: nu există o judecată în care ideea de a fi să nu intre Aceasta este cea mai generală și principala categorie Dar dacă vrem să o luăm în adevărata ei universalitate, trebuie să despărțim conceptul de ființă de conceptul de realitate, categoria generală și "abstracția ultimă" este ideea de ființă nu reală, ci posibilă Această idee este cunoscută de la sine și prin ea însăși Tot restul se cunoaste cu ajutorul lui si prin el Prin urmare, ideea unei ființe posibile este acel început din care se poate deriva întreaga multiplicitate a formelor cognitive și la care se poate reduce "Noua experiență", în principal, este dedicată prezentării modului în care principiile generale ale raționamentului, ideile elementare (unitate, număr, posibilitate, universalitate, necesitate, necondiționalitate) pot fi derivate din ideea unei ființe posibile și apoi Fundamentele cunoașterii concrete: ideea de substanță și cauză Pentru a ajunge la substanța corporală cu mișcare, spațiu și timp, Rosemini consideră că este necesar doar să îmbine ideea unei ființe posibile cu senzații - Biblioteca "Runivers" V e v n z se topește în propria sa lucrare Altfel, nu ar fi mestecat, adică unele acțiuni și realizari terminate " Cu "Reducerea psihologică" Roseminy a pus capăt i-ului și, involuntar și, în același timp, destul de natural, a pus problema naturii finale a cunoașterii și a celui mai profund principiu al filosofiei El însuși nu numai că nu a rezolvat, dar nici măcar nu era bine conștient de această întrebare, dar pentru cei care priveau sistemul său din exterior și cu o privire creativă (și Gioberti la privit chiar așa), se ridica involuntar întrebarea: ce constituie însuși ultimul și singurul principiu, din care Rosemini a dedus destul de armonios pluralitatea formelor cognitive și ce fel de natură ar trebui să-i atribuim: relativă sau necondiționată, creată sau supracreată și, în consecință, ce caracter are: psihologic sau ontologic, uman abstract sau divin? Repet, aceste întrebări nu au fost ridicate de Rosemini, ci ele înșiși "au fost puse de ei înșiși în legătură cu filosofia lui și au fost ascunse în ea Gioberti, căruia îi plăcea nu atât să ridice întrebări, cât să le rezolve, trebuie să fi simțit în filosofia lui Rosemini o adevărată descoperire pentru sine și în atmosfera dialectică a acestei filosofii a văzut un punct de plecare magnific pentru construcțiile sale speculative Într-un cuvânt, ceea ce era subconștient conturat în filosofia lui Rosemini a devenit intenția filosofică conștientă a lui Gioberti și a dat naștere construcției originale a "formularii ideale" - această încercare remarcabilă de a rezolva pozitiv aporia primară și unificată a oricărei filosofii II Cu acea negație uriașă cu care începe filosofia lui Gioberti, adică deși negând întreaga nouă filozofie, cel puțin în reprezentanții ei principali și cei mai importanți, este important de la bun început să se stabilească modul în care Gioberti și-a înțeles sarcina: ca crearea unei științe cu totul noi, care nu a existat înaintea lui și odată cu el pentru prima dată s-a născut pe lume, sau ca o restaurare a celui mai vechi filo- Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA JOBERTI • Tradițiile sofistice și renașterea științei sunt la fel de vechi ca lumea însăși *) Dacă și-ar înțelege sarcina în primul sens, planul său nu ar fi diferit de planul lui Descartes Ar fi putut da o filozofie mai perfectă decât cea a lui Descartes, dar în esență, în spirit, în aspirație, filosofia lui ar fi fost carteziană Între timp, Gioberti neagă în

cartezianism nu formele sale imperfecte, nu greșelile și erorile accidentale, ci însăși esența sa, însăși intenția și însăși sarcina de a construi din nou ceea ce a fost creat și construit de milenii Însăși negarea ideii carteziene decurgea din sentimentul viu al lui Gioberti asupra acelor tradiții vaste și a acelor revelații ale gândirii filozofice care erau complet moarte pentru Descartes și i-au rămas închise fie pentru că nu le cunoștea, fie pentru că nu le înțelegea Mă refer la tradițiile platonismului Pentru Gioberti, doctrina ideilor a lui Platon nu era doar un fapt istoric, ci însăși realitatea filozofică vie, absolut actuală și modernă, mai modernă decât toată filosofia nouă Cazul lui Descartes i s-a părut nu o revoluție care deschide noi căi, ci o reacție lașă și o încercare jalnică de a se îndepărta de marea cale "regale" a universalului, a tradițiilor, doar pentru a greși în felul său și face greșeli în felul tău Așadar, în noua filosofie, Gioberti notează pozitiv doar acei filozofi prin care, în opinia sa, trece firul viu al tradițiilor platonice, adică Malebranche, Dzherdi la, Leibniz, Vico Se pare că filosofia lui Gioberti are un caracter restaurationist Se pare că vrea să restaureze ceea ce noua filozofie a încălcat De fapt, negarea lui a unui "principiu fals" noua filozofie nu este o încercare de restaurare, nu o negare a tăgăduirii, nu o întoarcere la o anumită epocă din filosofia vremurilor trecute, ci un lucru creativ și constructiv, un lucru nou și străduință înainte și, în același timp, i) Introduzione allo studio della filosofia, Napoli, , II, Întrebări de filosofie, carte % Biblioteca "Runivers" c e g n o chestiune care se află în legătură vie cu continuitatea lumii a filosofiei umane universale Gioberti a văzut și a descris cu înțelepciune căderea adevăratei speculații în timpurile moderne Obiectul acestei speculații - Ideea existentă sau ideea Existentului - dispare treptat din domeniul luării în considerare și cercetării noii filozofii Dar Gioberti nu a putut și nu a vrut să se limiteze la o simplă întoarcere la vechile forme antice și medievale ale doctrinei Ideei Avea un plan mult mai ambițios: voia nu numai să reînvie platonismul, ci să-l perfecționeze și să-l completeze, să-l îmbrace în noua haină "științifică" și să-i dea o formă strictă și precisă din punct de vedere matematic a principiilor evidente și primele * în totalitate a cunoașterii umane În același timp, este important de menționat că Am Gioberti s-a simțit în elementul viu al speculației platonice, nu pentru că a studiat Vico sau Malebranche, ci pentru că a simțit creștinismul ca pe o învățătură pur ontologică, constând în întregime din adevăruri de natură inteligibilă "Creștinismul", spune el, "aducând Ideea la viață din plin, a reînnoit și metoda și a aprins în oameni flacăra talentului ontologic, care este capacitatea reală a idealului Dacă analizăm toate momentele predicii Evangheliei, putem observa că toate pornesc dintr-un fel de adevăr ontologic și coboară la fapte, și nu invers, și cu o forță uimitoare fac ordinea cunoașterii să se conformeze ordinii realității B, tăria acestui spirit ontologic filozofia creștină la Augustin, Bonaventura, Toma d'Aquino, Leibniz și Vico atinge culmile metafizicii și curăță din ceața panteistă tradițiile străvechi și venerabile ale pelasgilor și popoarelor răsăritene" În prezent, "filozofia este moartă sau, mai bine spus, adevărata filozofie poate fi găsită doar în religie Este de căutat numai în religie, dacă dorim să-i folosim lumina; căci filosofia predată în vremurile moderne este o fantomă goală, o deghizare înșelătoare, o imaginație chinuitoare, incapabilă să-i satisfacă pe cei curajosi i) Intr II, i Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA JOBERTI suflete obişnuite să fie interesate doar de adevăr Dar religia ne oferă doar

părțile constitutive ale filosofiei, adică început și Metodă, restul trebuie câștigat de cercetare și talent Așadar, pentru a reînvia științele filozofice, este necesară refacerea firului rupt al succesiunii și reconstruirea întregii științe conform Ideei creștine, creând noi procese științifice în concordanță cu această Idee III Cum să restabiliți Ideea și în ce moduri să creați forme și procese științifice adecvate pentru aceasta? "Cei", spune el, "care erau angajați în speculații, lucrau la două sarcini, reductibile în esență la una singură Unii dintre ei căutau prima idee, alții prima realitate Prima idee și prima realitate sunt aceea de care depind într-un fel toate ideile din ordinea cunoașterii și toate realitățile din ordinea realității Spun: într-un anumit fel, pentru că la întrebarea ce este exact această dependență, filozofii sunt împărțiți în opinii diferite Pe primul psihologic îl numesc prima idee, iar pe primul ontologic prima realitate; dar din moment ce prima idee și prima realitate, după părerea mea, coincid, cele două primare formează de fapt una; Eu numesc acest primat unic Primul Filosofic și îl consider ca singura bază și singurul început al întregii realități și al tuturor cunoștințelor )" "Ideea exprimată de Prima ontologică, oricare ar fi ea, nu poate fi simplă, nu ar trebui să constea din mai multe concepte care nu ar putea forma o singură idee fără a fi interconectate și articulate într-un singur organism Și acest organism nu ar putea exista dacă unul dintre conceptele care îl formează nu ar prevala asupra altora, ca principiu suprem sau rădăcină logică, de care s-ar despărți alte concepte Acesta este conceptul suprem în primul ontologic, precedând în ordine logică alte concepte din acesta, dacă este necesar ) Ibid II, ) P, * Biblioteca Runiverse c de exemplu bridge va fi primul psihologic și, prin urmare, din această parte, metafizicienii tendinței panteiste și naturaliste au fost nevoiți să părăsească tărâmul ontologiei pure și să devină psihologi cu prima idee, iar aceasta nu poate fi altfel Căci fiecare lucru este un concept și fiecare concept este un lucru; și de vreme ce știm că Primul Psihologic (oricum nu contează) trebuie să producă din sine toate conceptele noastre, iar Primul ontologic toată realitatea, cele două primare trebuie neapărat să fuzioneze și să formeze un singur principiu primar Separarea acestor primare a dat naștere psihologismului și a distrus toată filozofia Combinația lor ne oferă Primul Filosofic, care este adevăratul necondiționat, adică f un singur principiu al cunoașterii și al realității x)" Acest primat unic Filosofii au înțeles diferit și au cunoscut diferit Dacă nu se urmărește completitudinea, se poate spune că principalele înțelegeri și denumirile principale ale unui singur primat exprimate de diverși filozofi se reduc la următoarele concepte: Unul, Necesar, Rezonabil, Inteligibil, Neînțeles, Bun, Infinit, Universal, Nemărginit, Eternă, Putere Absolută, Cauză, Substanță, act liber și pur, Necondiționat, Identic și Existent Oricine a analizat primele treisprezece concepte poate vedea cu ușurință că nu pot fi recunoscute ca fiind originale din punct de vedere ideologic "Spinoza și panteiștii germani moderni pun Substanța, Identitatea și Necondiționatul pe primul loc Dar aceste concepte sunt secundare; căci ele ascund relaţii: Substanţa implică o relaţie cu proprietăţi sau moduri sugerând-o; Celelalte două concepte includ BV însăși ideea de relație în general sub aspectul privațiunii Rămâne, așadar, conceptul de Existență, care constituie și/Primul psihologic, și deci primul filosofic, conform ce am spus mai sus*)" O II, - ) P, Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA JOBERTI - Critica filozofiei lui Rosemini arată clar că Ființa, ca prim principiu sintetic al cunoașterii și realității, nu poate fi înțeleasă ca posibil, adică doar

ca de conceput, pentru că în acel caz ar fi doar primul ideologic Pentru ca ea să fie Prima ontologică, este necesar să luăm Ființa nu numai în posibilitatea ei și nu numai în abstractitatea ei, ci și în realitatea și în concretetatea ei Nu trebuie să fie o ființă posibilă, ci pur și simplu Ființă "Primul filozofic este astfel Ființa Reală, care, ca idee-mamă și ca cauză originară a tuturor lucrurilor, combină în sine caracteristicile ambelor primari În acest termen complex, primul cuvânt subliniază latura ideologică, al doilea - ontologică, deși ambele concepte se pătrund perfect și formează o unitate perfectă Această unitate ar putea fi exprimată într-un cuvânt Existent, pentru Existent fără definiții ulterioare Și este o ființă reală şi absolută şi nicidecum posibilă ) · IV Ce este, atunci, primul filosofic, la o examinare mai atentă? Este sinteza Ideei cu Existentul, sau ideea existentă, sau pur și simplu Ideea Este ceva la care nici Rosemini în ideologismul său abstract, nici întreaga filozofie nouă în psihologismul ei nu l-ar putea ajunge Atacându-l pe Rosemini și, în persoana sa, întregul psihologism european modern, Gioberti a scris: "Știința adevărată este ca un lanț real care are o valoare inestimabilă semnificație și în viața practică, căci prin intermediul ei arta umană poate înălța întreaga lume Dar acest lucru necesită ca prima verigă a acestui lanț "să fie atașată ferm și ferm de ceva, pentru că un lanț fără cârlig este ca o pârghie fără un punct de sprijin și devine complet inutil Prin urmare, știți unde ar trebui prima verigă fie întărit lanțul cognitiv? Fie în rai, fie nicăieri * ) " Termenul religios pentru rai în traducere ) P, ' ) Errori I, * Biblioteca "Runivers" V E R n în limbaj filosofic înseamnă Existent; de aceea, ultima frază a lui Gioberti echivalează cu o dilemă: fie cunoaşterea este complet imposibilă, fie trebuie să aibă rădăcini în Fiinţă Tocmai acest gând îl exprimă în vechea zicală italiană: Ab Iove principium *) Prima verigă suprapsihologică a cunoașterii trebuie deci să fie esențial ontologică și, în același timp, să se raporteze atât la lumea existenței divine, cât și la compoziția gândirii umane Prin urmare, trebuie să satisfacă două cerințe: cerința de necondiționat și suprapsihologic și cerința de necesitate internă, i e claritate intuitivă pentru gândirea umană Cu alte cuvinte, această legătură trebuie să fie o sinteză a coerenței cu ontologia Dacă ar aparține numai lumii existentei divin, nu ar avea nimic de-a face cu cunoașterea umană și nu ar putea fi în niciun caz prima ei verigă Dacă ar fi dat de un singur gând uman, ar fi un principiu psihologic și nu ar putea fi în niciun caz Primul filosofic Dar, în acest caz, această primă legătură are părți diferite, sau mai degrabă membri, și, prin urmare, unitatea sa nu poate fi unicomponentă În prima verigă, trebuie să existe cu siguranță trei puncte: primul trebuie să se raporteze la ființa divină, al doilea la gândirea umană și al treilea să le unească într-o unitate perfectă Uniunea perfectă a două momente în al treilea este dată în judecată Prin urmare, prima verigă trebuie să fie concepută ca un tip special de judecată; acestea Primul filozofic trebuie înțeles ca Formula Ideală "Eu numesc o formulă ideală o propoziție prin care o Idee este exprimată clar, precis și simplu prin intermediul unei judecăți Întrucât o persoană nu poate gândi altfel decât printr-o judecată, nu îi este dat să gândească o Idee fără a crea o judecată , al cărui conținut este formula ideală Acesta din urmă trebuie să fie alcătuit din doi termeni legați între ele de un al treilea, după natura oricărei judecăți, și nu trebuie să păcătuiască nici prin deficiență, nici prin exces Ar păcătui cu o lipsă dacă nu ar conține în sine ) Ibid eu, Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA JOBERTI părțile esențiale ale

Ideei, cu alte cuvinte, dacă toate conceptele care există în spiritul uman nu ar putea fi reduse sintetic la oricare dintre aceste părți Ar păcătui prea mult dacă ar conține ceva dincolo de părțile integrale sau dacă diferitele concepte despre care tocmai am vorbit ar fi conținute unul în celălalt Înainte de a trece la căutarea formulei ideale, nu este de prisos să facem o remarcă clarificatoare Primul filozofic nu poate fi identificat cu existentul posibil al lui Rosemini din motive de natură metodologică generală, care sunt de o importanță decisivă pentru orice discuție ulterioară Ființa posibilă este înrădăcinată în ființa reală, care devine abstractă prin reflecție, separând mental realitatea obiectivă de conceptul de ființă "Este adevărat că majoritatea filozofilor moderni recunosc ca abstract conceptul de ființă pură, adică Real existent; de unde vine afirmația, repetată în sute de cărți, că ideea de a fi este o simplă abstractizare Acest lucru este corect, în măsura în care este o chestiune de a fi posibil, dar în discuția despre a fi real este la fel de adevărat pe cât ar fi corect să spunem că spațiul infinit este rotund sau pătrat sau, în general, de orice altă formă, pentru a fi -în-sine este începutul tuturor și sursa este pe atât de concretă, pe atât de abstractă ■ Logica modernă se teme foarte mult să transforme concepte abstracte în lucruri concrete și are propriile sale motive pentru aceasta; dar pe de altă parte, ea nu se gândește la transformarea lucrurilor concrete în concepte abstracte, ceea ce este un lucru mare o crimă, cu atât mai importantă cu cât de obicei precede primul defect, pentru adevărul primar, fiind concretă în sine, deși conține, în raport cu spiritul nostru, semințele unor concepte abstracte, ne obligă să transformăm lucrurile concrete în abstracte , pentru ca noi să fim în stare de sudoare, trecem de la abstractizare la concret Prin urmare, atunci când este preluat al doilea proces după primul, munca efectuată este tăiată și starea originală și naturală este restaurată, deși parțial Deci, de exemplu- !) Introducere II, Biblioteca "Runivers" secolul ern Cel puțin realiștii Evului Mediu, cu umanitatea lor, lemnositatea, concizia și alte asemenea subtilități, au încercat cel puțin să restaureze realitatea Existenței, distrusă de abstracțiile peripatetice ale nominalismului, deși întreprinderea lor merită laudă mai degrabă pentru ideea ei decât pentru executare Prin urmare, a transforma lucrurile concrete în abstracții este întotdeauna și din toate părțile rău, pentru că prin aceasta adevărul originar este distrus; în timp ce procesul invers este un rău care se poate transforma în bine, dacă numai în acest caz adevărul, distrus * de primul proces, este restaurat cel puțin parțial Aceste cuvinte sunt foarte caracteristice lui Gioberti Întreaga sa filozofie poate fi caracterizată ca o încercare puternică și în mare măsură reușită de a, în mod sistematic, revenind la primele principii ale cunoașterii, de a merge împotriva tradițiilor care s-au stabilit încă de pe vremea nominalismului medieval și, în primul rând, de a stabili relația corectă între concretul și abstractul în intuiția de bază a existentului, în al doilea rând, pentru a afirma semnificația începutului de concretețe și a intuiției asociate cu acesta, în toate procesele de gândire, de obicei recunoscute ca complet abstracte Acest efort găsește o certitudine deplină în următoarele cuvinte: "Gândirea umană este o alternanță constantă de sinteză și analiză, iar reflecția este permanent ocupată de procesele de abstractizare, apoi de procesele de concretizare Dacă aceste procese sunt bine sau prost produse, alternate și combinate, determină dacă metoda științifică este bună sau rea Este necesar să distingem două tipuri de abstractizare și construcție a conceptelor: unul este legal

și natural, celălalt este ilegitim și nenatural Abstracția proastă constă în separarea elementelor care alcătuiesc întregul și în dizolvarea sintezei naturale a lucrurilor Alături se află o construcție proastă a conceptelor, care leagă elemente care nu converg între ele, realizează o sinteză mentală, contrar sintezei reale, și generează iluzii cu adevărat fantastice, asemănătoare cu Maya din școlile indiene Abstracția juridică descompune sinteze imaginare și iluzorii și  FILOZOFIA JOBERTI elementele nelegate fug, fals unite în ele În fine, sinteza corectă unește elementele convergente și restabilește, sau mai bine zis, percepe sinteza reală a Ideei cu natura Cu alte cuvinte, abstracția care separă Existentul și Unul de existent și multiplu și distruge fantezia identității lor, precum și construcția care aduce latura ideală a cunoașterii în supunere față de Existent, iar latura senzuală în supunerea față de latura ideală, sunt procese atât legitime, cât și benigne Căci în acest caz falsa abstractizare este înlocuită cu adevărata concretețe, astfel încât falsul concretețe se transformă într-o adevărată abstracție v Pentru a defini o formulă complet ideală, este necesar să se indice cu acuratețe toate cele trei puncte de judecată, i e subiect, predicat și conjunctiv și să arate că conceptele găsite constituie autodezvăluirea unei singure Idei, unindu-le în interior și legându-le într-un organism ideal Primul filozofic, ca Existența Reală, trebuie să fie punctul de plecare al formulei ideale Căci Primul Filosofic, fiind unul și primul principiu al cunoașterii și al realității, nu poate decât să fie principiul acelui principiu, care, prin proiectare, ar trebui să fie principiul fundamental ideal al gândirii umane Cu alte cuvinte, formula ideală nu este altceva decât expresia completă a Primului Filosofic Este primul filosofic în sine, dar într-o formă exprimată, deschisă și terminată În acest fel, conceptul de Ființă reală, ca Prima filozofică, devine centrul organizator al formulei, iar formula însăși trebuie să fie o astfel de combinație trei * momente de judecată, în care Existența reală este îmbrățișată de gândirea umană în mod organic, holistic și cuprinzător Dar Prima Filozofică în sine conține o propoziție, A spune: realul: Suitse, este același lucru cu a spune: Există existență "Este imposibil ca spiritul să aibă o intuiție a Existentului fără să spună: existentul este; căci altfel ființa ar fi nimic, iar Ființa Reală nu ar fi P,  V E R n real, ceea ce este contradictoriu În plus, realitatea Existentului îi apare spiritului nu ca ceva accidental și relativ, nu ca ceva ce poate să nu existe, ci, dimpotrivă, ca ceva necesar, necondiționat, ca ceva, a cărui negare este de neconceput, nu numai imposibil De fapt, o persoană nu poate gândi un "nimic" complet, iar această imposibilitate se aplică nu numai subiectului și nu provine doar din caracterul contradictoriu al gândirii fără niciun termen mental, ci are și un caracter obiectiv, deoarece spiritul știe că nimic nu numai de neconceput, ci și imposibil în sine Prin urmare, judecata în cauză înseamnă: "Ființa este necesară și trebuie remarcat că conceptul exprimat în ultimul cuvânt explică doar particularitatea inerentă Ființei însăși ca Ființă Și dacă deseori este necesar să se marcheze această trăsătură cu un cuvânt separat, numit Ființa necesară, atunci acest lucru se întâmplă doar pentru că, așa cum se va arăta mai târziu, conceptul de Ființă în limbajul obișnuit este abuzat și neînțelegerea poate fi generată prin utilizarea lui fără alte cuvinte definiții *)" Ce este această judecată cuprinsă în Prima Filosofie și în ce legătură este ea cu formula ideală? În primul rând, trebuie subliniat că această hotărâre este cu totul specială și excepțională Cel mai puțin de toate poate fi gândit în

termeni de judecăți omenești obișnuite "Judecata: Existența este necesară, conținută în intuiția originară, nu este pronunțată de spirit cu acel arbitrar și libertate cu care sunt pronunțate alte judecăți În acest caz, spiritul nu este un judecător, ci un simplu martor și primitor al unei judecăți care nu vine de la el Într-adevăr, dacă spiritul ar fi un determinant și nu un simplu contemplator, prima judecată, baza oricărei certitudini și a oricărei alte judecăți, ar fi subiectivă, iar scepticismul ar deveni inevitabil Autorul judecății inițiale, auzit de spirit într-un act de intuiție directă, este Existența însăși, care, punându-se înaintea rațiunii noastre, spune: Eu sunt necesar Acesta este un cuvânt obiectiv, în care P, - - Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA JOBERTI ea traieste la baza tuturor dovezilor si certitudinii, vine la spirit, gratie activitatii principiului cel mai inteligibil, i e Exista în idealitatea Lui necondiționată "Într-adevăr, Ființa se dezvăluie pe Sine și își proclamă realitatea gândirii noastre prin inteligibilitatea potrivită esenței Sale și necesară activității facultăților de gândire în fiecare spirit creat Intuiția primește ideea de a fi din inteligibilitatea ei și se constituie astfel ca intuiție; și întrucât Ființa este inteligibilitatea însăși, ea este înțeleasă de noi în măsura în care se shollate pe Sine și se pune pe sine în măsura în care este înțeleasă de noi; idealitatea și realitatea se identifică între ele Spiritul, ca subiect al intuiției, contemplând Existentul ca obiect propriu, contemplă propria sa autonomie, dar nu afirmă obiectul cu certitudinea și activitatea care sunt caracteristice altor judecăți; căci, întrucât spiritul îl cunoaște prin însuși actul în care este așezată esența percepției intuitive, afirmația care rezultă din ea (nu vine din intuiție, ci din obiectul însuși, adică din Ființă Adevărat, când gândul se activează) ea însăși cel mai mult, iar intuiția primară intră în tărâmul reflecției, o persoană își spune în sine, apoi altora: "Există, dar această judecată este reflexivă, nu intuitivă Judecata reflexivă este arbitrară, subiectivă și este ceva uman , este legitimă și are o valoare obiectivă pentru că este o simplă repetare a unei judecăți divine, care o precede, o fundamentează și îi conferă autoritate Mintea umană în această privință este cu adevărat mintea lui Dumnezeu și, prin urmare, are o autoritate mai mare decât nu există instanțe, autorità senz'appello * )" Astfel, propoziția: Existentul este, în care se dezvoltă logic Prima Filosofie, este o propoziție sui generis Dacă tinerețea ar fi o simplă judecată, atunci intuiția Ființei ar trebui să stea la baza acestei judecăți și, prin urmare, această judecată ar depinde de faptul încă accidental și limitat al intuiției umane Caracteristica lui *) P, - ) P, - Biblioteca "Runivers" V E R n al hotărârii în cauză, după Gioberti, este prin aceea că însăși intuiția Ființei, așa cum o cunoaște gândirea umană, este urmașul unui agent supraomenesc și este rezultatul unei activități supraomenești Intuiția umană este creată mai întâi în momentul* când Ființa însăși pronunță judecata: Eu sunt, iar ființa ei este primită în ascultarea acestei judecăți și în actul asimilării ei Astfel, însăși ființa intuiției umane este evocată prin actul de auto-revelare al Ființei, care dorește în mod liber ca ființa să fie asimilată de către creatură, și prin judecata sa: Evoc intuiția umană a Ființei din inexistență • Aceste afirmații sunt impregnate de spiritul ontologismului strict Ființei i se acordă întâietate necondiționată chiar în primele origini ale gândirii umane și astfel de la bun început este întreruptă posibilitatea de a transforma Ființa într-un moment al gândirii umane Gândirea umană reproduce doar judecata divină și în această reproducere capătă începutul ființei sale Așadar, "reproducția unei judecăți

obiective și divine, realizată prin reflecție, este prima verigă în filozofie, înțeleasă ca artă umană Dar această legătură este unită cu judecata divină și din ea își primește puterea; de unde rezultă că filosofia își are ultimul fundament în revelație și, conform logicii stricte, Dumnezeu este primul filozof, iar filosofia umană este continuarea și reproducerea filozofiei divine Prin urmare, Dumnezeu nu este doar obiectul științei, ci și subiectul ei, primul său Instructor și Instructor al tuturor cunoștințelor, întrucât El este inteligibil Lucrarea filozofică nu începe în om, ci în Dumnezeu; ea nu urcă de la spirit la Ființă, ci coboară de la Ființă la spirit Iată cel mai profund fundament care explică adevărul ontologismului și absurditatea opiniei contrare Filosofia *, înainte de a deveni materie umană, este o creație divină; în timp ce psihologii, privând filozofia de suportul ei celest și separând-o de Ființă, o transformă într-un simplu produs uman, ei o condamnă pe Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA JOBERTI îndoială amară și nu-i atribuie nimic, ca principiu și completare *)" · VI A doua întrebare - care este relația dintre judecata divină și formula ideală - este explicată mai convenabil după ce întreaga formulă a fost determinată și atunci se va vedea dacă formula ideală în sine constă din judecăți mai primare sau dacă este o reformulare a judecăţii divine şi este identică cu aceasta ca sens Până acum, a fost definit doar primul termen al formulei, Ființa Pentru a defini cel de-al doilea termen, Gioberti se uită la relația dintre judecata divinului, prin care se formează intuiția însăși, și aceeași judecată reprodusă în reflecția umană Această relație conturează modalitățile de determinare completă a formulei dorite ' "Între judecata divină primară și judecata umană secundară, mijlocește cuvântul, datorită căruia adevărul intuiției devine disponibil gândirii discursive, iar omul are ocazia de a reproduce judecata divină pentru sine și pentru alții Dar cuvântul, care exprimă realitatea Existentului, a fost creat de Însuși Existentul și este a doua revelație, sau, mai precis, prima revelație, îmbrăcată în formă de Însuși Sushim revelator •Forma este o presupunere, care exprimă uman rostirea divină Reflecția, dotată cu această propoziție obiectivă, asimilează judecata corespunzătoare, o repetă, o explică și cu ajutorul ei pune bazele întregii științe Din care reiese clar că judecata divină se exprimă printr-o propunere la fel de divină, în reproducerea reflexivă a căreia constă începutul filosofiei umane, iar în clarificare, dezvoltarea ulterioară "Intuiție, reflecție și cuvânt? fiind corelativi, se ajută unul pe altul și au nevoie unul de altul )" Cuvântul ne oferă, de asemenea, posibilitatea de a ataca urma conceptului dorit În cauza în sine, întrucât în hotărârea primară ) I, o ) II, o " ' ■·· ) Discorso preliminare p -'· Biblioteca "Runivers" V E R n avem de-a face cu un singur concept și, din moment ce, pe de altă parte, sunt necesari trei termeni pentru o formulă ideală, este necesar ca conceptul primar însuși să se desfășoare în mod natural și involuntar în trei momente, iar această desfășurare are loc în considerația reflexivă a intuiţiei originare, realizată cu prin cuvânt Căutarea unei noi judecăți, care, împreună cu judecata inițială, poate da termenii necesari, capătă caracterul unei ipotetice, dar de la bun început este important de reținut că, în primul rând, această ipoteticitate se referă doar la reflexiv latură a definiției formulei ideale, și nu la intuitiv, neclintit aprobat de judecata divină, în al doilea rând, rezultatul presupunerilor ipotetice ale noastre poate fi comparat cu punctul de plecare și verificat de acesta *) "Limbajul ne arată cuvântul, al cărui sens se află în cea mai strânsă relație cu conceptul de Ființă, așa cum reiese din însăși etimologia sa Acest

concept: existență, esistenza, este comun tuturor limbilor moderne derivate din latină Să o luăm ipotetic și să vedem dacă se poate utilizați-l pentru a construi formula necesară "Cuvântul latin exsistere înseamnă a apărea, a ieși la iveală, a se arăta și este folosit de obicei în sensul de a dezvălui sau dezvălui ceva, mai întâi ascuns, împăturit, închis în altul și apoi arătare Latina exsistere vorbește despre o acțiune datorită căruia un lucru care a fost la început în posibilitate începe să existe în actualitate* ) Metafizicii cu urechi subțiri au înțeles întotdeauna diferența dintre ființă și existență și ceea ce Descartes spune de obicei "este sau există"^ - indică încă o dată nepăsarea sa filozofică Vico, de exemplu, stabilește cu deplină claritate sensul cuvântului în curs de analizare El spune: "Exsistere" înseamnă să apari cu noi, să te ridici, să urci Ce a apărut ) Errori I, ) Introducere II, - ) P, - Gioberti indică unele dintre aceste locuri Oeuvres , p , , , , , b, , , or III, ,ρ Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA JOBERTI venit de la ceva În consecință, semnul apariției nu poate caracteriza începutul Din același motiv, ceea ce a mers în afară, în sus, nu poate fi începutul, căci ceea ce a ieșit mai sus presupune ceva subiacent, iar acesta din urmă caracterizează "începutul" Prin urmare, despre Dumnezeu se poate spune doar că el există, și nu există *)" Dar, pe lângă relația dintre posibilitate și actualitate, există încă o trăsătură foarte importantă în cuvântul existență "Constă, după cum toată lumea poate vedea, din particula ex și din verbul sistere Acest verb și altele asemenea, și ceea ce provine din el, semnifică, unele într-o măsură mai mare, altele într-o măsură mai mică, acel concept metafizic, care se numește acum substanță "Cuvântul, arătând prin partea sa verbală către substanță și prin partea sa către originea din ea, conține, în sine, conceptul unei astfel de substanțe, care este conținută potențial într-o altă substanță și care, datorită acestei alte substanțe , trece în starea de ființă actuală și începe să fie controlat de la sine " În același timp, "particula ex în sensul adevărat și material înseamnă mișcare din interior spre exterior" și vorbește despre o acțiune datorită căreia cauza produce un efect * ) Combinând toate trăsăturile indicate, putem spune că "existența este realitatea proprie a substanței actuale, produsă de o altă substanță, diferită de aceasta, care anterior o conținea în posibilitate, în măsura în care ea (adică ultima substanță) era capabilă de a-l produce De aici rezultă că ideea de existență nu poate fi înțeleasă izolat și necesită în mod necesar o altă idee care este legată de ea ca cauză-efect Această ultimă idee-mamă nu poate fi decât ideea de a fi Spiritul, considerând fiecare existență ca produsă, este obligat să caute o cauză Dar dacă această cauză este o altă existență, atunci, întrucât această existență trebuie să aibă o cauză, spiritul trebuie să caute o altă cauză superioară, și aceasta până când găsește o cauză pură, care în niciun caz nu este deja produsă, acelea motiv i) Operé latine, or eu, r iob intr II, ) II, - Biblioteca "Runivers" c er și b" neconditionat si necesar prin natura sa Procesul unei ascensiuni nesfârșite este imposibil, pentru că într-un astfel de caz am avea o serie nesfârșită de consecințe, fără niciun motiv, adică acestea ar fi consecinte care nu ar fi efecte, căci nu ar avea o cauză și care ar putea fi la fel de bine cauze ca și efecte Aceasta înseamnă că Ființa Pură, Necondiționată, Necesară este singura, cu adevărat prima cauză, pentru că este singurul lucru care există în virtutea propriei sale naturi și nu depinde de nimic altceva Ideea de existență, așadar, este inseparabilă de ideea de ființă: și ne apare ca o acțiune, a cărei cauză este Ființa *)" VII Existența sau existenta ipotetic este

indicată ca al doilea termen al formulei Cât de bine este subliniat, "se va vedea când întreaga formulă va fi definită și când va deveni posibil să o comparăm cu judecata divină primară Prin urmare, trebuie să trecem la definirea celui de-al treilea termen al formulei pentru a reveni mai târziu la toate întrebările particulare legate de construcția sa și la o analiză mai detaliată a acestuia Al treilea membru este determinat de relația dintre primul și al doilea membru De fapt, dacă ideea de existență pare să fie dependentă de ideea de a fi, atunci natura acestei dependențe rămâne neclară, cu atât mai mult cu cât pentru a înțelege pe deplin relația dintre Ființă și ceea ce există, trebuie să cunoască relația nu numai dintre cel de-al doilea și primul, ci dintre primul și al doilea În ce sens, deci, existența poate fi recunoscută ca descendent al Ființei? "Dacă raționăm a posteriori, urcând de la efect la cauză, va trebui inevitabil să concluzionăm că efectul este implicat în cauză, adică existente în Existing și că generarea de Existing este o simplă explicație a Existing Atunci va fi necesar să respingem creația și să ne alăturăm învățăturilor panteiștilor și emanatiștilor Căci la ce altă concluzie se poate ajunge raționând a posteriori? Oricine merge pe acest drum i) II, Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA JOBERTI trece de la efect la cauză și concluzionează că cauza trebuie să cuprindă efectul în posibilitate, pentru că există un efect, un act care presupune posibilitatea O cauză poate conține · în sine/ efecte, în două moduri: în primul rând, conținând în sine substanța acestui lucru: consecințele și numele nu pot decât să-și schimbe forma, explicând-o și derivând çrp în afara ei; în al doilea rând, producând din nimic nu numai o formă, ci o substanță produsă lucruri Argumentând a posteriori, nu se poate ajunge la cunoașterea: puterii creatoare, căci pentru a ajunge în acest punct ar fi necesar să transpunem în nimic efectul înainte de a se găsi hila care o produce Dar dacă cineva distruge mental efectul, nu mai este posibil, doitz; la motiv căci prin aceasta temelia pe care suntem făcuți este nimicită; raționament" *) " \ ■ "Într-adevăr, ne putem imagina procesul de raționament a posteriori ca / direct, / merge;, o, t ^ B la r A ', 'în care B înseamnă Ideea existentului ^ A - 'Ideea existentului ^ igrya ^ : linia mea, proces de raționament -: Dacă spiritul dorește să îmbrățișeze Existent, ca, crearea £ rkyuhtsrychinu, · ' este necesar; Ceea ce nu există nu poate fi creat, întrucât "Pnr deja există/' Dar, în primul rând, să distrugă conceptul de $-com ; în al doilea rând, dacă: B distrug înainte de realizarea lui A, atunci în ce fel, scopul raționamentului "poate fi atins? Și nu se poate spune că, chiar și cu distrugerea mintală a lui B, mai avem, ca să spunem așa: Și , deoarece, cu prezența unei astfel de reprezentări, raționamentul va fi a priori, și nu a posteriori": Prin urmare, în loc să caute ,, cum există pro·? -distrus de -Existant, este necesar - a instala, cum Existentul ' produce existentul Prin apariţia acestora cele două moduri de a-l privi sunt • aceleaşi, : dar în esenţă sunt profund diferite Dacă t este de la existent la Existent, cu raționament logic strict, este posibilă o singură tranziție, a; este identificarea conținutului acestor două, concepte, în esență; ceva cu despre - ț \ ···':: ■ ···'· *) II, ib '' *) P, - · ' ' '··■ Întrebări de filosofie, Cartea Biblioteca "Runivers" V e v n z În procesul raționamentului, de la Existent la Existent, sunt concepebile, permise și posibile alte tipuri de relații, dintre care cea mai importantă și semnificativă este relația de generare necondiționată creativă concepție care, poate, nu are nimic în comun cu natura sa ; în cel de-al doilea caz, înaintea gândului se deschid orizonturi mai largi și libertatea de a alege

astfel de puncte de vedere care să nu-i distrugă esența Dacă trecem de la Existent la existent, putem merge la concept cauzalitatea creatoare (causalità creatrice), care lasă neatinsă legătura dintre Ființă și existent și în același timp o spiritualizează, distrugând caracterul mecanic, mort și fără suflet al înțelegerii obișnuite a dependenței cauzale x) "Cazualitatea este, desigur, legătura care leagă cei doi termeni ai unei propoziții - generativ cu generat Și deși conceptul de rațiune pot fi date diferite semnificații, este clar că în aplicarea la Existent trebuie luată în sens strict și necondiționat, fără nicio restricție, altfel este la Existent nu poate fi aplicat Dar cauza în sens strict și necondiționat trebuie să fie prima și efectivă și fără aceste două cuvinte nu ar putea fi o cauză în adevăratul sens al cuvântului Ca primul, nu poate fi descendentul unei cauze antecedente; ca eficient, produce nu numai forma sau modalitatea a ceea ce produce, ci întreaga lor substanță Prin urmare, dacă în raport cu ceea ce este produs, ca produs, cauza despre care vorbim este cu adevărat prima cauză, atunci în raport cu ceea ce este produs, luat ca substanță relativă, Prima Cauză trebuie să fie și Prima Substanță, adică acea bază, în comparație cu care substanța produsă nu poate fi decât secundară Cu alte cuvinte, primul și cel mai eficient motiv trebuie să fie creativ, pentru că fără a fi creativ, nu ar putea avea acele două proprietăți Nu ar fi fost primul dacă substanțialitatea a ceea ce a produs ar fi extras dintr-o anumită sursă; nu ar fi eficient dacă ar conține acest lucru *) Errori, II, Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA JOBERTI substanțialitatea în sine și doar a dezvăluit-o nu creativ, ci demiurgic Omul este numit creativ numai în raport cu modalitățile, și nu cu substanțele; totuși, în raport cu modalitățile, o persoană nu este un creator în sensul propriu, deoarece acţionează asupra lor ca o cauză secundară, primind puterea ei de la prima Cauză Prin urmare, ideea de creație este inseparabilă de ideea de cauză, luată în sens absolut Și întrucât ideea de cauză este unul dintre primele principii ale rațiunii, conceptul de creație trebuie considerat una dintre cele mai originale și clare idei ale rațiunii Și într-adevăr, este imposibil să se separe actul creator de cauza productivă, nici puterea creatoare de puterea operațională, dacă cauza și eficiența ei sunt luate ca infinite și necondiționate Și întrucât conceptul de cauze secundare și finale include conceptul de cauză întâi și infinită și este doar abstracția și modificarea sa, se dovedește că ideea de creație este în orice caz inseparabilă de ideea de cauzalitate VIII Cu ideea de creație, pe de o parte, obținem al treilea concept necesar, fără de care formula ideală nu poate fi pe deplin definită; pe de altă parte, întâlnim o serie întreagă de întrebări dificile Pentru ca discursul să se dezvolte cu gradualitate organică este necesar ca întrebările care apar pe parcurs să-și primească rezoluția chiar în cursul discursului, dându-i completitudine dialectică și îmbogățindu-l cu detalii concrete Și, în același timp, ordinea și armonia perfectă trebuie respectate în formularea întrebărilor, altfel gradul de raționament va fi încălcat Înainte de a trece la noi întrebări care apar în legătură cu ideea de creație, trebuie să răspundem la o întrebare care a apărut deja înainte, și anume: care este relația dintre judecata divină și o formulă ideală? Acum întreaga formulă, deși într-o schiță preliminară, este în fața noastră Comparația necesară poate fi făcută cu aceasta ) Tija int II, * Biblioteca "Runivers" V ern obține rezultate noi Pentru compararea cu judecata divină primară poate servi ca un mijloc excelent de testare a metodei ipotetice de construcție adoptate pentru determinarea ultimilor doi termeni ai formulei De fapt, formula ideală,

formată din trei membri, conform tuturor raționamentului anterior, ia următoarea formă: Ființa (primul membru este subiectul) creează (al treilea membru este copula) existent (al doilea membru este predicatul) ) Doar primul termen (Ființa) este ferm stabilit în formula ideală, întrucât autorul judecății, prin care se creează intuiția umană a Ființei, este însăși Ființa Ultimii doi termeni sunt doar conturați ipotetic și probabil indicați printr-o linie punctată; pentru ca linia punctată să devină linie, iar ipoteza un principiu, tot ceea ce este admis trebuie supus verificării, în primul rând, prin comparație cu acel început necondiționat de încredere, care este dat în judecata divină, și în al doilea rând, prin aplicarea formulei ideale ca ipoteză de lucru, la o serie de probleme de bază ale epistemologiei și ontologiei În primul caz, vom avea o verificare a conținutului intern și a sensului intern al formulei construite; în al doilea rând, aplicabilitatea și adecvarea acestuia vor fi testate în rezolvarea celor mai dificile probleme ale gândirii umane · Compararea formulei ideale cu judecata divină primară răspunde la prima întrebare Dintr-o simplă comparație a judecății primare Ființa este și formula ideală Ființă, crea ființă, reiese clar că au în comun conceptul central de Ființă Pentru a efectua o comparație cu toată rigoarea, este necesar să reținem că în judecata primară: Existent este "autorul", adică subiectul, dar în formula ideală subiectul este gândirea umană, iar Ființa este obiectul ei Prin urmare, a fi în primul caz este mult mai semnificativ și semnificativ Esența formulei ideale este conținută și inclusă fără rest în Existenţa judecăţii divine / pentru că este Existenţa omului intuiții, și nu Existentul, care postulează și creează creativ această intuiție Grafic, aceasta ar putea fi descrisă ca două cercuri, "dintre care sunt mai mici, denotă Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA JOBERTI Existența substanțială a formulei este cuprinsă într-un cerc mai mare care denotă Existența judecății primare Această distincție este foarte importantă deoarece face posibilă o comparație corectă a ceea ce pare să nu coincidă în judecata primară și în formula ideală "Surplusul" Ființei în judecata primară în comparație cu Ființa formulei ideale trebuie comparat cu acei membri noi ai organismului ideal care reprezintă "surplusul" formulei în comparație cu judecata primară Și astfel se dovedește că ambele aceste surplus coincid și formează o unitate perfectă, de îndată ce se face comparația De fapt, judecata divină Existența este formată doar aparent din doi membri: Existența și afirmarea; viata vietii lui De fapt, este format din trei membri, nu doi Judecata Existent este Existing se pronunță, după Gioberti, nu pentru sine, ci pentru altul Prin această judecată, Ființa se dezvăluie intuiției umane, care ascultă această judecată și, în actul asimilării ei, își primește ființa Astfel, în această judecată se ascunde intuiția umană, care, fiind produsă de Ființă, trebuie clasificată în categoria a ceea ce s-a întâmplat din Ființă, ex Ente , i e existent sau existent Cu alte cuvinte, al doilea membru al formulei este practic cuprins în judecata divină, iar formula ideală, fără a adăuga nimic la conținutul judecății divine, o dezvăluie doar verbal, denotând definițiile deja date logic în ea Acest lucru va deveni în sfârșit clar dacă vom acorda atenție relației dintre Ființă și intuiția umană în judecata divină Existent * pronunțându-și judecata, înfăptuiește un act de revelație, în timp ce subiectul revelației, sau acela căruia i se face revelația, i e intuiția umană, este numită de ființă din inexistența absolută și pentru prima dată, este creată în actul de auto-revelare a Ființei și pentru el Cu alte cuvinte, singura și adevărata legătură între Ființa intuiției umane, cuprinzând-o în

momentul nașterii și această înțelegere a ființei născute, constă într-un act absolut creator de creație de către intuiția umană Existentă din nimic Dar într-un astfel de caz, între Biblioteca "Runivers" c e p п ъ Prin judecata divină și formula ideală se poate stabili nu numai un paralelism triplu, ci și o identitate semantică perfectă Revelația ființei divine într-o judecată care este ascultată doar de intuiția umană și în această ascultare își primește existența, este complet îmbrățișată de formula ideală: Ființa creează ceea ce este "Surplusul" de Existență în judecată este dezvăluit verbal în "surplusul" dezmembrării formulei ideale și se dovedește că judecata divină este o formulă ideală contractată, implicită, în timp ce formula ideală este o formulă extinsă și explicată judecată divină Cercul mai mic al formulei, plus acele segmente ale cercului cel mare, prin care formula depășește judecata fără a depăși limitele ei, dă tocmai cercul cel mare al judecății divine Judecata: Existența se află în procesul de creație creativă a acelei intuiții prin care Existența se deschide, pentru intuiție ar trebui să sune: Existența creează existența, căci numai această formulă surprinde verbal și mental însuși procesul de creare a intuiției umane prin judecata divină Rezultă, așadar, că ultimii doi membri ai formulei ideale, indicați ipotetic, stau perfect testului, demonstrând că nu depășesc limitele conținutului implicit al judecății divine primare Datorită acestei verificări, care, din păcate, a fost doar insinuată de Gioberti, formula ideală este ridicată la înălțimea unui principiu, iar natura ipotetică cu care a fost determinată nu se referă la sensul său ideal, ci doar la procesul de abordare aceasta, dar din moment ce abordarea s-a dovedit a fi corectă și în răspunsuri cerințele exacte care decurg din judecata divină primară, atunci natura ipotetică a formulei ideale dispare complet IX? Înainte de a trece la considerarea unora dintre principalele probleme ale epistemologiei și ontologiei pe baza rezultatelor obținute, este necesar să înțelegem problemele legate de ideea de creație, care completează definiția formulei ideale și conferă caracteristici extrem de importante la el Gioberti tocmai a numit "conceptul de creație unul dintre Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA JOBERTI • ideile cele mai originale și clare ale spiritului uman Acest lucru necesită o explicație El știe perfect că părerea obișnuită este exact invers Și dacă vorbește despre claritatea conceptului de creație, el are propriile sale motive profunde pentru aceasta "Poate îmi vor spune", spune el, "că, pe de o parte, filozofii și teologii, care admit ideea de creație, o consideră a fi cel mai înalt mister și o dogma de neînțeles și că, pe de altă parte De parte, toți filozofii antici nu cunoșteau această idee, iar mulți dintre cei mai noi, a fost respins cu hotărâre În plus, dacă creația ar fi demonstrată rațional și evidentă, "panteismul nu ar putea duce întotdeauna în ispită • mințile cele mai profunde și pătrunzătoare și nu s-ar întoarce constant, ca subiect de dispută, la școlile filozofice, căci această doctrină ar trebui să mulțumească multora tocmai pentru că promite cu mândrie să explice faptul existenţei universale fără a recurge la creaţie "Răspund: conceptul de creație nu este nici mai clar, nici mai întunecat decât toate celelalte concepte care aparțin formulei ideale Fiecare concept are două fețe, una de înțeles, cealaltă de neînțeles și poate fi comparată cu un punct luminos, • strălucind în mijlocul întunericului și făcându-ne să acceptăm întunericul care îl înconjoară Limpedeul presupune întuneric, iar invers, întunericul nu poate fi perceput fără ajutorul clarului "Dar întunericul într-o idee este ceea ce este de neînțeles în ea, iar neînțelesul se găsește în toate sferele lumii ideale și • atât de mult

este prezent în conceptul de Existent cât există în conceptul de act
creator Și întrucât conceptul de Ființă este rădăcina și începutul
tuturor celorlalte concepte ideale și astfel impenetrabilitatea Ființei
este rădăcina și începutul tuturor celorlalte impenetrabilitati, motiv
pentru care folosim cuvântul esență pentru a exprima elementul
supramental Creația, luată ca o legătură între o cauză necondiționată
și efectul ei, este ideea cea mai clară, și cel puțin la fel de mult
clar, cât de clară este cauzalitatea în general; pentru că cauza nu
poate decât să fie creativă, decât dacă este limitată, adică dacă este
luată ca o cauză simplă şi absolută Dar, până la urmă, cauza este
Existentul luat în raport cu acțiunea, sau "Existantul, ca acționând și
producător, din care rezultă, Biblioteca "Runivers" V e g n z că dacă
esența nu este permeabilă în sine, atunci și esența cauzei trebuie să
rămână obscură și, în consecință, esența actului producator (deiratto
causante), adică creație, întrucât actul Existentului provine din
esența sa Incomprehensibilitatea · a creației se bazează pe
incomprehensibilitatea Existenței-> și reproduce impenetrabilitatea
Lui; și nu putem înțelege cum este posibil să creăm ceva din nimic,
pentru că nu pătrundem în esența Existentului și în caracterul interior
al acțiunilor sale" *) , ■ ' " În aceste cuvinte, Gioberti rezumă mai
detaliat și minuțios doctrina dezvoltată de el în altă parte Avem
nevoie cel puțin pe scurt să ne familiarizăm cu acesta; doctrina
'pentru ca doctrina formulei ideale · să devină destul de clară şi
transparentă > - ' Incomprehensibilitatea actului divin al creației
este doar una dintre multele neînțelesuri, iar toate aceste
neînțelesuri pentru Gioberti nu sunt o grămadă de momente anti-
filosofice, ci un sistem coerent de proprietăți ale Ființei și ale
existentei, coordonate: cu : prin trăsăturile principale ale
abilităţilor noastre · cognitive · Incomprehensibilitatea însoțește
toate operațiunile minții noastre și ne întâlnește cu o "întuneric"
misterioasă Dacă studiezi sistematica, legătura este de înțeles cu
neînțelesul și firesc cu supranaturalul în totalitatea gândirii umane,
atunci trebuie să dispară: frica falsă a Laturilor de neînțeles ale
ființei și a existentei, frica / cultivată cu sârguință de filozofia
iluminatoare a secolului al XVIII-lea, noi-trebuie -recunoașteți că -
filosofia este atât de mult Este, de asemenea, important să fie atât
rațională, cât și irațională și că poate atinge imparțialitate și
integritate deplină în cazul în care nu sacrifică iraționalul în numele
raționalului (și invers ), și în numele părții clare a "cunoașterii nu
va ignora partea întunericului și a neînțelesului • "V'sepovnavaemob",
spune Gioberti, "este impregnat de principii deótfcmeeHHectiw, pentru
că nu ne putem gândi la niciuna Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA JOBERTI
obiect fără cunoașterea unui alt obiect legat de primul și corelativ cu
acesta; de exemplu, ideea lui Dumnezeu include ideea de lume, iar ideea
lui Dumnezeu este legată de conceptul de lume * ) Acest principiu al
dualității, începând cu conceptul de Dumnezeu; se repetă la nesfârșit
în cele mai mici particule, strălucește clar prin toate zonele
existenței naturale Limitându-ne la o singură filozofie, putem spune că
Ființa Necondiționată, de exemplu, corespunde existenței accidentale;
eternitate-timp, infinit-spațiu; cauza-efect;: substante-calitate,
spirit-corp; pentru minte, senzualitate; libertate - necesitate;
virtuţi - beatitudine etc * ) "Toată dualitatea, fiind redusă la
unitate, necesită o legătură între cei doi termeni din care constă, iar
în perceperea acestei legături se află esența actului gândirii, adică
judecăți Dar în măsura în care legătura în sine este clară, caracterul
ei rămâne ascuns și de nepătruns" ) "Acest mister al conexiunilor se

extinde până la dualitatea lucrurilor, și din moment ce dualitatea este o lege universală care îmbrățișează totul existent și tot ce este cognoscibil / așa: ca un esențial * shchestvenny act de gândire, adică judecata poate fi îndreptată numai către realizarea acestei legi, atunci rezultă că misterul universal umple întreaga natură și că actul de judecată, sursa tuturor dovezilor, este în același timp cauza întregului întuneric Dar uman, spirit, se străduiește pentru cunoaștere infinită și se rupe - la neînțeles? în mintea mea, și recurge la credință în acele cazuri; unde nu există loc pentru înțelegere și el vrea ca toată ființa și toată ființa să fie accesibile gândurilor sale Mișcat de această dorință, și din mândrie sau frivolitate, nu înguste în privința granițelor sale, spiritul uman încearcă să le treacă; dar neputând să meargă împotriva naturii și să pătrundă în acea minte interioară conexiune misterioasă, o neagă și o infirmă" *) False sisteme de filosofie de obicei, fie încearcă să distrugă complet unul dintre termenii dualității, fie " ) Teorica del sovranaturale Napoli, v p ) Ibid ) Ibid -și η Ibid II :· Biblioteca "Runivers" V E R n ■ identifică-le şi prin această identificare îi reduc la o unitate proastă, care le denatura adevăratul caracter Astfel, de exemplu, senzaționalismul neagă rațiunea suprasensibilă, materialismul-spirit, idealismul-materie, fatalismul-libertatea, sistemele egoiste de moralitate-virtute etc Pe de altă parte, filozofii tind să-și combine conceptele în mod sistematic și să impună unități artificiale asupra lucrurilor, sau "sinteze false" Astfel, de exemplu, îmbinarea grăbită a inteligibilului cu neînțelesul și naturalului cu supranaturalul are ca rezultat o falsă sinteză naturalistă sau un raționalism extrem sau, dimpotrivă, teosofismul x) Reducerea la falsa unitate a ființei și "existenței, necesară și întâmplătoare, a Creatorului și a făpturii duce la o falsă sinteză panteistă, și la unificarea sufletului și fizică, fie la idealism, fie la materialism, în funcție de ceea ce este luat ca bază a identificării făcute "Fiecare dintre aceste trei sinteze cele mai generale implică o multitudine de sinteze particulare, la fel de contradictorii și la fel de insuficiente Astfel, prima sinteză a Existentului înțeles cu neînțelesul include confuzia rațiunii și revelație, natură și har, civilizație și religie, dogme și mistere raționale, fapte și miracole naturale, filozofie și teologie, stat și biserică, progres cultural și progres religios A doua sinteză a Existentului cu existentul produce un amestec de substanță și modurile sale, unul și mai multe, infinit și finit, cult și artă, teologie și cosmologie etc În cele din urmă, a treia sinteză a existenței mentale și fizice amestecă reflecția și atenția , contemplare și reflecție , rațiune și senzualitate, libertate și necesitate, psihologie și fiziologie, fericire și plăcere, frumusețe și utilitate, artă și industrie etc " ) X , Principiul dualității, care cuprinde atât Existentul, cât și existentul, are o corelație corespunzătoare în cunoștințele noastre E Ibid ) Ibid Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA LUI GIOBERTI, abilitățile corpului; mai degrabă, ideile noastre duale despre Ființă și ființă sunt înrădăcinate în mintea noastră "Facultatea noastră cognitivă nu este simplă, ci constă din două forțe paralele, primare, acționând inseparabil și în același timp diferit și distins" Prima dintre aceste forțe nu ridică întrebări speciale Este sensibilitatea sau capacitatea de a avea impresii senzuale Impresiile simțurilor sunt de două feluri - interne și externe Ceea ce au în comun este că ambele sunt o modificare a sufletului nostru * * * * *) Mai mult, fiecare impresie senzorială externă este în același timp internă și invers "Nu putem pătrunde adânc în noi înșine astfel încât în

adâncul nostru să nu găsim lumea exterioară, la fel cum nu suntem capabili să ne cufundăm în lumea exterioară în așa fel încât spiritul nostru să părăsească complet adâncurile ascunse ale sale natura" ) Impresiile exterioare sunt, în primul rând, superficiale, iar în al doilea rând, nu vorbesc despre nicio existență Prin urmare, este imposibil, de exemplu, să spunem că culoarea ca atare ne transmite orice fel de cunoaștere Culoarea este înțeleasă de noi doar dacă se referă la o substanță care, luminând întunericul senzației și făcându-l real, este prin urmare un moment suprasensibil Senzație luată în sine și impenetrabilă și inexistentă ) Chiar acest lucru arată că senzațiile nu au în sine baza propriei lor existențe și sunt lipsite de lumina care le face inteligibile Prin urmare, fiecare moment senzual este însoțit în cunoaștere de un moment intelectual și numai datorită acestuia din urmă este revelat spiritului nostru și devine pentru el existent în interiorul sau în afara lui "Combinația acestor două elemente este de așa natură încât nici momentul ideal nu poate fi găsit în sensibil, nici în sensibil ) Ibid ) Ibid ) Ibid S ) Ibid De asemenea: Teorica dalla mente umană p De la ultimul eseul a început să fie scris la mijlocul anilor , apoi coincidențe cu traducerea Eseul tău demonstrează încă o dată stabilitatea gândurilor principale Gioberti Biblioteca "Runivers" V E R n ideal, deși momentul senzual este fundamentat și iluminat de momentul ideal și nu există o relație inversă" Această dualitate de ordinul întâi, care necesită rațiune pentru ca cea mai mică impresie senzuală să devină cunoaștere, se repetă în profunzime în dualitatea de ordinul doi, care este remarcată de Gioberti în proprietățile și caracteristicile celei mai înalte relații ale rațiunii cu sensibilitate Rațiunea și sensibilitatea, deși fundamental diferite una de cealaltă, au și obiecte radical diferite De fiecare dată când spiritul uman încearcă să direcționeze o facultate către obiectele altei facultăți, dă peste un obstacol de netrecut și trebuie să-și observe că cunoștințele sale sunt limitate Omul ar dori să perceapă o idee senzual și să pătrundă cu mintea în percepțiile senzuale sau, cel puțin, să posede o a treia facultate, superioară, care unește mintea și sensibilitatea care funcționează separat Și din moment ce nu există o astfel de abilitate, o persoană se descurajează și caută cunoștințe mai potrivite puterilor sale De aici se naște ideea de neînțeles și convingerea că Existența, cu toată multitudinea infinită a relațiilor și existențelor sale dependente de ea, depășește nemăsurat puterile cognitive ale omului În același timp, trebuie menționat că ideea de neînțeles a Existentului și a limitărilor minții umane nu provine din activitatea separată a celor două abilități umane, ci doar din compararea și compararea lor Dacă un bărbat ar avea o singură minte, ar avea-o Aș fi crezut că nimic altceva decât idei nu există și nici măcar nu și-ar putea imagina o realitate sensibilă, deoarece nu ar avea nicio idee ideală despre aceasta ) Limitările minții umane vorbesc doar despre relativ neînțeles, și nu despre absolut neînțeles Iar Gioberti este surprins că "întreaga istorie a filosofiei lui Pitagora înainte de Hegel și Rosemini nu s-a ocupat niciodată de întrebarea dacă mintea umană conține vreun element inscrutabil, a cărui realitate este dincolo de orice îndoială și, de asemenea, care sunt relațiile acestui misterios începând cu b ?) Teorica del sovranaturale R s£ Același Teor d mente umane, pp - " s) Ibib Biblioteca "Runivers" FILOZOFIE JOBERTY puterile cognitive ale unei persoane și cu celelalte abilități spirituale ale acesteia Desigur, toți metafizicienii sunt minți talentate și profunde a prevăzut și a recunoscut misterul rațiunii și al realității Dar nimeni,

din câte știu eu, nu a încercat să verifice psihologic însuși conceptul de mister, crezând poate că incomprehensibilitatea interioară a acestei idei face ca toate încercările în această direcție să fie zadarnice ■ În spiritul lui Platon, Gioberti spune: "Toată lumea știe și consideră, cu siguranță, care este esența lucrurilor, sau chiar că fiecare lucru are propria sa esență Mintea noastră, trecând de la momentele senzuale la cele ideale și sortând printre rândurile lungi ale acestora din urmă, este în cele din urmă nevoită să se oprească în fața impenetrabilității esențelor, de parcă cineva, după un drum strălucitor, s-ar cufunda dintr-o dată în întunericul cel mai adânc un gen foarte special și complet diferit de alte concepte umane Fiecare dintre acestea din urmă în sine ne oferă o idee clară și precisă Obscuritatea și certitudinea se pot naște din corelarea lor cu alte concepte care sunt diferite de ele Dimpotrivă, conceptul de esență este, ca să spunem așa, cunoașterea incognoscibilului și conține o contradicție vizibilă Prin acest concept, cunoaștem în modul cel mai general și nedefinit că, așa cum latura ideală se ridică deasupra laturii senzuale a cunoașterii, tot așa peste întreaga latură ideală se ridică ceva ce nu poate fi cunoscut cu certitudine, datorită faptului că este nu poate fi redus la condițiile senzuale și ideale ale cunoașterii noastre Acest ceva este completarea ideii de Ființă, adică acel element de neînțeles al Ei, care totuși este recunoscut de tine ca ceva necesar în constituirea unui element de conceput atât în Existent cât și în existent" - ) ■ - ·>' Care este această facultate prin care înțelegem esența de neînțeles? Nu este sensibilitate, pentru că esența nu este senzuală Nu este nici minte , îndreptată spre realitatea inteligibilă Căci esența este tocmai ceea ce nu ) Ibid ) Ibid Biblioteca "Runivers" V ERI b poate fi înțeles de mintea / pe care o avem în existența noastră pământească actuală "Subiectul către care se îndreaptă capacitatea cercetată nu este ființa, deoarece este inteligibilă și accesibilă minții, ci este ființa, deoarece este abstrasă din toate condițiile de comprehensibilitate " "Prin urmare, înțelegerea esenței este mai degrabă o credință în ceva de necognoscibil decât perceperea lui de către minte și facultatea care produce credință trebuie înțeles mai degrabă ca un instinct decât ca o ramificație a facultății generale de cunoaștere" ) "Facultatea care ne face să credem în realitatea entităților necunoscute pe care o numesc supraminte (Sovrintelligenza) Nici un singur filozof, din câte știu eu, nu a observat și analizat clar această capacitate semnificativă și minunată, care ne ridică deasupra naturii noastre, care este culmea minții umane " ) Cu toate acestea, supramentalul, într-un anumit sens, este la fel de mult verdictul minții umane, cât și fundamentul ei Este vârful, pentru că nu ne putem ridica deasupra lui Dar dar există și un fundament, întrucât întreaga latură sensibilă și rațională a cunoașterii depinde logic de ea; ontologic, ea presupune și există pe baza ei; deci a o respinge înseamnă a deschide calea îndoielii universale Prin urmare, trebuie să recunoaștem trei clase, adevăruri: în primul rând, faptele sensibile, care într-un sens special nu pot fi recunoscute; în al doilea rând, adevăruri rezonabile sau raționale; și în sfârșit, adevăruri supramentale, adică suprainteligent sens generic general, care este subiectul credinței naturale, și supramental într-un sens particular și concret, care este asimilat prin revelație ) Aceste trei clase de adevăruri, sau trei aspecte ale adevărului, sunt în cea mai strânsă legătură unele cu altele și în cea mai profundă unitate Distrugerea sau respingerea unei clase are un efect dăunător asupra altora^ Respinge supramentalul și vei liniștit *) Ibid ¿ - ) Ibid - )

Ibid ) Ibid Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA JOBERTI ; subminează fundamentele raționalului, căci unul este în mod necesar legat sintetic de celălalt În același mod, respingând supranaturalul, trebuie să ajungeți treptat la negarea naturalului, adică, natura sau natura, ceea ce este la fel de imposibil fără suprainteligenta, precum este latura senzorială a cunoașterii fără rațional Mai mult, este important de menționat că supramentalul reprezintă o astfel de totalitate încât respingând o latură a lui, respingem și cealaltă Mulți filozofi admit supramentalul într-un sens general generic și resping supramentalul într-o formă particulară și concretă Dar acest lucru nu se poate face cu o secvență logică, pentru că prima este la fel de obscure și de neînțeles pentru minte ca și a doua Este imposibil în numele "autonomiei rațiunii" să se permită una și să o respingă pe cealaltă Întregul rând · "Supernopțile" raționale (SOVRINTELLIGIBILI RAZIONALI) sunt mult mai misterioase și anti-abidden, care "supernopțile" francului Sacramentul lui Hristos au provocat o vârstă atât de puternică și ucisă, precum epoca scepticilor împotriva spațiului timpul, infinitul, cauzalitatea și alte adevăruri metafizice În plus, negarea laturii concrete a suprainteligentului ** cu asumarea suprainteligentului în sens generic creează obiceiuri pernicioase de gândire și duce la rezultate foarte triste Filosofii acestei tendințe urmează de obicei două căi Fie încearcă să detalieze supramentalul în sens generic cu formele laturii raționale a cunoașterii, și, ca să spunem așa, să-l raționalizeze și nu pot depăși o știință foarte problematică despre Ființă, formată din ipoteze, abstracțiuni și deducții, care există nu este și nu poate fi nicio verificare; sau altfel detaliază supramentalul pe latura senzorială a cunoaşterii, folosind analogii, metafore şi falsă poetizare a lucrurilor naturale A doua cale este deosebit de periculoasă Aici organul principal pentru crearea schemelor adecvate și necesare este fantezia Conform legilor arbitrare ale psihologiei individuale sau de grup, ea remodelează datele imediate ale experienței senzoriale și transferă imaginile distorsionate ale lucrurilor materiale în domeniul ordinii suprasensibile Acest neajuns este Ibid - Biblioteca Runiverse c om ' - ceaiuri aproape întreaga istorie a filosofiei, dar este deosebit de caracteristic ultimei gândiri europene "Mulți filozofi moderni, în special cei germani, recurg la un element fantastic și îl amestecă cu forme raționale pentru ca dugo să-i înlocuiască pe cei superinteligenti, iar multe dintre sistemele lor aveau această caracteristică drept principalul motiv pentru faima lor De aici și natura poetică a ideilor lor Și obiceiul, la modă astăzi, de a folosi în chestiuni extrem de abstracte, un stil înflorit plin de metafore, și să înlocuiască nu numai în conținut, ci și în limbaj, speculația cu poezia - ) "Adevărat, unii filozofi chiar și în Germania admit o abilitate deosebită, care dezvăluie · obiecte mai degrabă · credință decât dovezi;, dar dacă ești atent la analizele pe care le-au făcut, sau la obiectele pe care le-au alocat - acea "Abilitate, se dovedește că o amestecă cu rațiunea sau cu acel sentiment înalt care ne îndreaptă către adevărurile religiei și moral și ne face să-i iubim; dar acest sentiment, numit de mulţi moral şi religios, nu face parte din capacitatea noastră de a cunoaşte, ci se referă la ceea ce obişnuiam să numim senzual-intern * )" ' Activitatea "supraminții" este cu totul specială și nu poate fi confundată nici cu activitatea sensibilității, nici cu activitatea rațiunii Tărâmul suprainteligentului este puternic disociat atât de unul cât și de celălalt Supramintea nu produce nicio schimbare afectivă în sufletul nostru; nu produce nicio intuiție în

mintea noastră Yun dă doar convingerea a ceva care nu este nu poate fi nici simțit, nici înțeles de noi, adică convingerea, în esenţă, care, fiind mereu egală cu sine în neînţeles, se repetă cu fiecare nouă impresie senzorială şi cu fiecare percepţie a acestei impresii de către minte, ^întotdeauna, îi însoţeşte şi în acelaşi timp se deosebeşte substanţial de ei Și la fel ca această convingere, ea nu poate fi produsă nici pasiv afectul senzualității noastre, nici lumina intelectuală a rațiunii, apoi aceasta ) Ibid ) Ibid Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA JOBERTI O - de orice severitate ar trebui numit nu un sentiment, nu un concept, ci o credință Desigur, crezând în esență, trebuie cumva să o reprezentăm nouă înșine, pentru că nu se poate crede în ceea ce este de neconceput și nu se poate crede în ceea ce este complet de neimaginat, dar conceptul de esență, pe care îl obținem ca urmare a credinței, este calea cea mai fundamentală diferită de toate conceptele de ordin rezonabil Prima diferență este că conceptul de esență este de natură extrem de generală și abstractă, în timp ce percepțiile minții sunt concrete sau se bazează pe concret O altă diferență este că "percepțiile minții sunt pozitive, în timp ce ideea de esență este negativă într-o anumită măsură, pentru că o gândim folosind ideea generalizată de Existent și apoi, pentru a distinge esența de Existent , negăm că esența este viața, luată simplu, și înţelegem prin ea ceva special şi concret, că nu este cuprinsă în ideea concretă a Celui existent însuși, , și ce în concretetatea sa este absolut inaccesibil gândirii? De aici rezultă că ideea de a fi este aplicată la esență mai degrabă simbolic decât în sensul propriu al cuvântului; și acesta este rezultatul structurii minții noastre, care nu este știind să creadă în ceea ce nu înțeleg deloc, ei sunt nevoiți să îmbrace obiectul misterios al credinței într-un simbol mental, * i e în cel mai abstract dintre conceptele lor \ Cu toate acestea, ideea de a exista în acest caz este simbolică doar în partea sa specifică căci, ca idee abstractă, este în sensul său propriu aplicabil esenţei* ) ' ; · y ' g ' ■ chi ■ ?/;i' Raționaliștii consideră de obicei revelația esențelor ca parte integrantă a minții însăși și, pentru a explica incomprehensibilitatea lor, ei spun că / mintea noastră este finită și imperfectă și că printre prevederile necesare, mintea se numără multe puncte de neînțeles și obscure Dar • obiectul minții este întotdeauna ceva de înțeles, clar, pătruns de Tqe-întuneric - Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA JOBERTI > Așadar, Gioberti admite intuiția creației doar într-un sens strict și definit al cuvântului: contemplând existența, o vedem inevitabil lipsită de fundamentul inerent acesteia, iar acest fundament se vede nu în ea, ci în cel mai înalt principiu - în Fiind Și întrucât aceasta este tocmai trăsătura esențială a creației, avem temeiuri solide pentru a concluziona că avem o intuiție a actului creator nu mai puțin decât o intuiție a Ființei și o intuiție a ceea ce există În ordinea intuiției, inexistența este de neconceput și de neimaginat pentru noi; conceptul său ia naștere numai în reflecție și este format din semne indirecte Nu trebuie, așadar, să credem că asumarea intuiției actului creator ne conduce să recunoaștem o participare ciudată la un spectacol, al cărui obiect este inexistența sau nimic x) Poate încă o mică obiecție Se poate spune că intuiția actului creator ar trebui să ne dezvăluie legătura misterioasă dintre Ființă și ceea ce există și să ne conducă în însăși natura actului creator Pe lângă faptul că acest lucru ar crea o mulțime de dificultăți cu care se confruntă tipurile de gândire raționalistă, ar fi contrar doctrinei enunțate formal mai sus a suprainteligentului , pătrunde în esența ei În această privință, faptul creației nu este diferit de toate

celelalte fapte, care sunt întotdeauna alcătuite din elemente de înțeles și de neînțeles "Spiritul vede un act creator în Ființă, fără să înțeleagă natura ascunsă a unui astfel de act, așa cum ochii văd mișcarea unui corp fără perceperea sau înțelegerea simultană a esenței forței sale motrice * )" (Urmeaza finalul) V Ern- ) p ) XI, -~ " Biblioteca "Runivers" Filosofia infinitului și legea contradicției (Cu privire la cartea domnului Vysheslavtsev Etica lui Fichte ) e-| este un gând; dacă, totuși, folosim cuvântul "absolut" pentru a desemna / unitatea directă a celor două principii descoperite de gândire> în experiența noastră actuală, atunci o astfel de utilizare a cuvântului nu este Biblioteca "Runivers" ' și p u m ep ъ nu ne va aduce un fir de păr la o înțelegere logică a conexiunii interne a ambelor principii Ne adresăm acum, co al doilea punct - să problema infinitului real Și aici suntem pe deplin de acord cu domnul Vysheslavtsev că trecerea lui Hegel de la "infinitul potențial la infinitul actual" corespunde unei nevoi esențiale a rațiunii și constituie o condiție necesară pentru construirea adevăratei filozofii; dar, pe de altă parte, și aici, forma concretă în care conceptul de infinit actual este acceptat de domnul Vysheslavtsev provoacă critica noastră hotărâtă Pentru a evidenția imediat punctum saliens ale problemei, voi observa încă de la început că principalul neajuns al conceptului hegelian de actual-infinit, fatal pentru întregul său sistem, mi se pare • un amestec de matematică și metafizică infinitate, • infinitate de perfecțiune și infinitate de număr Afirm că conceptul de început infinit, Absolutul, abia atunci devine liber de contradicția internă atunci când fiecare gând al unui număr infinit este expulzat cu grijă din el Dimpotrivă, domnul Vysheslavtsev crede că numărul actual-infinit este, parcă, cel mai de jos aspect al Absolutului, singurul complet accesibil înțelegerii noastre și care ni s-a revelat precis în conceptul de număr transfinit, așa cum este stabilit după celebra teorie a lui Georg Cantor G Vysheslavtsev consacră un întreg capitol expunerii acestei teorii într-o formă elementară Cititorul care nu este familiarizat cu scrierile lui Cantor în original va fi foarte recunoscător autorului pentru această expunere clară și inteligibilă Întrebarea despre care vorbim aici este de mare importanță nu numai pentru matematician, ci și pentru filosof Pentru a fi convins de acest lucru, este suficient să ne amintim că cel mai remarcabil gânditor francez al secolului al XIX-lea, fondatorul neocriticii franceze, Charles Renouvier își construiește întreaga sa reformă a filozofiei pe afirmația de neconceput logic a unui număr infinit de mare, ca mărime dată sau reală Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA INFINITULUI ŞI LEGEA CONTRADICŢIEI gândirea umană Aceeași problemă este cuprinsă în întrebarea începutului sau a neînceputului lumii, din care reiese limpede că este în cea mai strânsă legătură cu toată viziunea noastră asupra lumii Prin urmare, nu este de mirare că teoria lui Cantor, care afirmă nu numai posibilitatea, ci chiar necesitatea (logică, desigur) de a gândi un număr de fapt infinit, a făcut o impresie extrem de puternică nu numai în rândul matematicienilor, ci și în rândul filosofilor Pe baza acestei teorii, domnul Vysheslavtsev susține că conceptul de Absolut, ca unitate care conține de fapt un număr infinit de momente, este un concept științific ireproșabil, pe care filosofia îl primește din mâinile matematicii Pentru a ne rezolva disputa, trebuie în primul rând să fim destul de clari cu privire la faptul că aici avem nu una, ci două întrebări complet diferite: una, matematică specială, se referă la existența (adică, puntea logică de gândire) numere, alta, logica generala, se refera doar la existenta χ a unei serii infinite reale Să ne imaginăm

că ne gândim la un concept general, de exemplu, conceptul de "om" Numărul de obiecte incluse în sfera acestui concept este infinit și, în același timp, este complet determinat de acele caracteristici care alcătuiesc conținutul acestuia; deci avem aici un număr în același timp infinit de mare și destul de definit, actual și nu potențial Întrebarea este: nu este posibil să se construiască o serie întreagă (sau o serie) de astfel de numere, fiecare dintre ele la fel de definit și complet în sine ca orice număr finit, dar, spre deosebire de acestea din urmă, ar fi în același timp? infinit de grozav? Iată o întrebare la care Cantor răspunde afirmativ, rezolvând-o practic cu teoria numerelor transfinite Dar este clar că, indiferent de modul în care decidem această întrebare, aceasta nu va afecta câtuși de puțin rezolvarea întrebării dacă există ca valoare dată, reală, gata făcută acel set de obiecte pentru care construim noul nostru număr Căci pentru rezolvarea acestei a doua întrebări nu este nevoie de concepte matematice speciale, ci este suficientă o singură lege a contradicției De fapt, să încercăm să ne gândim la această totalitate a datului; astfel va trebui să ne gândim Biblioteca "Runivers" I R U M E R b datele și toate elementele lor constitutive; dar într-un astfel de caz va fi posibil, trecând de la unul dintre aceste elemente la altul, să le renumerotezi pe toate în ordine, iar numărul ordinal al celui care se întâmplă să fie ultimul în acest proces va fi în același timp un număr care exprimă cantitatea totalitatii Dar un astfel de număr, așa cum este evident în sine, va fi întotdeauna finit (chiar dacă o viață umană întreagă, sau chiar viața întregii omeniri, nu este suficientă pentru a renumerota toate elementele ei); în consecință, totalitatea noastră, așa cum este exprimată condiționat de un număr superfinit, nu poate fi considerată ca dată Astfel, se poate da un număr transfinit - vorbim despre o posibilitate pur logică: nu ne priveşte aici valoarea matematică a teoriei lui Cantor - dar totalitatea căreia este număr nu poate fi dată decât; la fel cum poate fi dat un concept general în ceea ce privește conținutul său, care constă dintr-un număr finit de atribute, dar sfera sa poate fi dată doar, deoarece nu este epuizat de niciun număr finit de reprezentări individuale Din cele spuse, reiese clar că dovada existenței numerelor transfinite nu deranjează deloc argumentele celor care, arătând la o contradicție în conceptul acestei serii infinite, afirmă, de exemplu, că numărul de schimbările care au trecut până în momentul prezent nu pot fi infinit de mari, sau acel spațiu nu poate consta dintr-un număr infinit de puncte indivizibile etc Prin urmare, nu pot fi în niciun caz de acord cu celebrul logician și matematician englez Russell atunci când propune conceptul unui număr transfinit ca o armă mortală împotriva tuturor celor care, împreună cu Kant și alături de gânditorii mai recenti, găsesc o contradicție utilă în conceptul popular al unui univers infinit în timp și spațiu Și așa, dacă există un Absolut, adică adevărata-unitate, care conține tot ceea ce a fost, este și va fi, în actul etern al Vieții sale, atunci numărul tuturor momentelor conținute în ea nu poate fi în niciun caz infinit ^ Absolutul este infinit nu într-un număr numeric , dar într-un sens complet diferit și chiar direct opus, în sensul de absolut Biblioteca "Runivers" FILOZOFIA INFINITULUI ŞI LEGEA CONTRADICŢIEI a • completitudine, pentru că încheind în unitatea sa (r)totul real, adică orice experiență individuală, nu are nimic în afara ei înșiși care să o limiteze Prin urmare, împreună cu domnul Vysheslavtsev, putem folosi cercul tău ca simbol senzual al Absolutului; dar nu numai în sensul că, ca limită a tuturor poligoanelor înscrise în ea, conține întregul set infinit al acestora: căci toată această mulțime, la fel de infinită, nu

poate fi niciodată dată efectiv, ci este generată printr-un proces infinit de adaos față de dat unui număr de noi membri Simbolul cercului Absolut este pentru noi doar ca o linie închisă în sine, care, datorită închiderii sale, nu poate fi limitată de nimic exterior Investind în numărul Absolut infinit de momente, domnul Vysheslavtsev, contrar intenției sale celei mai profunde, îl reduce de la gradul de infinitate actuală la gradul de infinitate potențială, deoarece o totalitate infinită nu poate fi dată fără încălcarea legii contradicției Distingerea infinitului ca o realitate absolut completă și ca inepuizabilă prin orice număr finit de serii ne conduce la concluzia la un alt punct foarte esențial Dar, din moment ce domnul Vysheslavtsev însuși o atinge doar în trecere, ne vom limita asupra acestui subiect doar la observațiile cele mai generale Și anume, la final În prima secțiune a cărții sale, autorul ridică problema relației timpului cu eternitatea și o rezolvă, în conformitate cu spiritul general al filozofiei sale, în așa fel încât să îmbine aceste două ordine în unitatea Absolut: eternitatea nu exclude timpul, ci include toate timpurile Această concepție plotino-augustiniană a fost acceptată de gândirea multilaterală a lui Schelling și apoi a stat la baza întregii filozofii a lui Hegel Dar tocmai pe ea se dezvăluie cel mai clar conflictul întregii "filozofii a identității" cu legea contradicției De fapt, pentru a face posibilă combinarea timpului cu eternitatea, este necesar să recunoaștem procesul temporal ca fiind infinit în ambele sensuri - ceea ce Schelling face în pasajul citat de domnul Vysheslavtsev (p , ^a doua notă de subsol) "Adevărata eternitate", spune t Biblioteca "Runivers" I R U M E R b el este eternitatea, îmbrățișând tot timpul și punându-l în sine ca etern" (italicele mele) Dar recunoscând aceasta, admitem prin aceasta că în fiecare moment dat o serie infinită de stări anterioare este completată și, prin urmare, dată; iar aceasta, după cum am văzut, conține o contradicție Mai sus am vorbit despre contradicția în care se cufundă ideea absolută a lui Hegel atunci când pune ciclul nesfârșit al naturii ca un act de negație de sine; totuși, această contradicție, oricât de inacceptabilă pentru gândire, tot nu distruge armonia interioară a sistemului, pentru că ea este pusă doar pentru a fi apoi rezolvată în tărâmul spiritului"; iar într-o astfel de afirmare de sine prin tăgăduire de sine stă, după Hegel, procesul vieții adevărate, realizat doar în dragoste Dar această nouă contradicție a multitudinii infinite de serii infinite și totuși complete rămâne nerezolvată și, în esență, nu poate fi rezolvată într-un sistem care acceptă realitatea curgerii timpului; iar prin eterna sa insolubilitate rupe în bucăţi lanţul de aur al dialecticii absolute Știu că viziunea opusă, care afirmă irealitatea timpului, va fi respinsă de domnul Vysheslavtsev ca fiind cea mai proastă expresie a metafizicii raționaliste proaste, sacrificând de dragul conceptelor sale acele aspecte ale realității pe care aceste concepte nu le pot stăpâni; dar din partea mea nu văd alt mod de a construi o metafizică științifică decât aceea care constă în eliberarea experienței de contradicțiile pe care le conține Contradicțiile apar și dispar împreună cu conceptele; și de aceea conceptele au primul și ultimul loc în metafizică La aceasta trebuie să mai adaug că eternitatea strict atemporală a întregii lumi, la care duc, în opinia mea, conceptele, nu există o eternitate moartă, abstractă, a categoriilor și legilor ideale, opusă variabilității infinite a fenomenelor reale, dar o eternitate vie, concretă, a unui întreg închis în sine, în raport cu care însăși opoziția dintre lege și fapt se datorează numai faptului limitările experienței umane, deși în această sferă este necesară,

construcția intelectuală Eu Rumer Biblioteca "Runivers" CRITICA SI BIBLIOGRAFIE Cărți și broșuri noi trimise editorilor Besant, A Teozofie și psihologie nouă Petrograd Art C k ' A ei Comentariu la Bhagavad Gita Petrograd Art C k A ei Învățătura inimii Petrograd Art C k BK Sugestii și Premoniții Volhov Art XII -|- C p k Volzhanyn, Vl , Dinze, V F , Smirnov, S D< Despre școala națională Culegere de articole Petrograd Art Ts k Wundt, M Perspectivă grecească Petrograd Art VIII + Ts i r k Evlakhov, A Colecție în onoarea profesorului θ A Brown Recenzie din R F V, Varșovia Art Lesevici, V V Lucrări adunate T II Articole despre filozofie Moscova Art Ts din r Lodyzhensky M V Trilogie mistică TI Superconștiință Petrograd Art I-III și- În memoria lui Alexandru Pavlovici Gavrilenko Societatea Politehnică Artă Veniturile din publicație sunt destinate întăririi fondului de memorie al lui A P Gavrilenko la Societatea Politehnică Prețul publicației este de ruble Depozitul de cărți "Sila" ' Moscova, Novo-Basmannaya, "Angajat al școlilor" Zelesskaya Vozdvizhenka, Povarnin, S I Cartea problemelor logice Petrograd Art C o Tavridov, V Pipa intima Culegere de poezii Rostov-pe-D Art C i r k Biblioteca "Runivers" de cărți și pamflete noi trimise editorilor Troshin, gr Fundamentele antropologice ale educației Psihologia comparată a copiilor normali și anormali T L Procesele vieții mentale Petrograd Art XVI °^ · ' C r k Frank, S L Subiect al cunoașterii Petrograd USD Artă HP+ C R ° k Ediția Intermediarului Ort, F Convorbire cu fiul despre pericol pref C K Petrov, N B Din jurnalul unui profesor popular C K Popov, IP De ce avem nevoie de expoziţii de agricultură SCUT K Al lui Despre beneficiile plantării de iarbă în cruce, creșterea vitelor k Sazhin, I V Despre pericolele berii și vinurilor de struguri Ts k Catalogul editurii Posrednik pentru Catalog de alcool Johnson, G Educație prin jocuri și distracție C k*; Dickens, Ch Aventurile lui Oliver Twist k Karavaev L și Zh Cum să faci un șarpe C k Rubakin, N Povești din Siberia de Vest C k Gorbunov-Posadov, I Lista despre beţie Care este răul vinului de struguri? C h la · Al lui Lista de beţie Ce rău de la bere? C la Tolstoi, L Listă despre beție Nu vă intoxicați cu vin Ts k Al lui Lista de beţie Fericit cel care nu bea vin -C K Biblioteca "Runivers" Societatea Psihologică din Moscova Condiții pentru concursul premiului stabilit la Societatea de Psihologie din Moscova de regretatul D A Stolypin pentru un eseu despre filosofia științei Societatea Psihologică din Moscova anunță acum că, la sugestia lui D A Stolypin și le-a donat fonduri, numește din nou o primă în yuoo ruble pentru cel mai bun eseu pe această temă: "O examinare critică a poziției lui Auguste Comte cu privire la coincidența naturală (coïncidența spontană) a legilor primitive ale naturii anorganice cu legile de bază ale vieții organice și eforturile tuturor cunoștințelor reale ale unei persoane către unitatea logică și științifică (unité logique et scientifique) )" Vezi Cours de philosophie positive, leçons -me et -me, în special țări de volume ale editiei a VI-a a Littre Societatea Psihologică înțelege problema propusă în sensul că este necesar să se decidă: "Există o diferență între legile științelor naturii anorganice și legile sociale ^ și dacă da, de ce fel?" Societatea de Psihologie consideră că dezvoltarea acestei teme presupune o formulare strict științifică și filozofică amplă a acesteia, bazată pe o cunoaștere serioasă a direcțiilor epistemologiei moderne și a învățăturilor logicii moderne Termenul limită pentru depunerea eseurilor este ianuarie Acordarea premiului de către o comisie specială la Societatea de Psihologie va avea loc în aprilie La discreție Întrebări de filosofie, carte , Biblioteca "Runivers" - SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ MOSCOVĂ comision, conform voinței

donatorului, premiul poate fi împărțit între solicitanți, iar în cazul depunerilor nesatisfăcătoare, acordarea premiului sau a unei părți semnificative a acestuia poate fi reprogramată pentru un nou termen La concursul pentru premiu pot participa toate persoanele care au absolvit studii superioare Eseurile trebuie scrise în limba rusă și livrate Universității din Moscova în numele președintelui Societății de Psihologie Numele și adresele solicitanților trebuie trimise în plicuri sigilate, cu motto-uri sau epigrafe ale eseurilor depuse marcate pe ele Societatea de Psihologie din Moscova anunță înființarea unui premiu numit după Vl S ■Soloviev Premiul se acordă în conformitate cu "Regulamentul privind Premiul numit după Vl S Solovyov la Societatea Psihologică din Moscova * Următorul termen limită pentru depunerea unui eseu pentru premiu este martie (toate termenele ulterioare vor fi de trei ani) Eseurile sunt trimise pe numele președintelui Societății de Psihologie din Moscova, la redacția revistei "Întrebări de filosofie și psihologie" (Prechistenka, Poluektov lane, , ap ) Regulament privind Premiul numit după Vl S Solovyov la Societatea Psihologică din Moscova Premiul numit după Vl S Solovyov este înființat la Societatea Psihologică din Moscova din dobânda la capitalul donat de o persoană care a dorit să rămână anonimă Capitalul constă în două obligațiuni de % din împrumutul rusesc de , , fiecare la o valoare nominală de , ruble (venitul anual din aceste documente este de ruble k ) Premiul este acordat o dată la trei ani (aproximativ în valoare de de ruble), pentru care, după fiecare trei Biblioteca "Runivers" SOCIETATEA PSIHOLOGICĂ MOSCOVĂ ani, se selectează comisionul corespunzător Dacă, după expirarea perioadei de trei ani, premiul nu este acordat, atunci acordarea acestuia se amână pentru încă un an Dacă, totuși, în această perioadă nu există eseu demn de premiu, atunci premiul este anunțat pentru un nou trei ani, iar dobânda acumulată pe parcursul a patru ani se adaugă la capital Eseurile depuse pentru premiu pot fi atât în formă tipărită, cât și în manuscris Eseurile scrise în limbi străine trebuie depuse, la cererea pentru un premiu, traduse în rusă - Premiul poate fi acordat și pentru un eseu care nu este depus la premiu, dar în conținut și merite îndeplinește pe deplin condițiile de primire a premiului y Premiul poate fi acordat pentru cercetări independente serioase dedicate luării în considerare a lucrării lui Vl S "Soloviev și învățătura lui, în întregul său sau în părțile ei, sau studiul vieții și personalității gânditorului ca sarcină Autorul eseului depus pentru premiu trebuie să găsească în el o strânsă cunoaștere a poziției problemei care este tratată în filosofia modernă și știința modernă Comisia de acordare a premiului este formată din președintele sau colegul președinte al Societății de Psihologie din Moscova, doi membri ai Consiliului Societății (la alegerea Consiliului) și trei membri ai Societății (la alegerea Societate) Comisia aleasă în această componență poate invita în mijlocul ei persoane (indiferent dacă sunt sau nu membri ai Societății de Psihologie), cunoscuți Comisiei ca specialiști de seamă pe acele probleme care sunt tratate în eseurile depuse pentru premiu · Anunțurile despre premiu sunt publicate în revista "Probleme de Filosofie și Psihologie" și în alte publicații ale Societății de Psihologie Biblioteca "Runivers"